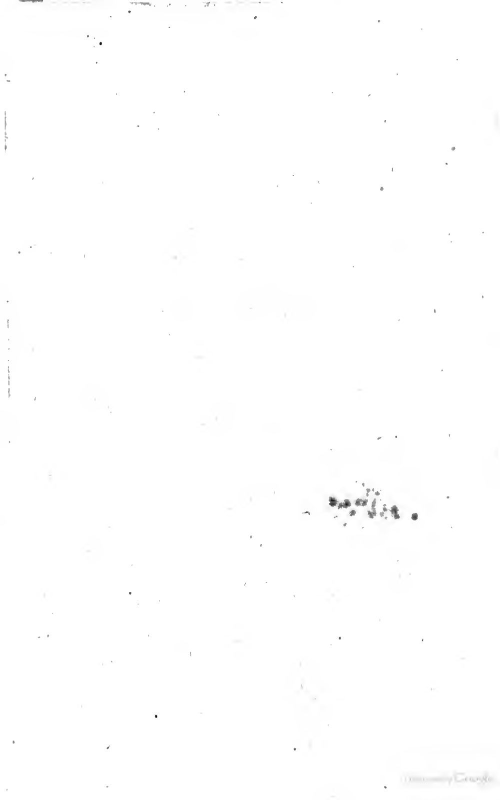
BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLII
E
41
NAPOLI

87. XLII
5 - 8
44 - 4

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

CLARORUM VIRORUM
EPISTOLAE
CENTUM INEDITAE

De vario eruditionis genere

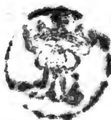
Ex MUSEO

JOHANNIS BRANT G.F.

AD

V. CL. I.G. GRAEVIUM.

Prostant apud
SEBASTIANUM PETSOLDUM.
in Fossa vulgo 't Rockin
AMSTELÆDAMI
M D CC II.

Digitized by Google

VIRO
PRÆCELLENTI
ET
CELEBERRIMO
JOHANNI GEORGIO GRÆVIO
GUILIELMI III
MAGNÆ
BRITANNIÆ
REGIS
HISTORIOGRAPHO
GRÆCÆ LINGUÆ
HISTORIARUM
ET
ELOQUENTIÆ
IN ACADEMIA TRAJECTINA
PROFESSORI PRIMARIO.
S. P. D.
JOHANNES BRANT GER. FIL.

SUb auſpicio illuſtris Tui nominis prodit hæc Clariſſimorum virorum Epiſtolarum centuria, quam ex plus quam mille aliis ſelectam prælo mandare nuper mecum conſtituebam. Epiſtolas edere in lucem, quas, licet doctiſſimi homines familiariter ad ſe invicem ſcripſerint, nullo labore exaratas & fere nihil præter domeſtica continentes, ſemper improbavi: Dolui vicem, hâc de causâ, primi ordinis eruditorum, quorum Epiſtolæ poſt eo-

eorum obitum editæ, hoc modo mirum in modum contaminatæ ſunt. Quod niſi literæ aliquid contineant, quod ad Hiſtoriam ejus, quo ſcriptæ ſunt temporis, ad Theologiam ad Literas Humaniores vel ad emendationem & illuſtrationem veterum ſcriptorum faciat, nulla ratio eſt, cur in conſpectum orbis eruditi producantur. Tuus Cicero, cui illuſtrando Te ſumma cum laude dediſti, in Epiſtolis legendis, unus inſtar omnium haberi debet. Neſcio an acu rem tetigerim: Credo tamen Te pedibus, hâc in re, in meam ſententiam iturum. Itaque Vir Celeberrime,

non ægre feres si has Clarissimorum Virorum Epistolas Tuo nomini inscribam: magni æstimas hos viros, colis illa nomina, sui sæculi ornamenta, uti ego Te, ipsâ fremente invidiâ (quâ tamen dudum major fuisti) maximum nostræ memoriæ decus appellare audeo & ornamentum; quo summâ suâ felicitate Trajectina Academia gloriatur. Tu pacis atque otii cupientissimus serio dolere soles præclara doctorum hominum ingenia litigiis & rixis inter se committi, quas sedare atque componere, si in tua esset potestate & arbitrio, primum esset ani-

animi tui votum. Ego vero, qui plus ſemel humaniter a te exceptus ſum, quemque tuo non tantum alloquio, verum etiam omni genere officiorum ac benevolentiæ complexus es, non diu dubitavi quemnam harum Epiſtolarum, paternæ diligentiæ relliquiarum, Patronum eligerem: Tibi haſce debeo, ut grati animi teſtimonium; &, quandoquidem nullo ætatis meæ tempore ab humanioribus literis abhorrui (quas operoſius excoluiſſem, ſi id permiſiſſet muneris mei ratio) rogo & obſecro ut in bonam partem accipias hanc qualemcunque opellam, Tibi,

ut ſpero & confido, non ingratam, & devoti animi pignus & teſſeram æternam.

Dabam Amſtelædami IV. Kalend. Novemb. MDCCI.

BE-

BENEVOLO LECTORI

S. P. D.

J. BRANT. GER. FIL.

NOn ægrè feres, mi Lector, si paucis te morer antequam ad harum Epistolarum lectionem te accingas: passim ordinem temporis observavi quo scriptæ sunt; sed nescio quo casu interveniente in posterioribus id aliquatenus neglectum est. Exigui tamen hoc videtur momenti. Quædam Epistolæ mihi obviam factæ sunt postquam aliæ priores jam erant impressæ, quas tamen ordine temporis præcedere oportebat: sed quia ad pondus rerum magis attendi quam ad tempus quo sunt exaratæ, res eodem redibit: Non scio, aliquam illarum in publicum prodiisse! Exstat inter illas Epistola Viri Incomparabilis Isaaci Casauboni ad H. Grotium, omni præco-

nio

nio majorem, cujus altera solum pars lucem vidit, quam tamen integram huic opellæ inserui. Literas Marini Mersenni Mathematici insignis debeo liberalitati Cl. Theologi Philippi à Limborch, Epistolas Cardinalis Sadoleti, Francisci Rabelesii & A. Riveti mecum communicarunt Celeberrimus Johannes Clericus, & Eruditissimus Scherpezelius: quo nomine ut, Tu lector, istis viris gratias agas jus & æquum est. Si tamen aut una aut altera Epistola Tibi occurrat, quam ante etiam alibi reperivisti, incuriam meam in bonam accipias partem rogo. Ita Tui temporis, quod in hisce legendis impendere consultum duxeris, nunquam pœnitebit: Vale

Dabam Amſtelædami
VI Julii MDCCII.

IN

IN
JOHANNIS BRANTII

Centuriam Epiſtolarum doctorum virorum ab ipſo collectam.

Epiſtolarum nobilem farraginem,
Amice Lector, conſpicis: docti viri
Quas exararunt ſæculis prioribus,
Scriptis perennem conſecuti gloriam.
Has nunc paternis Brantius de ſcriniis,
Hæres paternæ laudis, in lucem trahit,
Orbique donat, publico ſtudens bono.
Gratare, Lector, huic labori, quem tuo
Suſcepit ille, deſtinatque, commodo,
Referque dignas hoc agenti gratias.

P. FRANCIUS.

In

In

EPISTOLAS

Clarorum Virorum ab Viro Reverendo

JOANNE BRANTIO

Editas.

FRagmina doctorum, Branti, preciosa virorum,
Te sine, pulvereo deperitura situ,
Quam bene, quod famæ donas, orbisque theatro,
Nec sinis annosa nocte sepulta premi!
Devincis ipsos isto tibi munere Manes:
Jamque aliis narrant de pietate tua.
Grande operæ precium: quis finibus ista legentur,
Tu quoque cum pulcro munere notus eris.

JANUS BROUKHUSIUS.

Digitized by Google

In Varias Virorum doctorum

EPISTOLAS

à

Reverendo Viro

JANO BRANTIO

in lucem editas.

Doctorum veneranda virûm collegerat olim
Monumenta Brantius Pater:
Deliciisque animum laetus pascebat in illis,
Dum fata servabant virum.
Nunc eadem mulcent animum oblectamina Gnati
Digni Parente Brantii.
Sed neque thesauros istos contentus habere
Offert habendos omnibus.
Alite sic fausta secli decora alta prioris
Stygiis tenebris evocat.
Evocat, & nostras educit rursus in oras,
Novaque dat vita frui.

Gra-

Gratia magna tibi, Branti, qui munere donas
Præstante doctorum chorum.
Pro quibus officiis tibi doctae præmia frontis
Nectit virentem lauream.

DAVID HOOGSTRATANUS.

EPI.

Digitized by Google

EPISTOLA I.

JHESUS.

GRatiam & pacem a Domino nostro Jhesu Christo. Quod Serenissimam Majestatem tuam optime Imperator Carole Cæs. audeo literis adire, nemo non optimo jure mirabitur. Quid enim insolentius videri potest quam Regem Regum, ac Dominum Dominantium a vili & infimæ sortis homuncione compellari? verum minus mirabitur quisquis causæ magnitudinem contemplatus de Evangelica veritate agi intellexerit, quæ cum digna sit etiam cælestis Majestatis thronum accedere, non indigna videri debet quæ terrenum Principem conveniat. Accedit quod terrenos principes, ut sunt imagines cælestis, ita decet illum imitari, ut & ipsi in altis habitent, humilia tamen respiciant in terra, & suscitent de terra inopem, & de stercore erigant pauperem. Venio itaque inops & pau-

per ante pedes Serenissimæ Majestatis tuæ prostratus, indignissimus, dignissimam tamen causam producturus. Editi sunt a me libelli quidam, quibus multorum & magnorum mihi conflavi invidiam & indignationem, ubi duplici tutus esse præsidio debui. Primum quod invitus in publicum veni, nec nisi aliorum vi & insidiis proditus scripsi, quicquid scripsi, nihil unquam ardentioribus votis expetens, quam ut in angulo meo laterem. Deinde quod teste mea conscientia & optimorum virorum judicio non nisi Evangelicam veritatem studui evolgare adversus superstitiosas humanæ traditionis opiniones, atque ob hanc jam in tertium usque annum patior sine fine iras, contumelias, pericula, & quicquid mali possunt excogitare mali. Frustra interim silentium offero, frustra pacis conditiones propono; frustra erudiri meliora postulo. Unum est quod in me paratur tantum, ut extinguar cum universo Euangelio. Jam cum omnia frustra tentarim, visum est tandem exemplo Divi Athanasii Imperatoriam Majestatem invocare, si forte Dominus dignetur per eam suæ causæ adesse. Quare Serenissimæ Majestati Tuæ, Carole Princeps Regum terræ, suppliciter procumbens, supplico dignetur non me, sed causam ipsam veritatis, ob quam tibi solam datum est gladium gestare, in vindictam malorum, lau-
dem

dem vero bonorum, sub umbram alarum tuarum suscipere & me in illa non amplius nec longius tueri, quam donec reddita ratione aut vicero, aut victus fuero. Nolo defendi si impius & hæreticus inventus fuero, unum peto ne damnetur sive veritas sive falsitas inaudita & inconvulsa. Christo fasces tot regnorum Serenissima Majestas tua debet. Is hoc reposcit gratiæ ut veritatem eadem Serenissima Majestas tua tueatur. Hoc potissimum Imperii tui ornamentum, hoc sæculi tui memorabile decus erit, si non patiatur Sacratissima Majestas tua, ut impius conculcetur & devoret justiorem se, & sit facies hominis, ut Propheta ait, quasi pisces maris, & quasi reptilia non habentia ducem, dum sit judicium & contradictio potentiorum. Ita me commendo, ita confido, ita spero in tuam Sacratissimam Majestatem. Quam Dominus Jhesus nobis servet & magnificet ad gloriam Euangelii sui sempiternam. Amen. Datum Wittembergæ die penultima Augusti Anno Domini M D XX.

Serenissimæ Majestatis tuæ Imperatoriæ ac Regiæ

Clientulus Devotiss.

Fr. Martinus Luther, *Augustinianus.*

EPISTOLA II.

Clarissimo Viro Domino

BERNHARDO PALUDANO

Civitatis Enchusianæ doctori medico Domino & amico suo non è multis.

Enchusiam S. P.

SAlutiferas tuas literas III. id. 7b. accepi: salutiferas voco, Vir Clarissime, eo quod tuo præcipue Enemate, quo ad Ischradicos dolores uteris, & unguento etiam illo armoniaco usus, ingens meus dolor, qui per sex septimanas integras indesinenter me exagitaverat, naturali remediorum tuorum efficacia, fuerit retrocedere coactus, & per consequens saluti quasi pristinæ restitutus. Propter quod tuum consilium nullo fere munere remunerandum in perpetuum tibi sumus devinctissimi. Non possum Vir Clariss. torturas meas & varias & infinitas adamussim describere, saltem hoc habeas: Eumadem illam, ut vocas, me non saltem excarnificasse, sed totum quasi exossasse: ossa enim, puto membra ipsa, incef-

cessui pristino permoleste se accommodant, quo fit ut itineri ineundo prorsus adhuc sim ineptus; alioquin quas nunc literis, vivo ore gratias tibi egissem maximissimas. Quod vero literis tuis doctissimis citius antehac non responderim, obfuit doloris sævitia, & salutis desiderium, de qua certiorem te facere exoptabam, tum & hoc imprimis, omnium nostrorum consiliis prævaluisse tua: de quibus iterum in æternum tibi gratias. Ubique jussi inquirere num alicubi extaret Regum Persarum Historia, exemplar nullum repperire potuerunt, ut nec Clysii, Fabricii, Rauwolfii, nescio quam indiga bonorum authorum officina Plantiniana. Extat historia aut narratio quædam belli Persici authore Henrico Porsio, gestum anno M. D. LXXIIX. Ejus scio te non teneri desiderio, alioquin nunc una misissem, sunt enim meræ rapsodiæ, si tamen legere placet, mittam: servatur inter quisquilias Bibliothecæ meæ propter iter Byzantinum heroico carmine ab eodem authore conscriptum non inelegans; videtur in arte poëtica, utpote qui est Viennæ ejus artis professor, quam oratoria exercitatior. Dominum Doctorem Pauwium ipse non conveni, sed per quemdam amanuensem meum salutavi, & Peridis herbæ plantulam, uti petieras, ab eo postulavi: respondit, plantulam se non habere, sed

de semine ejus ad D. T. missurum & donaturum. Obnixe rogo clarissime Domine Doctor, si quid tibi desit, & in hisce nostris partibus inveniri queat, mihi illa ut commendes, & mecum erit iste labor, confecta negotia reddam, ut ait Scorelius, quoniam tibi me confiteor innumeris obstrictum modis. Atque amplius nunc etiam me tibi obstringam; scio enim nihil tibi molestum, nihil insuave ab amico profectum, nempe hoc pacto: ut scilicet quæstionem, quam mihi quidam in hoc meo morbo, vir satis multæ lectionis proposuit, dirimere velis; potes enim facillime, cui talia omnia sunt notissima. Quæstio est hæc: Inspiciens Tabulam Geographicam Petri Plancii, quam ad ornatum Musæi mihi comparaveram, dixit variis in locis, tam Regionum terminis, quam Provinciarum Regibus describendis authorem crassissime errasse, præcipuè vero in eo, quod neget Abyssinorum aliaque Æthiopiæ Regna Presbytero Johanni parere, quum ait: *Hic longè lateque imperitat magnus ille Æthiopum Rex, qui ab Europæis perperam Presbyter Joannes vocatur.* Et hanc suam opinionem argumentis conabatur defendere, sumptis scilicet ex Aloysii Cadamusti navigationis Cap. IX. quibus assentiri videtur Lib. II, cap. XV. Ludovicus Vartimamius. Cadamustus sic habet: Nulli, inquit, inibi nempe

in

in Calechut sunt Christiani, quam qui Presbytero Johanni parent, quia distant mirum in modum urbe Calechut, quum citra mare Erythræum existet non longè à Rege Melindarum in Africa introrsus multum versus Nigritas prope Guinea: qui terminus fere idem est & Abyssinorum Imperatoris, quod negare non potui. Sed modeste respondi: Cadamusti navigationem mihi non videri syncerè descriptam, sive translatam, non solum in hoc, sed plerisque etiam aliis in locis: Nam usque ad tertiæ navigationis suæ descriptionem ipsum Cadamustum loquentem audis: tertia verò navigatione hinc inde digreditur ab equo videlicet ad asinos: nunc est Calechutii, confestim in Africa, iterum in mari Rubro, hinc in Oceano Æthiopico, inde in Persico sinu, & sic deinceps, neque usquam sibi constat: quapropter illa omnia ab incerto authore fuisse perperam annexa: & addidi, eundem Cadamustum, modo is fuerit author, quod vix credendum, Cap. LVIII. contrarium quiddam propositioni supradictæ inferre: ait enim Calechutii incolas habere mediocrem notitiam Presbyteri Johannis, verum non exercere invicem commercia, neque consuetudines, quoniam multum abest ipse à Calechut introrsum plurimum. Si introrsum inquio, hoc est, nisi fallor, in India, Tartaria, aut Persia, ergo

non in Africam. Hic continuo authoritate Munsteri Cosmographi nunc se defendere conabatur, qui graviter dicit errare eos, qui sedem Presbyteri Johannis in Asia collocant, ignorantes duplicem esse Indiam, Asianam & Æthiopicam, fateor verè ego me Æthiopicam Indiam ignorare, & addit: Regnum Prætojohannis confine Regno Soldani Ægyptii ab una plaga & ab alia regno Melindæ, ab occasu vero pertingit ad Nigritas sive Æthiopes interiores; Atque hoc modo Africæ meditullium, quod nunc temporis Abyssinorum Imperator, possederit Prætojohannes: quod quidem concedere nequivi, neque tamen Munsterum scriptorem satis celebrem erroris redarguere. Saltem hoc respondi: ipsum Munsterum fateri ex scriptoribus antiquis & recentioribus Cosmographiæ suæ librum sextum collegisse, & plura narrat in eodem libro nusquam gentium aut visa aut audita, ut de hominibus in pectore faciem habentibus, & similibus, in quibus ut à vero Historico differt, sic in sede Presbyteri Johannis in Africa collocanda historicorum præcepta mihi non videtur assequutus. Quibus verbis visus meus adversarius parum subirasci: sed nihil commotus, ea quæ sensi libere sum eloquutus, Johannem Presbyterum quem vocant, sive Prætojohannem non regnare in Africa, sed im-

pe-

peraſſe in Aſia, antequam Tartarorum Rex Conchis illi imperium abſtulit. Sic enim Paulus Venetus, cujus ego authoritate opinionem meam ſtudui confirmare, Tartari, inquit, olim tributa pendebant magno cuidam Regi Uncham nomine, quem hodie vulgo Presbyterum Johannem vocant; hic, dum primo Tartarorum regi Conchis filiam ſuam in uxorem collocari nollet, prælium inter eos commiſſum, ſicque factum eſt, ut Tartari Regnum Uncham penitus ſibi ſubjugarint. Si ſubjugatur in Aſia à Tartaris annis elapſis pluſquam trecentis oportet poſtliminio fuerit adeptus Imperium Africanum, quod nondum conſtat, ergo aut nullus eſt Imperator Prætojohannes, aut tributarius erit quidam Tartarorum Regi in Aſia. Sed argumentis hujuſmodi dum nondum illi meo adverſario ſatisfacerem, deceſſimus quaſi irreconciliati: Ego vero hujus rei certam definitionem ſcire cupiens non potui non tibi, Vir Clariſſime, iterum eſſe moleſtus, uti tuam mihi hac eadem de re ſententiam tranſcribas, qua inſtructus, tuo clypeo mihi paratur victoria. Agnoſco epiſtolæ ordinem me tranſgreſſum, ſed ignoſcas iſtarum quæſtionum ignaro & tyroni. Hæc tibi narravi: ſpero poſthac magis me fore exercitatum, concepi enim, quaſcunque poſſum invenire peregrinationes, navigationes, ſive iti-

nera, evolvere ea, loca obscuriora, sive incredula annotare, & ipse, licet dolor me domi detineat, quasi peregrinari; nam si quicquam est, quod nostræ nos conditionis admoneat, peregrinatio certè id facit, in quà omnes rerum humanarum casus, & varia fortunæ ludibria sese offerunt. Nunc tandem vale Vir Clarissime, & uxorem tuam, matronam pudicissimam, una cum Domino Petro Bertzio, cujus viri candor me totum inescavit, meo nomine plurimum resaluta: optando salutationem meam ipsemet facere pariter & . . . . . navigationibus exercitatissimo, quem quoque meo nomine salutare digneris. Iterum vale Lugd. Bat. in ædibus Lochorstianis. V. non. Octob. M. D. XCIII.

Tuus in æternum

DAMASUS à BLYENBURCH.

Prima hujus noctis vigilia ortum hic est incendium ingens & periculosum, quod penitus absumpsit suburbium Albæ portæ, vulgo *buyten de witte Poort*, & parum abfuit, quin civitas ipsa, aut saltem magna ejus pars igne rapidissimo, Ventorum vi maximâ suscitato absumta fuerit, quod tamen Deus Opt. Max. clementer avertit.

EPI-

EPISTOLA III.

Clarissimo Viro Domino

HUGONI GROTIO,

Syndico & Consiliario Reip. Roterodamensis.

Roterodamum.

Amplissime Vir,

RËcepi ante aliquot dies literas tuas una cum formula conciliationis inter D. Tilenum & Molinæum institutæ; arbitrum hujus conciliationis D. Plessæum jam extremum diem obiisse, apud nos rumor est: utinam verò Deus animos eorum, qui Reipublicæ præsunt, ita moveat, ut vera via aliquando ineatur, qua & nostra ecclesiarum dissidia tandem componantur: Nullum aut patriæ aut ecclesiæ hoc quidem tempore majus beneficium præstari posse judicant omnes, qui & patriæ & ecclesiæ bene volunt. Cui rei cum te plurimum conferre posse mihi persuasissimum sit, spero Cl. Vir, te hoc officio genus & patriæ & ecclesiæ non negaturum, quod D. Plessæus patriæ suæ tam feliciter exhibuit, ut & nos tandem arma ac vires nostras a nobis mutuo contra communes ecclesiæ hostes possimus con-

convertere. Audio ad vos utrinque accersitos, qui de sedandis apud vos turbis consilia conferant; faxit Deus ut continuato studio res ad exitum optatum perducatur. Mitto tibi exemplar libelli a me editi, in quo perspicuitati & brevitati, quantum possum, studui; rationum momenta ut serio examinentur, non refugio, meliora monenti libenter cedam, quemadmodum & tibi hunc esse animum satis sum certus: ecclesiæ Christi res agitur, non nostra, ego magistratui honorem omnem deferre didici, qui ipsi debetur; interim tamen ministris Christi non est adimendum, quod Dei verbum, & ecclesiæ consensus eis semper tribuit: ex utcumque recta συζυγίᾳ pendet ecclesiæ firmitas, etsi sine illis ecclesia esse potest, sine hisce nunquam. Si veritatis causa etiam propria placita sunt rescindenda, multo magis Christi, qui solus est ecclesiæ suæ caput; utinam vero id genus scripta quotidie non prodeant, in quibus conviciis potius certatur quam argumentis, quæ & charitati Christianæ & ecclesiarum paci non parum officiunt, opto authoribus eorum meliorem mentem, & Deum rogo Cl. Vir, ut spiritu veritatis & prudentiæ tibi semper adsistat. Vale, dat. Middelb. 29. Novembris 1615.

T. D. Studiosissimus

ANTONIUS WALÆUS.

EPI.

EPISTOLA IV.

Ampliſſimo & Incomparabili Viro

D. HUGONI GROTIO

Urbis Roterodamenſis Syndico &c.

Roterodamum.

Vir Clariſſime & Incomparabilis.

TAndem aliquando homo noſter è Gallia reverſus eſt, qui Illuſtr. D. Legato eo excurrendi veniam à Rege attulit, ſed ob ingruentia indies hic negotia certum profectionis ſuæ diem necdum conſtituit, quod ubi fecerit, quamprimum ſe tibi ſignificaturum dixit, nihilque ſibi gratius fore, quam ſi frater tuus ſe ei comitem adjungat.

Remitto ecce PAPINIUM manu tuâ notatum, quo jam non uſus (annus enim jam eſt ex quo accepi) ſed pene abuſus ſum. Et vereor ſane, ne parvam dignitatis tuæ rationem habuiſſe videar, qui tam diu illum apud me detinuerim. Sed adeo multis locis mihi ad eum recurrendum fuit, totieſque in denſo illo SYLVARUM luco facem prætulit, ut ægre illum à me dimiſerim. Noveram etiam

te

te modo gravioribus ſtudiis occupatum, ideoque eo exemplari non admodum egere credidi. Spero itaque ſi quid in mora peccatum eſt, facile veniam te daturum.

Dici profecto non poteſt quoties divinæ illæ conjecturæ tuæ margini aſſcriptæ omnem mihi difficultatem exemerint, ita ut non conjecturas, ſed ORACULA, ab APOLLINE DELPHIO verè effata exiſtimem.

Equidem bonâ (ut ſpero) veniâ tuâ, illas notulis meis Statianis, ceu purpuram panno meo interſeram. Sed non parum vereor, ne, quemadmodum Phyſici ajunt, aquilarum pennas, ſi aliarum avium pennis adjiciantur, omnes illas putrefacere, ita etiam notæ tuæ, meas penitus extinguant, & nullius notæ reddant. Tu enim vere Europæ noſtræ aquila es, qui adeo *altè caput inter nubila condis*, ut nemo ad te aſpirare audeat.

Cæterum Lib. VII. Theb. locum à te notatum reperi, quæ res mihi majorem inquirendi cauſam dedit. pag. ecce 250. ubi Lactantius vetus interpres illum locum explicat.

——— *gelidæ de colle Tanagræ*

ita legitur: *TANAGRE Civitas Euboeæ, quæ nunc Penanoria vocatur.* Non dubito quin

quin locum illum notandum duxeris ob monstrum illud vocabuli *Penanoria*, quod nusquam apud Geographos extat. Equidem exigua mutatione legendum putabam *Poemandria*. Stephanus enim in urbibus testatur *Tanagram*, prius Ποιμανδρίαν dictam fuisse. Hunc ergo locum facio judicii tui.

Sed & alter difficilis locus exstat XII. Theb. pag. 420. versu 581. in oratione Argivarum mulierum ad Theseum, quem ita affantur:

Si patriam Marathona metu, si tecta levasti,
Cressia, nec fudit vanos anus hospita fletus.

Quamnam ibi *anum hospitam* intelligit? Nam interpretes ibi omnes Harpocratem agunt. Video te dubitasse an de *Pasiphae* intelligendum sit, & vellem certe ejus interpretationis rationem addidisses. Ego aliquando suspicatus sum de *Hecale* recte intelligi posse. Refert enim Plutarchus in Theseo *Hecalen anum* solitam fuisse Theseum hospitio excipere, proque illius ad pugnam profecturi felici reditu multis cum lachrymis vota Diis nuncupasse. In cujus beneficii memoriam instituit postea Theseus *Hecalesion* festum. Et de hac eadem Petronius in Satyrico:

Qua-

Qualis in Actæâ quondam fuit hoſpita terrâ
Digna ſacris Hecale, quam Muſa loquentibus annis
Battiadæ veteris mirando tradidit ævo.

Ita enim apud Petron. legendum, non *Hecate*, quod in vulgat. Editionibus, ubi interpretes multa de *Hecates cœna* fruſtra nugantur.

Quin & Apulejus I. Metam. *Theſei illius*, inquit, *virtutes æmulaveris, qui non eſt aſpernatus Hecales anus hoſpitium tenue.*

De hâc eâdem Hecale juſtum Poëma ſcripſiſſe Callimachum, Batti fil. teſtis eſt Suidas, & Petronius ſupra indicavit. Citant autem veteres Grammatici hunc Callimachi verſum:

Μέλπω δὲ γεραὸς τῆς φιλοξένου τρόπους

Itaque quando Poëta noſter ait: *non vanos fletus fudiſſe anum*, crediderim ipſum indicare Hecalen non fruſtrà pro ſoſpite Theſei è pugnâ reditu vota feciſſe, quandoquidem victor inde reverſus eſt.

Hæc latius ad Te ſcribo Vir Ampliſſ. non ut te docerem, (quid enim ſus Minervam?) ſed ut vel me errantem corrigeres, vel ſententiam tuam, quam unico ibi verbo indicaſti, latius explicares.

Poë-

Poëmata Tua omnia ego jam pridem solus, & nuper maximam eorum partem cum D. Legato percurri. Deus bone! quoties ad igneos illos impetus exclamabat, nihilque divinius dici prædicabat! equidem quamvis captum illa meum superent, nec nostrum sit de illis ferre judicium, illud tamen ausim dicere, post Claudianum neminem talia edidisse poëmata, seu verba quis, seu materiem spectent. Vivent, vivent illa: & cum aliorum Poëmata, quæ quotidie proferuntur in lucem, solam voluptatem habeant, Tu ratione materiæ, quâ pleraque immortalia Patriæ gesta complexus es, etiam utilitatem conjunxisti, quemadmodum Claudianus, quam adeo feliciter expressisti, etiam totam sæculi sui historiam versibus celebravit. Sed desino scripta tua laudare, qui illa potius, (ut de *divinis* ait Aristoteles) veneratione debeam, quam laudatione prosequi. Vale Vir omnium maxime, quo uno Batavia, ut cæteras gentes armorum, ita etiam styli, & eruditionis gloria vincit, meque perpetuum clarissimarum virtutum tuarum præconem ac cultorem fore Tibi persuade. Mitto hic etiam litteras Rigaltii, quas homo noster è Galliis secum attulit. D. Legatus officiosissimè Te salutat, & scire avet, *an* & *quando* huc sis excursurus.

rus. Hagæ Comitis XIII. Januarii CIↃ IↃ CXVII.

Amplitud. Tuæ Observant. Cultor

J. CASPERIUS GEVARTIUS.

EPISTOLA V.

Magnifico, Amplissimo, Clarissimo Viro

D. HUGONI GROTIO, J.C.

Reip. Roterodamensis Syndico.

Magnifice Amplissimeque Domine.

ADolescens, qui has tibi literas tradet, est alumnus Illustrium DD. Ordinum in Collegio Theologico. Is dixit mihi, se una cum adfine suo, Ecclesiaste diœcesios Delphensis, adfuisse urbis vestræ pastoribus: his exposuisse, ut jam propemodum exspirarit sexennium studiis suis destinatum, eoque rogasse, ut quandoquidem vacaret ministerium Ecclesiasticum in Hillegonsberg, & propediem vacatum sit in Cralingen, alterutri se Ecclesiæ com-

commendare vellent: illos omnia benignè promisisse: sed quia urbis vestræ magistratus præesset pago Hillegonsberg, eo sive ipsos sive alios auctores fuisse sibi, ut si posset, commendatitias à me literas ad A. T. impetraret. Cognovi postea esse item Brenium quendam, adolescentem egregiè eruditum, & alterum mihi ignotum, Watelirium nomine, qui eodem adspirarent: atque hos magis niti commendatione Ecclesiastarum quos hic habemus Remonstrantium partibus addictos. Præterea in mentem venit, prope integrum semestre superesse quo hic noster in Collegio habitare possit. Nihilominus gratificari volui, tum quia discipulus erat, tum quod & pietate & modestia se semper mihi probasset, nec eruditione vel facundia esset adspernanda; sed talis, ut verbo dicam, quem Ecclesiæ & gratum & utilem fore speremus. Neque tamen prætereundum arbitror, persistere me in proposito vetere, ut satius putem, Junium in pago se prius aliquamdiu exercere, quam ut urbanam vocationem exspectet. Eoque optem præferri illum in Hillegonsberg, non tantum quia adfinis, sed etiam quia magis meretur. Sane quotidie magna capit studiorum, facundiæ & παῤῥησίας incrementa: ac populo in dies gratior fit. Quare nec defuere, qui, quandoquidem Diamantius iterum incidit in recidivum, &

multum medicus ejus vitam metuit, adfini adfinem succedere posse sperarent: præsertim quia ea tempora sunt, ut difficulter nancisci sit pastores Ecclesiarum bonos. Sed magis Diamantium longævum optem. Atque ut voto hoc excidam, quamquam scio hac parte in B. Lydio & aliis peccatum esse, tamen magis nos retinentes esse velim consuetudinis antiquæ, nec adolescentes statim ex Academiis evehi ad Presbyterii urbani dignitatem. Et sane gaudeo adfinem præter adolescentiæ morem (qua pestilenti ambitionis sidere adflata est, hydropis instar semper accrescentis) omnino malle in pago pastoralis muneris ponere tyrocinia. Hesterna die ego, Patius, Corvinus & typotheta collocuti inter nos sumus de editione aureæ commentationis tuæ de Satisfactione Christi adversus Socinum. Placebat Corvino, ut nec ingentibus illis typis, quibus Pietas excusa est, nec minoribus illis ederetur, quibus Corvini Antibogermannus excusus est: sed mediis istis, quibus Bassonius usus est in Barlæi Bogermanno ἐλεγχομένῳ. Sed Bassoniani typi planè sunt attriti. Patius vero demum ineunte Majo accepturus est Francofurto ejus magnitudinis typos novos sane quam elegantes. Non displicebat itaque Corvino, ut tamdiu editio differreretur: idque eo magis, quia vix verisimile sibi fiat ante nundinas proximas ab-

absolvi posse. Sanè si vel gelare ceperit, vel minimum quid intervenerit planè nos frustra fore: cum minimum bimestris labor sit, ut vel maximè festinent operæ, ac tantundem, non amplius spatii sit à nundinis proximis. Adde quod si partem tantummodo ante nundinas proximas absolvant, utut paucis post nundinas diebus lucem videre posset, tamen nec per Hollandiam divulgari posse ante nundinas Francofurtenses, ne ante id tempus recudant Germani, qui partim, quia immunes sint à transportandi sumtibus, partim quia charta & typis deterioribus utantur, longe minori pretio vendere sua possint. Vale Amplissime Domine, & quandoquidem perturbatis hisce temporibus patriæ tuâ operâ uti visum fuit, eam, utut multa præter votum cadant, animi semper firmitatem habe, quam à morbo tuo divinâ te gratiâ habiturum posthac sperabas. Id spero tuis, nostris, tot bonorum precibus dabit Deus, cui te, familiamque omnem commendamus. Uxori salutem plurimam. cIↄ Iↄ cxvii. Pr. Kal. Febr.

Tuus tuo merito

G. Vossius.

De Semipelagianis jam telam orsus eram: sed video subinde hæsuram lectori aquam, nisi Pelagii sententiam prius intellexerit. Quare decretum prius dissertatiunculam concinnare, quo omnes Pelagii errores complectar. Eam heri cœpi. ἔῤῥωσο.

EPISTOLA VI.

Magnifico Amplissimoque Viro

D. HUGONI GROTIO,

Syndico Roterodamensi, & Delegato in Collegium Ill. Holl. Ord. Senatum.

Magnifice Clarissimeque Domine.

ABbotius in Apocalypsin nec in officinarum pergulis, nec in amicorum Bibliothecis comparet. Si scripsit, Anglicè scripserit credo, de quo certiora dicere posset affinis Junius. Habeo Abbotium de Antichristo: quem an volueris non sat scio: sed tamen mittere volui. De reformatione Cotoniensis Archiepiscopi sæpius à me Bertius est compellatus. sed habere negat, ac vel ad Hogerbetium vel Utenbogartium remittit. quorum illum, simulac Haga redierit, compellabo. Responsum Junii ad quæstionem, num arma ad religionis defensionem à subditis suscipi possint, inter ea fuit, quæ ex ore ex tempore dictantis domi sunt excepta. Habui ea prope universa, sed una cum pulvisculo omnia in Frisiam abstulit affinis Casimirus, hoc fine, uti ajebat,

ut

ut cum suis conferret, & si non inconsultum Juniani nominis amantibus videretur, ederet in lucem. Sed antequam, tu Amplissime vir, ejus responsi apud me mentionem fecisses, cognoveram ex Coddæo, hoc responsum in schedis suis habere. Ergo quam primum cognovi. cui, ut postulatum tuum exposui, lubentissimè se communicaturum respondit. Sed post horas duas rediens, invenire posse negat, & cum inter chartas deesse aliquas cognoscat, metuere ne jam diu sit quod alteri dederit legendas, atque in iis sit hoc responsum. Corvinus non arbitratur exstare apud suorum quemquam. Ita vides, ut non defuerit animus morem gerendi tibi, sed nihil effecerim, quo nomine doleo. Quod in Anglicanis tarde adeo procedatur, partim Bertius in caussa fuit, qui hesterna demum die triplicis Ordinum decreti translationem ad me tulit, partim amanuensis, industrius quidem adolescens, sed qui ab excipiendis & cum schedis commilitonum conferendis Episcopii lectionibus, quas auro contra caras non putat, ægrè avellatur. Jam tamen exemplar unum habemus. Et his feriis natalitiis totum se his describendis dabit, nihil orsurus priusquam telam istam pertexerit. Corvini librum, quia occasio erat, mitto. Scio tamen carere eo potuisse, usque dum Anglicana sint descripta. Id inter triduum aut quatri-

duum fore ſpero. Simul tunc mittam hiſtoriæ noſtræ Pelagianæ lib. quintum, qui eſt de Prædeſtinatione. Nam penè jam deſcriptus eſt. Sextus erit de Reprobatione: cujus appendicula eſt de cauſſa Godeſcalci. Eam, licet necdum reſectam, ad te mitto. Spero non ingratum fore, quando hactenus rectè tractata eſt à nemine. Si non diſplicet tibi liber primus operis, qui eſt εἰσαγωγικὸς, ſtatim à Kal. Januariis poterit prælo committi. Scis lentas eſſe operas. Ego quia jam opus omne abſolvi, minùs temporis in exſcribendo requiram quam illi in excudendo. De vino, ſi moleſtum non eſt, memor eris. Nec ſi carius paullo nunc ſit, quam cum ipſe emerem, eo intermitti velim. Quod eo dico, quia Gallicanis vinis hic pretium auctum eſt. Vale Ampliſſime Domine. Uxori ſalutem maximam. XXII. Dec. CIϽ IϽ CXVII.

Tuus totus

G. Vossius.

EPI.

EPISTOLA VII.

Clarissime Doctissimeque

GROTI.

TEne evasisse dirum carcerem? Tene tot ærumnis exantlatis, Antverpiam nostram amabilem & amænam urbem tenere? O FELICITER; gratulor ore intimoque corde, tibi, nobis, & Musis sacris. Sane Clarissimo ROELANTIO Syndico, de adventu tuo & insperatissimâ evasione hodie diserte differenti, fidem negassem, nisi in schedulâ chirographi tui signum avidis imo anhelantibus oculis aspexissem. Bene est, te iterum corde amplector, & gaudeo. Debebatur tibi, iterum dico, debebatur Musarum Genio, ne squallor carceris, ne infelicitas infidæ rebellionis diutius ingenii tui elegantiam premeret. Ecce libertati & REGI redditus es; OPTIMIQUE PRINCIPIS securitas te jam complexa est. Amabo te singula circumspice & pondera. Ego ante annum, honesto munere a SERENISSIMO PRINCIPE meo honestatus, hic Bruxellis habitare cœpi. Ibi te brevi spero, vel Antverpiæ videbo, comple-

ctarque; & suavitate ingenii tui fruar. Macte virtute istâ. *Pulchrum est benedicere, etiam bene facere haud absurdum.* Salve mi GROTI & redama, etiam rescribe. Bruxell. cIↄ Iↄcxxi. iv. Kal. April.

Ex animo deditissimus

JOANNES WOUERIUS
Antverpiensis.

EPISTOLA VIII.

Viro Amplissimo

D. HUGONI GROTIO.

Lutetiam.

Amplissime Domine,

QUantum dolorem vulnus tibi inflictum incussit, tanta insperata libertas voluptate perfudit, & labore supervacuo levavit. gestiebat enim animus solari eum, qui de nostri ordinis hominibus & privatim & publicè bene esset meritus. Cogitabam tamen frustra ad patientiam hortari eum, qui certamen cum

cum ipſa fortuna ultro popoſciſſet. Memineram te illuſtre ingenium Philoſophia imbuiſſe non quidem ut magnifico nomine (ut ait ille) ſegne otium velares, ſed quo firmior adverſus fortuita vitam traduceres. Quorum ſane ſtudiorum fructum uberrimum ſenſiſſe te tot noverunt, quot nominis tui ſplendor perſtrinxit. Et quanquam vota abſentium & deſideria non valde juvent, minuunt tamen neſcio dolorem, & conceptam de fortunæ adverſitate triſtitiam. Quod ſane in me ipſo quoad te maximè ſenſi, cum inſperatus & gratiſſimus libertatis tuæ nuncius, cives noſtros ædibus evocaſſet; juraſſes illic ab omnibus agi de imperii ſumma, provincia capta, aut Annibale profligato, adeo ſolicite omnes hiſtoriam narrabant. Illius diei & facinoris memoriam ſacravimus, conſcio Baccho omnium Deorum maximè populari. Ego tibi tuiſque vivo, ſimul etiam juvenem iſtum tibi commendo: cujus maximum votum eſt te videre & alloqui. Vale Vir Ampliſſime, Prid. Nonas Maj. Lugd. Batav.

T. T.

GILBERTUS JACCHÆUS.

EPI-

EPISTOLA IX.

Viro Clarissimo

D. HUGONI GROTIO

Lutetiam.

Vir Clarissime,

NIsi me aulicus æstus abripuisset D. Janinio Lutetiam repetenti, futurus eram comes, fruendi tui causa. Ex eo intelligere potuisti, quanti te Megistanæ nostri faciant. Laudant omnes eximias ingenii tui dotes, nec parvam tibi conciliasti gratiam, quum in quæstione de te habita, vir bonus undequaque repertus es, hoc tantum excepto, quod nomini & fæderi Gallico nimium faveres. Perfer & obdura, doctissime Groti, tutum & benignum hospitium apud nos tibi erit. Habes enim notorem certissimum Janinium, cujus commendatione, tua jam virtus Illustrissimo Duci Luinio innotuit. Hujus consilio & authoritate, ab optimo & magnanimo Principe, & præsens xenium, & annuum congiarium tibi decretum est. Hoc fruere donec tempestas civilis desæviat, & aliquo ingenii tui fætu majora beneficia provocare li-

liceat: meam certe operam, licet exiguam, nullo loco tibi defuturam polliceor. Quod ſi & de Rep. aliquid audire aves, Rex in obſidione Angeriani oppidi munitiſſimi in Santonibus, totus eſt, cui ſi felix contigerit exitus, & firmiorem pacem, & quietem Muſis amicam ſpero. Videant interea Ordines veſtri, ne ſuppetias obſeſſis ferant. Non enim religionis negotium vertitur. Bonos & pacis ſtudioſos cives, Rex æquali jure complectitur, ſed factioſos, & qui purioris cultus obtentu, ſtatum Regni convellant, comprimi publicè intereſt. Vale, Vir Clariſſime, & nos ama. Ex Caſtris ad Angerianum Id. Junii cIↄ Iↄcxxi.

Tui ſtudioſiſſimus & amantiſſimus

Jo. Tumerius Bossizius.

EPI-

EPISTOLA X.

Viro Amplissimo

HUGONI GROTIO.

Amplissime Domine,

NIhil libentius à Gevartio nostro accepi, quam apud se quoque poëmata mea invenisse gratiam, & non publico sapore tincta videri. Speciosum enim duco ornari laudibus, cujus cupidine etiam quam satis est omnes tangimur. Et hæc potissimum mihi ingenii exerendi caussa fuit, ut experirer eruditiorum judicia, & scriptionis pretium à famâ æstimarem. Nunc primum incipio credere me digna posteris condidisse, de quibus tanti viri tam magnifice sentiunt. Quantum vero judicio tuo tribuam, ex eo cognosces, quod prædicatione ista non solum illustrari ipsas Musas; sed & memoriam mei prorogari existimem. Non sine nostro, & bonorum omnium gaudio salvum te, squallorem, & tristitiam carceris evasisse accepimus. Magnus quidem animus ubicumque est, liber est: tamen propter commercium, quod illi familiarius est; hospitis sui, id est, corporis miseriis haut

haut ingemiſcere, & torpere non poteſt. Sed de tantâ fortunâ ut tibi potiſſimum gratulor, ita & Muſis gaudeo. Gaudeo inquam Muſis, quibus poſtliminio reſtitutus, jam invenies otium, quod à Rep. impetrare non poteras. Ego te, clariſſime Groti, liberius provoco, quia nihil humanius eſt ipſis litteris, quæ etiam ab humanitate nomen traxêre. Idem genius, eadem ſtudia nos conjungunt; quibus confiſus, ad notitiam tui ſtruo; quod longè ante tentaſſem, niſi diremiſſet nos priorum temporum calamitas, & metus partium, ad ultimum fortunæ tuæ atrocitas. Nunc ſecurus ad te venio. Et ut propius me intelligas, libellum porrigo, de quo etiam judicii tui trutinam exſpecto. Inſunt offendicula quædam typographi, quæ cum occurrerint ingenio facile ſupplebis. Per forenſes enim curas intereſſe mihi editioni non licuit, &, ut ſcis, genus iſtud hominum, extra lucrum, nihil cogitat. Vale Phæbi delicium, & me quoque inter tuos numera. Gandavi XI. Octob. MIↃCXXI.

Amplissime Domine,

Virtutibus tuis addictus

Nicolaus Burgundius.

EPI-

EPISTOLA XI.

Clarissimo Viro

H. GROTIO I. C.

Lutetiam.

QUam mihi gratum munus exſtitit Tuum Stobæanæ poëſeos interpretatio Tua, Doctiſſ. Groti, tam precor multa è Regia illa Bibliotheca in voluntario hoc Tuo exſilio proferas, rogoque quæ ſint *digna vel à ſera poſteritate legi* atque utinam integrum ſolidumque ut ſit opus, alteram Joan. Stobæi partem, quæ ἀποφθέγματα & philoſophicas continet γνώμας pari felicitate aliquando ſubjungas, & quæ Gul. Canterus φυσικὰ καὶ ἠθικὰ typis exhibuit Plantinianis, ſed ſine principio *quod habeo è Farneſiano* Cod. deſcriptum auctius: & quidem ordine à Photio noſtro præſcripto. Dimidia quoque Stobæi *pars ſermonum* ſect. 1. penes me calamo exarata, ſed recentiore manu, neque in membranis, ut Regii veſtri Codd. ut conjicio. Poſſem ſi volenti eſſet, variantes inde decerpere ſcripturas, & ſubmittere. Narro autem Tibi, habere & per me Petrum de La Roviere typographum Allo-

lobrog. (qui solus pene ibi post Commelinum Græca hac tempestate excudebat) ejusque *nunc hæredes*, nuper enim exstinctum inaudivi; habere inquam *fragmenta Tragicorum* Gr. Græcè è Stobæo aliisque, Æschyli, Sophoclis, & Euripidis, earum quæ interciderunt Tragædiarum, item *Menandri & Comicorum* Gr. & Epigramm. ἀποσπάσματα Theod. Canteri hic tum exsulantis opera collecta digestaque dramatum ordine, mihique credidit depositum, titulo tantum appenso EX BIBLIOTH. TH. CANTERI *Ultrajectini*: quandoquidem Roviere Tragicos tres simul, & comicum Aristoph. ediderat recens, & ad me miserat, suasi ut fragmenta vel in 8. simul ederet, à me Latina facta, cum Scholiis magnam partem ex Casaub. V. C. Animadversionibus; rogo itaque cum manibus Viri Opt. & hæredum, ut per epistolam, vel per amicos, & Cl. Salmasium (ad quem ante annos aliquot *Scholia MS.* misi in Antholog. Gr. Epigr. longe auctiora editis scholiis, idque in sarcina *ad R. P.* Frontonem, nescio an habeat) extorquere ab hæredibus Roverii, quia abes propius, velit ne pereant illæ Theod. Canteri vigiliæ mei fidei commissæ: deinde quia Treviros illos Tragicos moliris, in arce illa Lupistena, custodiaque elaboratos, ut præfaris, Opus sane tuum & in

 ea-

eadem mortui calamitate à suis illata, augebit ornabitque mihi crede; & à plagiarii liberabis, potes enim, mala manu. ego quoque fidem operâ Tuâ cito promissam liberabo, agnoscamque beneficium, quod Herculi veluti clavam extorseris: & illi fasce illo levari fortè gaudebunt, peribuntque, ut fieri amat, domino extincto: suntque in Scaligerianis ἅπασιν edendis Roveriani plus satis occupati, editis jam vastis Aug. Thuani Chronicis. Miseram & Euripidis, cujus versus singuli prope sententiæ sunt, M. Tullio ad Tironem testante, Tragædias VII. aut VIII. Latinis versibus redactas à doctis, ut simul extruderet, Erasmo interprete duas, totidem G. Buchanano, & una Petro Tiara Medea, item una Q. Florente, nisi fallit memoria senilis: eas quoque repete, & vindicias secundum libertatem, ut Jurisconsulti vestri loquuntur, asserendo dabis, quomodo G. Ratallerus totum, ut nosti, Sophoclem dedit. Sed hæc de Tragicis in hac vitæ scena, quam agimus.

Legeram nondum complicatis Stobæi tui foliis Basilii M. πρὸς νέους Homiliam subito, etsi olim legissem, quia novam tuam interpretationem & notas uberiores tuas optabam. Olim enim in Basilio Antverpiæ edito An. cIↃ IↃcxvI. ad oram illius concionis quædam alleveram, si forte ad vos allatum exemplar est: & postea ad-

adauxit P. noster Fronto Ducæus Græcè doctiss. (quo viro ut utaris cum Jac. Sirmondo, & Dion. Petavio, majorem in modum rogo, quæsoque) in Basilii edit. Græcolatina Parisiensi, anni M. DC. XVIII. notabam equidem hæc pauca. Pag. 84. v. 7. ὡς τὸ ἄνθος ἐπάγουσιν, redditur, *lumen inducunt*. *Florem* retinuissem, ut apud Nonium Marcellum multi florem liberi, vini, similiumque, nisi τὸ φῶς legas: aut quis latinorum purpuræ lumen dixerit, equidem ignoro. Mox v. 13. πρoύργου, mallem Ἀττικῶς προύργυ. pag. 91. v. 2. μόνον ut repetitum redundat, ut è membranis jam Ducæus monet. v. 22. ἄλλοτε ἄλλῳ in Theogn. lego, sed nihil interest. Statim pro Χῖος repono Κήιος, quæ Prodici Sophistæ patria est, teste Suida, non Κῷος, ut vult in Sophist. vitis Philostratus. Pag. 100. v. 21. ἀτεχνῶς εἰς πῦρ ξαίνοντες, novi ξαίνειν carminare esse & lanam carpere: doce me, potes enim, quia in notis non attigisti, in suppliciis inferorum id usitatum, ut de cribro dolioque pertuso Danaidum nota res è Poëtis. apposui pauca, ut me legisse, & lecturum credas reliqua, discendi gratia, ut in προλεγομ. multa notavi mihi profutura libris divinarum observationum, quas meditor σὺν θεῷ. in Plutarchum vero de Poëtis audiendis scripsit olim uberiores notas G. Xylander, ut & in Plut. de Homeri

vita, Basileæ typis Oporinianis an. 1566. quas notas miror equidem Cl. Marnium in edit. Francof. non adjunxisse ceteris ejus Scholiis in opuscula moralia. Et quia Lutetiæ eadem denuo Plutarchi editio exculditur, mone quæso, consortes Typographos ut Xylandri illas addant notas in Plut. de poëtis audiendis, & de Homeri vita. Habuit quoque in Plutarch. varias Lectiones David Hœschelius à me. Forsitan Elias Augustanæ præfectus Biblioth. poterit rogatus recuperare ac redhibere, si habet. Lauta hæc fuerit, grataque ad Plutarchum accessio: nam & ego opusculorum Plutarchi duos habeo Codd. sed non perinde vetustos.

D. Hemelario civi, hic Flamini tradidi ad te mittendas cum suis Epistolas prope DC. hactenus ineditas S. Isidori Pelusiotæ, græcè, à nobis erutas è Vaticanâ Bibliotheca. Mitto ἀντίδωρον sed χάλκεα χρυσείων, fatebor enim, nisi quia sacer est scriptor, disertus & χρυσορρήμονος discipulus: & quia neque à Jac. Billio, neque à Conr. Rittershusio J. C. sunt editæ. Latinam meam interpretationem nondum subjunxi, si plures forte aliunde nanciscar, vel expiscari è Regis Catholici Biblioth. possimus: quo misimus. Præfatus etiam testor quod res est, ali hodie Lectorum ignaviam tot versionibus, ut pauciores serio græcentur, ut

&

& Jo. Meursius queritur in quatuor auctoribus memorabilium. Legent græcè docti, tu imprimis aliqua voluptate, quâ scriptæ missæque sunt linguâ.

Num quid amplius? etiam liceat mea manu sine arbitris colloqui & rogare, ut ἐν ταύτῃ τῇ φυγῇ philosophis legendis te oblectes consolando: Dei esse opus quod evenit, dilapsique sumus. perieramus, ait ille tuus, nisi periissemus; vide Euripum Reip. & scindi contraria in studia imperitum vulgus, &c.

Memoria repete non jam Scipiones Africanos, Themistoclas, Aristidas, ostracismo etiam proscriptos, à Valerio Max. recensitos Lib. v. cap. 3. & 6. sed potius nostræ memoriæ Brissonium, & Durantium. Lutetiæ illum, hunc Tolosæ à plebe tumultuante mori jussum, ante dixi. Mitto reliqua tragica exempla, ut Papiniani vestri & collegæ tui nuper. Tantum te rogo ut senem vix audias patienter, amice obtestantem, ne in illo secessu bonas horas perdas Apologiis, quasi apologis scribendis, aut chronicis patriæ, sed μαλακίαν exspecta, dum pelago desevit hiems. Tecum habita ait satyricus, quod alter è cœlo delapsum ait: γνῶθι σεαυτόν. repete ipse mecum identidem, quod tumulo inscribi Lipsius noster spirans voluit:

Humana cuncta, fumus, umbra, vanitas:
Et scenæ imago; verbo ut absolvam, NI-
HIL.

Quamobrem ut indies animum nonnihil à curis publicis ingratæ patriæ abducas, si me audire lubet, sume interdum in manus pro Lucano aliove poëta, si me audire lubet inquam, B. Augustini Confessionum libellum, à multis piis eruditisque, qui non nisi commoti iis legendis surrexerunt, valde prædicatum: Nolo hic ipsius auctoris Augustini verba describere, ut partum adamantis, sed aliorum, quibus præ ceteris, ejusdem etiam auctoris, placuisse hunc libellum testatur ut Lib. II. Retractat. cap.6. & de bono perseverantiæ cap.xx. & epist. CCLXIV. ad Barium Comitem, & Severus Episc. epist. XXXVII. inter Augustini: Possidius Calamens. Episc. in ejus vita. Libros, inquit, Confessionum ideo scripsit, ne de se quisquam hominum supra quam se esse noverat, aut jam de se auditum fuisset crederet, vel putaret. Ejus elogium Præsulis est in Prospero Aquitanico Lib. III. de vita contemplativa cap. XXXI. & in Carm. de ingratis. Sed quoniam vestræ deliciæ, & dulces ante omnia Musæ, en Franc. Petrarchæ de hoc libello distichon:

Quis-

Quisquis eget lachrymis, quibus impia crimina tergat,
Hunc celer ad fontem deserta per arida pergat.

Sed placet magis civis tui Delphensis Adami Sasbout Jureconsulti Præsidis filii, ex familia S. Francisci, hominis pientissimi juxta ac eruditi verba apponere ex Homil. de timore Dei: Cuperem, ait, omnibus, (allata ejus sententia è Lib. iv. Confess. cap. 5. & Lib. v. cap. 4.) libellos illos esse familiares, hoc est frequenter versari in manibus, legi ac relegi. Siquidem ab his fluxis, vanis & caducis rebus à sui amore, sive ut uno verbo Græci dicunt, φιλαυτίᾳ animum hominis potenter abducunt: quos nimis sero mihi notos doleo. hæc ille religiosissimus vir Adamus, quæ ut à cive pronunciata, à meque tui amante ostensa in bonam velim partem accipias. Sic tibi quæ optas, eveniant faustaque sint ac secunda in brevi vitæ stadio. Vale, & acceptis hisce litteris, atque Isidori fac me, ut gaudeam, certiorem. Antverpiæ a. d. IIII. Kal. Sextil. cIↄ Iↄ CXXIII.

Servus in Christo

ANDR. SCHOTTUS.

EPISTOLA XII.

AND. SCHOTTUS, HUGONI GROTIO I. C.

χαίρειν.

Lutet. Parif.

EVigilavi atque infomnem duxi noctem, doctiff. Groti, cum pridie ejus diei elegantis juvenis ingenii Gafp. Gevartius, qui me ad te profugum è cuftodia folandum aut gratulandum potius duxerat, admonuit tuis ut refponderem litteris. Ego vero ac libenter: quod ad fcribendum ὁρμὴ τῆς φιλίας, tametfi maxime feftis hifce occupatum diebus raperet, cum officii gratia (fuperbus enim nifi refpondeam litteris provocatus merito videar:) tum quod utriufque intereffe noftrûm putem. Quod enim confolandi tui cauffa hoftico illo carcere legiffe te numerifque Latinis vinxiffe, nimirum è philofophia cum Boëthio confolationem petendo, coram narraveras Philofophorum dicta ac Poëtarum, quorum capi fcriptis foleres, ex Joan. Stobæi col-

collectaneis: cumque ejusdem tecum & ordinis ut Jureconsultum, G. Ratallerum talia convertisse retulissem, id è meis sumptum arculis & notatum, uti meus est mos, poëmation, si forte nondum vidisses, à Plantinianis hic excusum, huic fasciculo inclusi, ut si tantum istic est à salutationibus otii, legas exemploque imiteris, si tua fortasse libet edolare, posteritatique transscribere. Memoria interim repetens, ut quemadmodum è C. Plinio Viglius Zuichemus Frisius & ipse, nostra memoria insignis Belgii Præses ac J. C. Testamentaria commentatione non incelebris, habita nominis sui Viglii ratione VITAM esse mortalium VIGILIAM symbolo suo indicavit: sic & tu senariis, quos mihi memoriter & jucunde Gevartius recitavit, CUSTODIAM seu *carcerem* appellare casum illum soles apud ærumnæ sociam:

Quos matris alvus CARCER edit in
lucem,
Queis corpus animam more CARCERIS
vincit:
Quos morte functos terra CARCER ex-
spectat,
Numquam nimis timere CARCEREM
debent.

Homo enim, ut vere ait, nondum vitalem in lucem editus matris alvo ut in custodia est; post corpori inclusa anima (σῶμα γὰρ σῆμα Platoni est) gestatur. Morte obita sepulcro corpus includitur, à communique omnium parente tellure gestatur. Hinc & senex ille Simeon cygneo cantu CHRISTUM JESUM in ulnis tenens, dissolvi vinculisque voti compos ac lætabundus exsolvi optat, itemque electionis vas Paulus dissolvi obnixè rogat, ac mortali liberari custodia. Imo & B. Job vitam militiam, vel ut LXX. legunt, πειρατήριον, tentationem probationemque auri in fornace nominat. exilium alii revera, ut περὶ φυγῆς comment. Plutarchus. Sed hæc tu apud te ipsum, mortalis memor sortis, locique quem asylo, nostro hoc relicto cælo, delegisti. De me si loqui apud te permittis, equidem ex quo ante hos ipsos xxx. annos, & quot excurrunt, Societatis Religioni sponte me addixi, in animum semper induxi meum, ut tu in vinculis, in custodia me habitare DEI O. M. sed spontanea, & compedes, quas mihi ipse induissem, gestare. Custodiri itaque sensi me reapse ab insidiis cacodæmonis, qui tamquam leo rugiens nos ambiat, sive agendo quid (otium enim vitiis illecebra est) sive legendo, vicissimque orando bonas collocans horas ad septuagesimum

va-

valens annum perveni, benignitate ejus Numinis, in quo vivimus, movemur & ſumus. Imo ſine cuſtode ſocio atque arbitro pedem domo efferre cavi, niſi prævaricari, quod avertat Deus, vellem. Omnique adeo mortali à DEO cuſtodem angelum jam à primo natalis die felicitate quadam, ut B. ait Hieronymus, apponi credimus. O ſanè felicem cuſtodiam! ô jucundum carcerem! Quis me liberabit, niſi ſummus ille imperator, qui hac nos in cuſtodia collocavit, vetatque ſine ejus juſſu ſtatione decedere. Ecquando bone Deus vincula diſrumpes mea? ah ſeni mihi feſſoque incolatus prolongatus eſt!

TIBI nunc, Groti, proferam ſi pateris, quæ mihi nocturna illa meditatione in mentem venerunt. Conditionis tuæ reſpectu interim habito, ut qui è cuſtodia jam uxoris aſtu operaque dilapſus in arca & libraria; ut olim Moyſes dux populi Iſraëlitici deſtinatus ἐν κιβωτῷ κίςῃ καὶ Φασκώλῳ ſervatus emerſit, altuſque à Regis filia, ad majora nimirum Dei voluntate patranda. Tu quoque in lignea arca à cuſtodibus elatus poteris fortaſſe (quid enim vetat poëtica apud Poëtam adhibere?) inflammare non Trojam ſed Bataviam patriam, non igni vaſtante omnia ac depopulante, ſed ætheria ac cæleſti, tu modo ſi vis, ipſe ardens patriæ amore, & cives

Digitized by Google

cives tuos re consilioque juvans salubri (scis quo tendam) ut positis tandem armis, fugentur errores tot tantique etiam Judæorum ac Turcorum Mahometistarum: profligentur blasphemæ illæ in CHRISTUM, ejusque sponsam Ecclesiam Ro. voces. Et feceris id exemplo duorum probe tibi notorum Joh. Spondani Galli I. C. ac tui credo familiaris Pe. Bertii, quem Lutetiæ exceptum vides humaniter à Rege Christianis: Utriusque rationes conversionis ad bonas partes, partium studio valere jusso, Latinè istic ac Gallicè editas potes, odio omni adversariorum omisso, attentius legere, atque expendere. Ille, ut melius nosti, in Hesiodum, & vastas in vastum Homerum dedit observationes, & in Psalmos aliquot ad Regem Henricum IV. Frater quoque ejus, Henr. Spondanus, abjurata Romæ hæresi, quam vel in Gebennicis, vel Basileæ hauserat, Annalium Ecclesiasticorum Cæsaris Card. Baronii ἐπιτομικὸν τῆ οἰκȣ μένȣ ἐπιτομῆ ῥώμη concinnavit *feliciter*.

Nunc quæ mala impendentia fuga tua salutari declinaris mecum considera, ut ne antiqua commemorem è Valerii Maximi libro V. eorum qui Reip. ac Patriæ togati aut sagati servierunt: utque in Græcia omittam Themistoclem; in Latio vero præteream Scipio-

pionem illum Africanum ſuperiorem : qui à ſuis proſcriptus, de quibus omni bono meritus Urbem conſervarat, patria extorris hoc ſibi rite poni voluit elogium : INGRATA *patria oſſa non leges mea.* Themiſtocles vero apud Xerxem verſans exſul liberis ait: perieramus, niſi periiſſemus. Verum noſtræ memoriæ, quorum caſus oculis adhuc obverſatur noſtris, clariſſimos duos referam I. C. qui a ſuis immaniter contrucidati perierunt tamen, etſi doctiſſimi ſcriptiſque editis illuſtres exiſterent, Barnabam inquam Briſſonium Lutetiæ, ubi degit; & Steph. Duſantium Toloſæ Tectoſagum: utrumque in dignitatum culmine (præſides enim erant) immaniter contrucidatum audivimus, ſpectarunt, prô dolor ac pudor, cives. En quo diſcordia cives perduxit miſeros! hæc tu, inquam, Groti, pericula ſemel effugiſti, & tecto prope latere diſceſſiſti, ne quid capiti arceſſeres, quod ajunt, tuo infauſtum, & luctuoſum tuis: audito jam capite truncato collega tuo Oldenbarneveltio, etſi nobili ac Jureconſulto, de patria ſua, ut ſibi quidem videbatur, opt. merito, excluſo armis Rege Catholico. Sed ô incertas humanarum rerum vices! ô ſpes inanes! ô inſperata infortunia! I nunc & ingratæ ſervias poſt tot vigilias plebi!

I nunc, & ventis animam committe, delato,

to, confisus ligno! dicebat vere Lacon ille apud M. Tullium in Tusculanis.

Non optanda quidem Fortuna rudentibus apta.

Habes, mi GROTI, ab amico profectam consolatoriam epistolam: neque hic efferri campumque decurrere, ut possem fortasse, libuit. Tu si vicissim scribes, equidem non recuso reponere: & si quod in rem tuam sit, vel consilium exiges, fidum senties: Deum interim venerans precabor, si loquar more majorum sine fuco, bene tibi, bene mihi ut sit in hac vitæ sive *custodia*, sive exsilio. Vale. Nostros quoque socios istic utraque etiam lingua peritiss. atque Theologos Frontonem Ducæum, Jac. Sirmondum, Dionys. Petavium si intervises meisque salutare verbis non gravaberis, facies quod te dignum existimem. Antwerpiæ, postrid. Festi S. Eucharistiæ, cIↃ IↃCXXI. αὐτοχειρὶ γεροντικῶς.

EPI-

EPISTOLA XIII.

ADRIANUS MASIUS

TAXIIS SUIS. S. P.

PArens vester, cariſſimi Taxii, pro ea ſollicitudine quam de veſtrâ ſalute aſſidue gerit ſemel iterumque me rogavit, ut veſtram alacritatem in ſtudiis Epiſtolio aliquo incitarem. Ego itaque qui illius multis beneficiis obſtrictus nihil ipſi vel negare vel potius non ultro offerre debeo, ut votis ipſius obſequar, paucula hæc ad vos nunc ſcribo, non tam ut inſtigem, quos ſponte ſua currentes nihil dubito, quam ut quarundam rerum moneam, quæ in Italiam profectis noſtratibus ſolent varia pericula creare. Fecit quidem conſultiſſime veſter parens, quod poſt viſas Gallias in Italiam vos miſerit. Nam ut veſtram viſus ſum aliquando coram videre indolem ad optima quæque amplectenda appoſitiſſimam, & ut novi Italiam non ſolum omnium optimarum diſciplinarum, & præſertim Juriſprudentiæ primam magiſtram, verum etiam omnis civilitatis & elegantiæ officinam, fieri non poterit, ut non tum Juriſprudentiſſimi, tum iis moribus qui in vita communi elegantiſſimi haben-

tur ornatissimi inde revertamini, unum hoc si memineritis memoresque observaveritis. Nempe παρὰ τοῖς παλειώταις ὐδὲν εἰ μὴ τὰ πάτρια μακάρια. Quare sunt quidem conterranei vestri vobis istic blande habendi, ceterum cum Italis hominibus, si me audietis, familiariter versabimini, dum datur. Nam fortasse non dabitur diu, & amissa occasio solet vehementer deinde animos prudentium cruciare. Equidem non ignoro quam soleant nostri homines Germani & Belgæ in Italiam studiorum causa profecti, ab Italicorum consuetudine, quasi non sincerorum hominum, aversi esse, atque ipsi inter se fere gregatim convivere, unde plerunque evenire solet, ut ex Italia nihil nisi temporis valetudinisque jacturam referant. At est profecto familiaritatis quædam mediocritas, quam citra periculum cum viris etiam non optimis exercere quis possit. Est etiam in conciliandis amicis delectus habendus, ut non nisi optimos, eosque quatenus prodesse non nocere possint, si nostrum nos judicium fefellerit, in nostram familiaritatem admittamus. Ego certe an ullos unquam amicos, quam in Italia, sinceriores, amantiores, stabiliores, commodiores habuerim, nescio; hoc scio qui Italis recte utatur eum posse illorum elegantissima doctrina, moribus aptissimis, gravitate virili, perspicace prudentia & omnino vitæ quadam

sua-

ſuavitate comitateque cordata, plurimum poliri atque emendari. Sicut contra ſi quis improborum Italorum vitia ſectari in animum induxerit, eum vix ipſa queat ſervare ſalus: ut enim nuſquam deeſt Scholaſticis hominibus peccandi materies, ita in Italia abundat maxime, quapropter non ſolum aures veſtras cerâ Ulyſſis obturare debetis, ſed ſenſus omnes ἐν τῇ τῆς ἐγκρατείας ἱστοπεδῇ religare, ſi in hac veſtrâ ætate ſalvi ad parentem enavigare per ſtudiorum hoc pelagus, in quo verſamini, vultis. Sed utimini (ut audio) domeſtico præceptore ut literatiſſimo ita probiſſimo. Quare hæc ita à me ſcripta eſſe velim interpretemini, ut ab eo qui parentis veſtri amantiſſimus eſt & illius de vobis curæ penitus conſcius. Valete, optimi Taxii, & graviter literis operam date ut mature, dum parentem habetis ſuperſtitem, veſtra ſtudia abſolvatis, cujus apud ſummos quoſque Principes ſingularis gratia maximum habitura eſt ad vos amplificandos, ſplendidiſſimiſque conditionibus facile ornandos momentum. Iterum atque iterum valete. Ex Clivis III. Calendas Januarii M.D.LXIV.

EPISTOLA XIV.

V. C.

BERNARDO PALUDANO

Medico S. P.

Enchusam.

RECordatio humanitatis tuæ, Vir Clarissime, qua me nuper ita complexus es, ut nullum officii genus prætermiseris, sæpe hactenus fecit, ut dispicerem aliquid quo vicissim tibi gratificari me posse sperarem. Cum autem nondum aliqua se opportunitas obtulerit, te quantum animi mei, votum quidem esset, demerendi, volui in præsentia, nactus tabellarium idoneum, qualemcumque hanc voluntatis meæ saltem declarationem non omittere, teque obnixè rogare, ut ultrò, si quâ re commodare tibi possim, libertate non petendi, sed imperandi potius utaris. Atque ut istius mei propensissimi studii arrham veluti habere queas, mitto nunc quod existimem ad locupletationem Thesauri tui rerum novarum & antiquarum pertinere. Est autem tegumentum quo Principes vel Dynastæ Muscoviæ

coviæ Gentiumve similium nocte caput velare cubituri dicuntur; id à sordibus ancillæ purgandum traditum, videtur colorem antea flavum omnino mutasse. Addidi fragmentum lapideum, vel marmoreum mea opinione: quod multos annos Antverpiæ in Templo B. Virginis inter sanctissima quæque summa cum veneratione servatum & ostensum est. Post demolitionem autem templorum delatum est ad Consulem ejus Civitatis, qui mihi donavit tanquam cimelion, quod & ad Sereniss. Reginam nostram mitti posset. Cui quod tum deesset occasio, & ipse impense ejusmodi rebus delectarer, ad hunc diem inter mea delituit. Constans fama erat fragmentum esse altaris vel columnæ è templo illo antiquo Hierosolymitano in hasce regiones deportatum. Habeo & alia quædam minutiora ex Arce Britannicâ eruta; ut solet, si quando ventis & decremento aquarum fit conspicua: sed quia obvia non sunt quærenti diligenter, differo in aliud tempus, quo fortassis, accessione aliquâ, cumulatiora ad te venient. Tu interim (clarissime Doctor) hæc eodem quo mittuntur animo excipias, benevolentissimo videlicet & illius, qui omnes articulos, ut dixi, gratificandi sit capturus. Vale Haghæ 29. Octobris. 1593.

T. D. Addictissimus

GILPIN.

EPISTOLA XV.

Clarissimo Viro

D. FRANCISCO JUNIO,

Sacræ Theologiæ in Academia Lugduno Batava Professori celeberrimo.

OCtavus jam mensis agitur, ex quo tuis, doctissime Juni, literis respondi: sed meas quia ad te minimè perlatas auguror, easdem iterum mittere, (nam exemplum penes me asservaram, ne quis eas mihi casus alienus penitus adimeret) placuit. sic autem se ferè habent. *Serius* omnino, quam aut tu exspectabas, clarissime Juni, aut ego volebam perlatæ sunt ad me literæ tuæ: xxx. nimirum Octob. missæ, redditæ autem vix ante diem VI. Febr. Quamprimum igitur de Tertulliano certi aliquid rescribere potui, quod maturius tibi mitti posset, nihil cunctor. Nam de Tertulliano quod petis, siquidem ea, quæ frustra ad te à nonnullis opinionis errore ferebantur, vera forent, tuæ certè satisfacerem petitioni libentissimè: utpote qui amore ac pietate erga te, nec esse cuiquam mortalium secundus, nec videri velim. Tertulliani nihil

quic-

quicquam est aut penes me, aut in hac etiam nostra Academia manu exaratum; aut aliàs usquam à me visum. Ac fieri potest ut quisapud me Chrysostomi Græcas in Genesin homilias manuscriptas viderit; qui postea & argumenti etiam auctoris planè oblitus, veterisque tantùm Tractatoris manuscripti recordatus, hunc Tertulliano inanem rumorem affinxerit. sed neque ulla prorsus Symbola, aut tanto auctore, aut tua honoranda fraternitate, aut meo ipsius studio satis digna, à me conferri potest. Illud solùm moneo, Pamelianæ editionis appendicem quandam Romæ excusam Anno 1584. auctore Latino Latinio Viterbiensi, cujus hæc inscriptio, *Loci ex conjectura* Latini Latinii Viterb. vel restituti vel aliter lecti in Tertulliano post editionem Jac. Pamelii Brug. anno 1583. cujus quidem auctarii nulla omnino vel fando apud nos hîc in Anglia fuisset fama, nisi id Tho. Savilus Roma secum asportatum D. Joanni Rainoldo dedisset. Nescio an in Gallia Belgica prostet aut exstet hic addititius Libellus, tribus tantum chartis constans: certè nonnullos alios libros memini, illic minimè parabiles, istuc Londino missos; quod an hîc etiam usu venerit, tu facilè providebis. Sed enim ex recente Pamelii editione, Latinii opusculum tibi visum lectumque animadverto. Verum enimverò D. Rai-

noldi, viri tum solida doctrinæ varietate, tum vitæ sanctimonia, amore omnium bonorum, tuo inprimis, dignissimi (qui sedulò me etiam rogavit, ut suo te nomine salutarem perofficiosè) symbolam quandam accipies; quam ipsius singularis in sacris literis permovendis alacritas ac propensio, mihi, tuâ causâ, impertita est. est autem ejusmodi. Ad illud Tertull. ad Martyras, cap. 4. Si tanti vitrum, quanti margaritum? ubi Pamelius legit, Tanti vitrum? quanti margaritum? Ego, (inquit Rainoldus noster) Latini Latinii conjecturam, *vitrum*, pro, vitreum, substituentis probo: adductus Hieronymi auctoritate, qui ep. 8. ad Demetriadem in hunc modum loquitur: Tanti, ut dicitur vitrum; quanti margaritum? & ep. 7. ad Lætam, Si tanti vitrum; quare non majoris sit pretii margaritum? Cujus hoc proverbio sæpè sic utentis verba mihi quoque suspicionem movent, ab aliquo, qui vitreum, in Tertulliano legit, adjectam esse vocem, *verum*; quo nimirum vitreo quasi margarito verum opponeretur ad absolvendam sententiam; forsitan alioqui claudicare visam. hactenus Rainoldus. Habes de Tertulliano. Sed enim de Hebraïco Lexico quid? jamdudum enim illud, *propediem*, effluxit. Nec verò tam Lexici formulam, quam justum Lexicon omnibus Hebraïcæ elegantiæ thesauris ornatissi-

tiſſimum à literatiſſima Junii mei diligentia noſtri Oxonienſes expectant avidiſſimè. Sæpiùs ſanè à me quotannis quæri ſolet, ecquando nobiliſſimus iſte partus tuus lucem viſurus ſit? quibus præter exſpectationem, quod reſpondeam, habeo nihil. Tu tandem amiciſſimum hominem tam diuturna ac gravi moleſtia liberabis aliquando. quod ut ocyus facere velis, etiam atque etiam rogo. *Interea* vero, ſententiam tuam de inſcriptione illa Pſalmi noni, tam variè à veteribus ac recentioribus Interpretibus redditam, fuſiùs atque uberiùs expoſitam confirmatamque audire aveo. cujus verba etiam in ſacroſancta origine diverſo modo ſcripta legimus, nam in quibuſdam codicibus על מורת, συνημμένως; ut in Veneta editione Anni 1517, per Felicem Prutenſem; & Pariſienſi majore Rob. Stephani: quo modo in omnibus etiam, quæ quidem ipſe viderit, exemplaribus haberi m. s. teſtatur. Liranus, ceterùm in pleriſque vulgatis על מות, διῃρημένως. Lxx. priorem ſecuti, ὑπὲρ τῶν κρυφίων reddidere. Aquila item; ſic enim ille: τῷ νικοποιῷ νεανιότητος τοῦ υἱοῦ μενῴδημα τοῦ Δαυίδ. Theod. autem v. editio τῷ νικοποιῷ ὑπὲρ ἀκμῆς. vi. editio, εἰς τὸ μένος νεανιότης. Vos ipſi, *ſymphoniæ acutæ ad medianam.* poſteriorem autem Symmachus, ita vertens, ἐπινίκιος ὑπὲρ θανάτου τοῦ υἱοῦ ᾆσμ. τ. Δ. Hieronymus ſimiliter, *Victori ſuper morte filii.*

Rationes, inquam, quibus vestra nitatur interpretatio, paulo fusiùs explicatas videre discupio: præsertim cum ea de re mihi tractandum sit in *Disputationum pro Hebraicæ Græcæque veritatis illibata sinceritate, contra Bellarminum, Mietropagitam, aliosque, libro primo.* quem utique locum sine honorifica, ut par est, vestri mentione præterire nolim; quandoquidem similiter humanitas tua singularis, de me, non uno loco fecit. Scribis autem, Frater honorande, præfat. ad Apocryph. te, tertium Esdræ Græcum non vidisse, nec aliis visum meminisse: cum tamen aliter se res habeat. vidisti ipse, viderunt alii; passimque Græcè exstat; verùm apud Græcos primus, qui Latinis tertius, dicitur. In parallelis, nisi fallor, locus ille Es. 28. 11. ἐν ἑτερογλώσσοις, citatus ab Apost. 1 Cor. 14. 21. prætermissus est & ibidem sæpiusculè αἰνίττειν & ὑπαινίττειν, pro, αἰνίττεσθαι, & ὑπαινίττεσθαι, dicitur. quinetiam 1 Sam. 17. vers. 34. in annot. *ita reddidimus Chald. paraph. alioquin pro hac voce in vulgatis exempl.* legitur, *& aus. hoc è gr.* cum tamen pleraque vulgata exemplaria genuinam scripturam incorruptè retineant, nempe שׂה. nempe Complutense vetus, Veneta antiqua, Parisiensis Rob. Stephani, Basiliensis Munsteri, Antverpiensia Quinquelinguia in volumine parallelo; item apud

apud auctorem Concordantiarum. Heb. Lxx. Hieron. alios. in recentioribus quidem Venetis, & Ant. Quin. illorum imitatione, חז: sed operarum errore manifestario. Jerem. 31. 32. quod legitur: בעלתי בם: annon propheticæ orationis filo quadrat magis, si ita accipiamus, *& ego federe junctus mansissem eis?* quandoquidem de federe agitur, & ad id unum respicitur; soletque verbum hoc, ut & cognatum nomen, de confederatione, seu jure federis usurpari, quemadmodum Gen. 14. 13. בעלי ברית אב': & similia indicant. Ezech. 27. 11. vox גמדים, pygmæos, non illos fabulosos, sed cubitales videtur, ad significandam nimirum ingentem turrium ac propugnaculorum, quibus confidebant illi, sublimitatem, convenienter prophetici characteris majestati, notare, prout videmus, homines proceræ staturæ in hujusmodi locis constitutos, vix cubitales apparere spectantibus ex humiliore loco. Psalm. 19. 5. קום rectè veteres videntur expressisse; Lxx. φθόγγος αὐτῶν. Symmachus, ἦχος. eosque secutus Hieron. in Hebr. verit. *sonus eorum.* ut qui latè patentem vocis significationem ad argumenti seriem aptissimè restrinxerint atque accommodarint. etenim norant קו lineam generaliter notare; sed hîc, non quamvis lineam, sed lineam verborum, gloriam Creatoris clarè

personantem; unde ita rectè apteque transtulere. quò referri etiam potest Aquilæ interpretatio, χαvῶν, si Grammaticorum sensu ac more accipiatur. vox eadem, lineam verborum significat alibi quoque; nempe Esai. 28. 10. id quod in mentem venisse celebri Hebræorum Doctori Abben Ezræ quoque ad hunc locum, non mihi solum, animadverto. Veterem itidem & usitatam hactenus ab Apostolicis usque temporibus, propriorum nominum prolationem, Esaias, Jeremias &c. præsertim cum Græcæ Latinæque Linguæ id usus & ratio flagitet, notata interim, si videtur, ad marginem Hebraïca pronunciatione, ut in *Cyrus* pro *Coresch* rectè factitatum: honorandus frater in nova editione retinere potest. Apocryphorum similiter errata, quibus apodicticè autorum illorum humanitas contra Theriolatrarum pervicaciam ostenditur ac probatur, relinquet potius, prout in Græcis habentur, quam ad divinæ normæ absolutissimam accurationem revocabit. 4 Esd. 6. 49. 52. &c. duo videntur mutata contra sententiam auctoris: *Bahamoth*, pro *Henoch*, ut vulgo legitur, vel potius, ut Judæorum fabellæ habent, *Juchne*, ut videre est apud Eliam in Thisb. vocabulo יוכנה: deinde *servasti ipsum ut devoret quos & quando voles*, pro, *ut fiat in devorationem quibus vis & quan-*

quando vis ; id eſt devoretur ab his , non contrà ; prout Judæorum ſomnia manifeſtò declarant, vel teſte Elia ibidem. Cenſuram Londinenſi editioni affixam ſpectata fratris cariſſimi prudentia gravitaſque tanti quanti ego providebam animo, fecit. meritò. quis enim tam inſulſam atque indoctam tantilli faciat ? ac non potius miſerrimam inſcientiam hominis omni dignetur miſeratione? Cantabrigienſis quidam Theologus , & idem Civiliſta , emendicata auctoritatis ſpecie , ineptam ac dentatam illam ſcriptiunculam Typographo attulit; ut mihi Corrector, homo Oxonienſis, ſignificavit, à quo homine ſimilibuſque, te, tuique ſimiles vituperari malunt omnes boni, docti, cordati, quam laudari. quis enim Cynici ſcriptorculi Mimalloneos bombos non contemnit? certe vidi illam miſeram cenſuram, alba , & innocente charta obductam hîc apud noſtros Bibliopolas. tuus hîc, apud Oxonienſes meos, viros doctiſſimos, optimos, graviſſimos, æquiſſimos; maxima & flagrantiſſima cum caritate, honos viget floretque. quin & ipſe excellentiſſimus D. Joannes Rainoldus, frequentiſſima in concione , coacta in ſumma Academiæ baſilica, illuſtre teſtimonium Interpretationi veſtræ dedit. Sed jamdudum epiſtolæ modum, fateor, exceſſi: nec enim tui amor ſin-

ſinceriſſimus atque inflammatiſſimus, temperare ſibi potuit; tam diuturno præſertim ſilentio irritatus. Dominus tibi tuiſque, in omnibus benedicat ſemper cumulatiſſimè. E Novo Collegio Oxonio. Novembris ultimo. A. D. 1595.

Honorandæ fraternitatis tuæ in Domino conjunctiſſimus:

JOANNES LUIDUS.

EPISTOLA XVI.

Reverendo & Clariſſimo Viro

D. CONRADO VORSTIO,

S. Theologiæ Doctori in Illuſtri Gymnaſio Geneveuſi, amico & fratri ſuo plurimum honorando.

S. Quod felix fauſtumque ſit, Reverende & Clariſſime Doctor, Frater in Chriſto honorande, venit ad te noſter Perizonius cum literis vocationis, & plenis mandatis tecum tranſigendi, atque etiam ſi fieri poſſit unà te ſecum adducendi. Literas enim tuas, quibus ad

ad me non obscure ostendebas, vocationem ad scholam & ecclesiam Steinfurdianam tibi minime displicere, imo te pro divina eam agnoscere, & Deo dante pro virili subire paratum esse, ad Generosum D. Arnoldum Comitem Benthemensem illico transmisi, cui voluntas tua perplacuit: ac sine mora quæ ad expediendum totum negocium pertinere sunt visa porro curavit, misso huc tabellario cum his literis, quas voluit per nostrum ad te mitti, mirum in modum à nobis contendens, ne instituto suo tam pio deesse velimus. Vide igitur quid ab te velit. Vocat te ad professionem Theologicam in Schola illustri recens aperta, & ad concionem unam hebdomadatim in primario oppidi templo habendam. Stipendium pollicetur 200. florenorum Francfurtensium annuorum, quin & aliquid amplius, si parum hi sint. Meo nempe arbitrio relinquit, ut 200 Joachimicos imperiales tibi offeram, quos & Generositatis ejus nomine tibi offero. Mittit insuper arrham, quam Perizonius pro stipulatione tibi exhibiturus est. Supellectilem tuam sine onere & gravamine tuo curabit. Quid amplius? restat ut vocationem tam honestam ex manibus non mittas. Da igitur manus, arrham capesse, sequere vocantem Deum, annue tam præclaræ voluntati Generosi Comitis: succurre piis ejus

ejus conatibus. Ita postulat Sanctorum κοινωνία: ita præclarum talentum tuum tibi creditum: ita honos, ita conscientia tua. Functio honorifica est & præclara, apta non modo humeris tuis, sed & congrua dignitati tuæ. Satis diu inserviisti tuis Malapertiis. Nunc auspice Deo serviendum est non duobus, sed multis. Fructus laborum honestos feres: nam qui loci conditiones norunt, ajunt duplum videri quod isthic offertur, si apud nos vivas. Senties clementiam & liberalitatem optimi Comitis nulla ex parte in te claudicare. Si nuptias quæres honestissimas facile tibi parabit. Quæ hic forte offeruntur, cogita an cum satis magno honore & commodo tuo te remorari debeant. Professio Ethica hujus Academiæ nec vacat, nec conveniens est tuæ personæ. Audi vero etiam quid Deus per amicos suadeat. certe omnes uno ore & magna cum gratulatione tibi vocationem hanc destinant. M. Timplerus ejus Scholæ conrector te avide exspectat. Comes communitatem ut vocant instituit, in qua studiosi 20 flor. commode vivere possint; cui commoditati si celebritas nominis tui accesserit, plurimi discentes haud dubie confluent. Quod superest Deum invoco ardenter, ut ipse ad vocationem hanc te trahat: te vero hortor & oro in magno id munere Dei Opt. Max. ponas, quod hoc tempore

pore & loco ad Episcopatum te vocare dignatus est, quo tibi χειροτονία seu potiùs ἐπίθεσις τῶν χειρῶν venerandi Patris D. Bezæ brevi hinc abitum, ut vereor, parantis contingere possit. Cetera ex nostro Perizonio cognosces, ejusque verbis ut fidem habeas oro. Feliciter vale. Heidelbergæ 17 Cal. Febr. Anno 1596.

T.

DAVID PAREUS.

EPISTOLA XVII.

Clarissimo Viro ac Medico Eximio

D. BERNHARDO PALUDANO

amico suo observando.

Enchusam.

ALiquot tuis litteris responsionem debeo, quibus jam una opera respondere cupio. Priusquam tamen id fiat, te rogatum magnopere velim, mihi jam senescenti, & multum remittenti de pristina scribendi alacritate, non solum propter alias occupationes, sed etiam γεροντικοῖ παθήματι quædam, quæ indies me debi-

bilitant, ignoſcas ob tam diuturnum ſilentium, meque ob cauſſas commemoratas excuſatum habeas. Ut autem ὕϛερον πρότερον à tuis poſtremis litteris incipiam, Amicum iſtum tuum virum modeſtum & probum, quem mihi diligenter commendaſti, quibuſcunque potui modis promovere, illique prodeſſe ſtudui, idque in poſterum quoque ſum facturus, nec dubito illum animum meum de eo bene merendi penitus perſpexiſſe, remitto itaque hac in parte me ad ipſius ſermones quos ſpero de nobis fore commodos. Tradidi illi aliquid rerum metallicarum, & eboris iſtius foſſilis, quod in exanthematis malignis & ſimilibus fluxionibus dyſentericis ſatis efficax ſæpiſſime ſum expertus. Tibi pro navigatione iſta Hollandica magnas ago gratias: video autorem diligentem ſatis fuiſſe, ſed non adeo rerum peritum. Avis iſtius mirificæ, quæ etiam prunas calentes devoraverit, effigiem ſatis genuine expreſſam, amicus & vicinus meus Phil. ab Urla mihi communicavit. Libellum vero iſtum quidam apud nos Belga Levinus Hulſius in Germanicam Linguam tranſtulit, ac hic imprimi curavit, haud tamen ſcio an in omnibus ſit aſſecutus ſententiam veſtri idiomatis. Audio jam veſtras naves aliquot in Candiam navigationem tentare, quod ſi res illis ſucceſſerit, profecto

Hiſpa-

Hiſpanis non parum ægre facient. Hîc rumor ſparſus veſtram urbem per proditionem propemodum in manus hoſtium perveniſſe, qui certè nihil aliud agunt ac moliuntur, quam ut unum atque alterum portum apud vos occupare queant, in qua re ſi voti compotes fieri poſſint, profectò res Ordinum admodum in lubrico conſiſterent. Sed non dubito prudentia & vigilantia Veſtros hoſtibus facile omnem ejus rei viam eſſe intercluſuros. de pace inter Gallum & Hiſpanum varia & diſcrepantia judicia. Utinam cum bono Reipublicæ Chriſtianæ poſſet iniri, quo potentiſſimo hoſti Turcæ eo melius reſiſtere liceret. Nuper ſane lætus nuntius allatus, nimirum comitem Suarceburgium una cum Palfio Jannarino rurſus per inſidias eſſe petitum non tamen ſine cæde noſtrorum; cum illorum ad 800. ſint deſiderati, vulnerati plurimi. Turcæ, quorum magna pars verſus Albam Juliam ad commeatum conducendum exierat, ac tantum 1600. in Urbe remanſerant, nihilominus uſque ad quartam horam tam fortiter ſe defenderant in ipſa munitione, ut noſtri propemodum re infecta diſcedere coacti fuerint. Magni momenti hic eſt locus, quare ingentes Deo agendæ ſunt gratiæ, & orandus ut in poſterum quoque noſtrum militem fortunare dignetur. Sed de his ſatis. Si aliquid

de tuis rebus ad me ſcripſeris, mihi erit gratum. Poteris autem tuas mittere Ochſio affini D. Phil. ab Urla, qui habitat Amſterdami. cætera juſſi filium addere. Benè ac feliciter vale & me ama. Norimb. 29. Martii. 98.

JOACHIM. CAMER. D.

EPISTOLA XVIII.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro,

CUNRADO VORSTIO,

S. Theologiæ Doctori ac Profeſſori in illuſtri Schola Steinfurtenſi: amico ſuo honorando.

Steinfurt.

S. In proximis literis promiſi, me brevi ad te miſſurum Reſponſionem ad ſcriptum tuum. Et ſane ex illo tempore cæpi aliquid meditari: ſed difficultate primæ quæſtionis deterritus, deſtiti. Interim D. Martinius brevem Reſponſionem à ſe confectam, mihi obtulit: quæ quum nervoſa mihi videretur, judicavi ſatis fore, ſi illam tecum communicarem. Veruntamen quum ille principalia tantum

tum tractaverit: visum est mihi de sententiis nonnullis, quas ipse præteriit, te his literis admonere. Ad quas quidem scribendas non multum temporis mihi conceditur: & id quod conceditur, non satis tempestivum est. Cogor enim hæc scribere à cæna ad lucernam, tabellario cras summo mane abituro. Quare peto ut ex æquo & bono hæc velis æstimare.

1. Scribis, non legi in scriptura, Deum nobis reconciliatum. Olfacio, unde hanc observationem hauseris: nimirum ex infausto illo F. S. sed contra velim te perpendere, legi in scriptura phrases tales, ex quibus illa, bonâ consequentià deducatur: nempe Christum esse ἱλασμὸν, pro peccatis nostris, 1 Joh. 11. item Deum proposuisse Christum ἱλαστήριον, Rom. 3.

2. Scribis, in sacris literis nihil uspiam disertè tradi vel de passivæ vel de activæ obedientiæ Christi imputatione. Sed rursus velim te considerare, tradi sententias tales, quibus ista æquipollet. Rom. 4. dicitur, Deum homini justitiam imputare: eodemque sensu ab eodem Apostolo dicitur, Deum hominem justificare. Justificari autem dicimur sanguine Christi, Rom. 5. id est, propter sanguinem Christi, seu propter obedientiam mortis Christi. Nunc quæro, an non æquipolleant ista? Justificamur, seu justitia nobis

imputatur propter obedientiam mortis Chriſti: & obedientia mortis Chriſti nobis ad juſtitiam imputatur.

3. In dicto Apoſtoli Gal. 3. v. 10. ſtatuis ἀντανάκλασιν in verbo maledictionis. Sed dictum Moſis ex Deuteronomio ibi citatum, & Chriſto accommodatum, loquitur de maledictione coram Deo.

4. Phraſin illam (pro nobis) contendes ſolam finalem cauſam denotare. Ego concedo; quod illam notet ſæpe. At interdum notare vicem, ex illo ipſo loco 2. Cor. 5. 15. quem tu hic pro tua ſententia adduces, planum eſt: ubi ait Apoſtolus; ut qui hoc ſtatuerimus, ſi unus pro omnibus mortuus fuit, nempe omnes fuiſſe mortuos: quod autem ſubjicit: ut, qui vivunt, poſthac non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt, & reſurrexerit. hic non eſt neceſſe ſtatuere πρόζευγμα, ut tu facis: quum verba illa PRO IPSIS, poſſent conjungi cum ſolo verbo, mortuus eſt.

5. Similis ratio Syntaxeos eſt in loco illo 2. Tim. 1. 10. quem tu adducis ad diluendum rationem meam ex Heb. 2. v. 14. & 15. ubi habetur, Chriſtum per mortem aboleviſſe eum, qui mortis habet imperium, &c. neque enim in dicto illo ad Timoth. neceſſario ſtatuendum ὑπόζευγμα, ut tu facis.

6. Sacrificium Chriſti expiatorium dici in-

Digitized by Google

interpretaris, quod Deus propter illud peccata nostra expiet: imo ideo dicitur expiatorium, quod Christus ipse per illud peccata nostra expiavit, luendo scilicet pœnam illorum, atque ita satis faciendo judicio Dei, Deumque placando.

7. Fidem justificantem negas eam esse, qua nos credimus, satisfactionem Christi pro nobis singulis esse præstitam. Quid ergo sibi vult vox illa Apostoli? Gal. 2. v. 20. Vivo per fidem Filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro ME. item illa πληροφορία Rom. 8. Quis nos separabit à dilectione Dei, quæ est in Christo Jesu?

8. Vis fidem justificantem definiendam esse, saltem ex pacto, per obedientiam erga præcepta Christi. at obedientia hæc effectum fidei justificantis est: non igitur pars essentiæ. Quippe fides justificans per dilectionem operatur, Gal. 5. v. 6. Qui enim certò apud se statuit & persuasus est per Gratiam Dei, se indignum gratia Dei & vita æterna, dignum autem odio Dei & morte æterna, ex mera Dei gratia remissionem peccatorum consecutum, & certam vitæ æternæ spem adeptum per mortem acerbissimam atque ignominiosissimam filii Dei: fieri non potest, quin per hanc fidem imbuatur sincera dilectione Dei serioque studio obediendi omnibus præceptis illius.

Hæc habui, mi Doctor Vorsti, de quibus te amicè & fraternè admonerem. Oro te, ut illa in timore Domini perpendere velis. Sed hæc hactenus. Si nunc vobiscum est Comes Adolphus generosi tui domini filius: peto ut eum verbis meis officiosè salutes, eique significes, ante decem dies redditas mihi esse literas ipsius, quas Argentina sub finem Maji ad me dedit. In quibus quum nullam faciat mentionem Analyseos Officiorum Ciceronis, quam nomini ejus inscripsi, & cujus exemplar ad eum per Hobsium misi: fit ut dubitem an iste liber ei sit redditus. Quod si fortè propter absentiam ejus factum non fuit: quæso ut adhuc cures fieri. Ego vicissim commodis tuis servire sum paratus. Vale, Sigenæ, 15. Augusti, 1598.

Tuus in Domino

JOHAN. PISCATOR.

EPI-

EPISTOLA XIX.

Reverendo & Clarissimo Viro

D. JOANNI UTENBOGARDO,

Ecclesiæ Dei Hagæ in Hollandia Ministro fidelissimo, Fratri in Christo observando.

Reverende & Clarissime Vir, Domine & Frater in Christo observande.

EDidi ante biennium in lucem Politicam quamdam ecclesiasticam, qua totam administrandæ & gubernandæ Ecclesiæ Dei formam & rationem, pro exigua illa donorum Dei in me mensura, quodammodò adumbrare, & oculis subjicere conatus fui. Hujus mei libelli occasione literas proximis diebus ad me dedit D. Joannes Jonstonus, sacrarum Literarum in schola Andreapolitana Scotiæ Professor, quibus significat, his extremis temporibus mundum adversus sinceritatem disciplinæ & regni Christi efficaciam, si uspiam, in illa certe Britanniæ insula insurgere. In Anglia quidem diuturnum & difficile de forma & potestate ecclesiasticæ disciplinæ certamen motum fuisse. Jam tandem verò E-

piſcoporum ordinem imperium & poteſtatem omnem in Clerum ſibi uſurpantem, tantum non triumphare. Apud ipſos verò, Scotos videlicet, diſciplinæ efficaciam, cum doctrinæ ſinceritate potenter viguiſſe, ad terrorem peccati, ſed non ſine multorum invidia. Unde exorta fuerint ſuperiori hyeme inter eccleſiaſticum & politicum ordinem diſſidia, de finibus regundis. addit præterea, quod & magiſtratus & miniſterii munera olim in Melchiſedecho, Moſe, Eli & Samuele, partim typicè, partim extraordinariè conjuncta fuerunt, inde multos perpetui ordinis regulam, lubrico errore, in eccleſia conſtituere velle: cum tamen perſonæ adminiſtrantes, quæque earum ſit conditio, conſiderandæ ſint, hoc eſt, ſintne perſonæ ordinariæ, vel extraordinariæ. deinde tempora etiam qualia ſint, videndum eſſe. diverſam etiam videri rationem, in eccleſiæ corruptelis reformandis, cum corrupta prorſus eſt eccleſia: alia item in eccleſia jam conſtituta & reformata. Illic enim Deum perſonas & media extraordinaria ſæpè adhibere. Quæ cum ita apud ipſos ſeſe habeant, de quinque illis quæſtionibus, quas hic inſertas accipis, meum (quod tamen in hujuſmodi arduis rebus nullum eſt) requirit judicium: idque non ſuo tantum, ſed aliorum etiam bonorum virorum nomine. Quod idem

idem etiam à Domino Piſcatore flagitavit, & ſi quid conjectura aſſequi poſſum, ab aliis quoque.

Quemadmodum autem Fratribus & Eccleſiis laborantibus, operamque noſtram & conſilium petentibus, per charitatem & conſcientiam deeſſe non poſſumus, neque debemus etiam: ita ſingulari hic prudentia atque circumſpectione opus eſt, ne remedium ipſo morbo deterius atque peſtilentius evadat: id quod facile uſuvenire poteſt. Si morbi, imo tota τȢ νοσερȢ σώματος conſtitutio & ratio penitius non ſint perſpectæ. Cumque duorum in Europa nobiliſſimorum regnorum eccleſiæ florentiſſimæ hic inter ſe confligentur & belligerent: eo magis quidem providendum fuerit in utramque partem, ne oleum pro aqua, extinguendo huic incendio, affundendo, partium diſſidia, & ὅπυλον hoc κακόν, magis foveamus.

Cæterum, ſi rectum aliquod judicium in hac cauſa interponendum, & conſilium fidele impertiendum ſit, Eccleſiarum Anglicarum & Scoticarum ſtatum exactius cognitum habere oportet, quæ videlicet Epiſcoporum ibi ſit ratio: quodnam inter Epiſcopos, Eccleſiarum miniſtros & magiſtratum, de poteſtate in eccleſiaſticis negotiis, ſit controverſiæ κειμένων: & quo loco diſciplina eccle-

siastica illis sit atque habeatur. Quæ omnia atque his similia, cum prorsus incognita nobis sint, illustris atque generosissimus Dominus meus, Comes Joannes Nassovius Pater, pro singulari suo & incredibili in ecclesiam Dei studio, cura & zelo, author mihi fuit, ut te, Clarissime Vir. cui omnia illa quam exploratissima esse existimat, consulerem, teque, ut πάντα περὶ πάντων nobis communices, obnixe & officiosè rogarem.

Cum itaque κοινωνία illa τῶν ἁγίων, quam in Symbolo Apostolico profitemur, in obligatione & conspiratione quadam sancta omnium Ecclesiæ membrorum consistat, hocque velit, ut quæcunque à Deo accepimus dona & bona, ad commune Ecclesiæ bonum, pro sua quisque vocatione & modulo, promptè & alacriter conferamus & impendamus: de eximia tua pietate & zelo prorsus nobis persuademus, te facilem hic nobis & exorabilem præbiturum, mihique vitio neutiquam daturum, quod in publica Ecclesiæ causa, publica Illustris Domini mei authoritate & consilio te his meis literis tam confidenter adeam. Fecerit enim hac re non mihi tantum, sed prædicto etiam Illustri Domino meo, imò tot etiam Ecclesiis in florentissimis illis Angliæ & Scotiæ regnis officium oppido quam gratissimum, cui magnum addideris cumulum,

ſi de quæſtionibus adjunctis, exactum tuum judicium & ſententiam, aliquot ſaltem verbis, nobis aperire dignatus fueris: noſque tibi ad ſimilia communionis illius Sanctorum, quæ inter ejuſdem fidei ſocios vigere ſemper debet, officia, pro noſtro modulo, perpetuum devinxeris.

Benè ac feliciter vale, Vir Clariſſime, mihique obſervande Domine. dabantur Herbornæ Calend. Octobris. 1597.

Tuæ Rever. Studioſiſſ.

WILHELMUS ZEPPERUS.

EPISTOLA XX.

Ornatiſſimo & Eruditiſſimo Viro,

PETRO SCRIVERIO,

RICHARDUS THOMSON S. D.

Lugd. Batav.

OCcupatiſſimus ſum in alieno negotio, mi Doctiſſ. mi ſuaviſſ. Scriveri. Quare ignoſces ſi minus officioſe literis tuis reſpondere

dere cogar. ſcio his deliciis non conſtare veras illas amicitias, aliis parantur lenociniis, aliis æternantur delinimentis. Quare ægrè fuit ſilentii tui excuſatio. Nam quis ego ſum cui tu aliquid debere poſſis? Scilicet nugæ illæ ad Martialem tanti erant, ut earum gratia me tam erudita & amica epiſtola convenires. & tamen hoc nomine illas æternum amabo, quod mutuæ inter nos amicitiæ conciliatrices & parariæ extiterint. Male peream niſi ego hoc novum ſacramentum ſumma ſanctitate perpetuo colam. quare ſi quid uſpiam meum eſt, deinceps meum tuum eſto. Arnobium MS. habeo, imo habui, mi Scriveri. Nam neſcio qua mala manu nuperrime adeo mihi ſublatus, dum neſcio quibus peregrinis ſarcinulas meas explico. Sed ſupereſt ſpecula, dum illi adhuc Londini hærent. ſi recipio, protinus ad te ibit. ſi quæ tibi probantur in Martiale meo, iis utaris, abutaris pro arbitratu, imo libidine tua: non eſt quod ego modum tibi illa in re præſcribam. Tuum Heinſium audio apparare nobis Eſychium. arduum & herculeum opus, & quod Augiæ ſtabuli purgationem ſuperaturum eſt. habeo quædam in illum auctorem, quæ nupera peregrinatione mea Italica conquæſivi. Si operæ precium eſſe putaveris, id illi ſignificabis, & me una diligenter inſinuabis. Vale mi do-

ctiſſ.

ctiss. Scriveri, & festinationem meam mihi ignosce. Cantabrigiæ & ad Kal. Jun. 1603. proxime ociosius.

EPISTOLA XXI.

Clarissimo & Excellentissimo Viro,

D. HUGONI GROTIO,

Jurisconsulto, & Hollandiæ ac Zelandiæ fisci Advocato, Domino meo colendo.

Hagam.

S. Valde gaudeo tam feliciter mihi conciliaturam successisse, qua in re Socrates apud Xenophontem se jactat. non enim minus Præses noster Hippolytus à Collibus in tua amicitia sibi placet, & virtutes tuas doctrinamque in singulis pænè epistolis suis, laudibus extollit, quam te in amore ejus acquiescere animadverto. Certè te unum esse ait, qui moram quam illic traxit hactenus minus molestam fecerit. Habet hoc virtus, ut cultores suos in mutuam benevolentiam pertrahat.

Dignitatem tibi novam gratulor, & aditum ad majora esse judico, nihil enim tam ma-

magnum eſt, quod virtus tua eximia non mereatur. Omnis Europa oculos jam conjectos habet, in cataſtrophen, qua de apud vos laboratur. Tot annis tamquam palæſtra fuit, in qua pro Europæ libertate certatum: inde jam quies reliquæ Europæ pendere videtur. Ego infidam illam gentem nihil ſincere agere, perſuaſum habeo: itaque nil niſi inſidias metuendas puto: ſed votum tuum ad Pacem, præclarum. Beaſti me tam expolito epigrammate, cujus ſimile jam dudum non legi, laudibus extollunt id amici omnes, & quamvis in ignoti auctoris admirationem & amorem rapiuntur. Gruterus noſter quamvis cogitationem triſtiſſimi ſui caſus animo excutere non poteſt, tamen vultu lætitiam oſtendit lectis tuis litteris & amica in iis ſalutatione.

Comitia quæ jam Ratisbonæ habentur, meliora nos ſperare jubent, quum egregius & inſolitus ſit conſenſus omnium eorum qui Pontificium jugum excuſſerunt: acriter flagitant, ut pax religionis, toties & nuper Donaverdæ violata, de novo ſanciatur, & juſtitia æquabiliter adminiſtretur, aliter nihil auxilii exſpectandum. Sed vos hæc aliunde ſcitis, itaque moleſtus ultra non ero, & te valere quam feliciſſime jubeo. Gernandus Manhemii cum filio novis molitionibus in-

ten-

tentus abest, salutem iis abs te dicam. Vale rursus Heidelb. 3. Febr. 1608.

T.

G. M. LINGELSHEMIUS.

EPISTOLA XXII.

Clarissimo Viro

HUGONI GROTIO,

DANIEL HEINSIUS S.D.

Hagam Comit.

Clarissime Domine,

HEri demum redii Lugdunum, cum amicis diutius quam cogitaram Hagæ operam dedissem. Nimis vero id ægre mihi fuit, quod insalutato te, quem frustra aliquoties quærebam, cogerer redire. nihil enim molestius mihi evenire aut gravius solet, quam cum eo Hagæ careo, quem alibi non video. Legi his diebus Thamaram, tragædiam novam, ejusdem autoris, cujus tu Auriacum legisti. Fortasse non miraberis poëtam mihi placuisse, sine quo dominæ placere non possum; ego vero ut sentio, ita loquor. Multa in-

inveni ibi elegantiora quam putaram. quod in eo homine magis admirandum, quem vel leviter reſpicere ad hæc poſſe, admirationem meretur. Cæterum Lucretiam niſi amarem, Brutus eſſem. Hactenus tamen ſic ut Alcibiadem Socrates. Qui tamen amor in hoc ſexu raro citra hos fines conſtitit. Quod ſi tale aliquid in animo haberem primo τοῖς ἐρωτικοῖς θεοῖς πᾶσι καὶ πάσαις gratias agerem, quod eum virum, quem nonnulli integro ſeptennio vix exoraverunt, ſcribere tragædiam voluerint. Sperarem enim hanc, quantulacunque eſt ambitionem prodeſſe mihi poſſe. Nemo enim ignorat arctius hæc ſtudia τοὺς θιασώτας, quam vel ſanguinis vincula amicos conjungere nonnunquam. Sane quod Meerſio invideam nihil habeo, præter paucos forte verſus, quos in ſcriniis meis quam in ejus dote eſſe malim. Reliqua hic ſuperant: iſti autem domi naſcuntur. Semel vero animum ad conjugii leges applicare poſſe, res non minimi momenti, mihi quidem videtur. Noſti enim quam nil libris meis ſoleam negare, quos nonnunquam, ad interiorem ſpondam uſque, admitto. Fæminæ autem lecti jus omne ac ſpatium ſibi vindicant. curas vero præter hanc unam quæ in excolenda earum ætate verſatur, non immerito oderunt. Putant enim ibi ſe habere quod agant: reliqua ubique poſſe fieri, quare

ſæpe

ſæpe vel ſuſpitio hæc nobis non leviter nocet. Senecam Hagæ non paucis debeo. Theophraſtum vero ubi iterum in manus ſumpſero, haud ita facile dimittam. Ideo cras id facturus mihi videor. Si quid ſit præterea agendum, curabitur. Amantium enim more, pejerare nolo. Vale, Clariſſime domine, & amare nos perge: ante omnia vero ſubitum deceſſum meum excuſa. Lugd. Bat cIↄ Iↄ cxi. xxi. Feb.

Lepidiſſimum quid nuper evenit. Dum in atrio familiæ Paulinæ, diligenter cum Lucretiola aliquot ſpatia conficio, intervenit cum uxore amicus noſter, qui propemodum ſeſquiluſtrum amavit, è convivio cui interfuerat Honardus pluresque alii, cæpitque prædicare, audiente illa, quam ego odiſſe non poſſum, totum triclinium tuis meiſque laudibus perſonuiſſe. Ego cum me illi fidem non habere prudenter negarem, acceſſit *οἴκοθεν μάρτυς* ejus uxor, quæ in majus rem auxit. *ἐγέλα δὲ πότνια κύπρις.* quam ego illis abeuntibus ſum amplexus. Ita tum deceſſum eſt.

EPISTOLA XXIII.

ISAACUS CASAUBONUS, HUGONI GROTIO V. CL. S. D.

DE Edicto Illustrissimorum Ordinum, quod nuper misisti, egi accurate cum Rege Serenissimo, cum D. Archiepiscopo, cum aliis præstantis doctrinæ Præsulibus. Et Rex & omnes qui legerunt, consilium vehementer & probarunt & laudarunt. Interest enim religionis Christianæ, & ad Protestantium existimationem vel maxime pertinere curiosis hominibus fibulam imponi; ut desinant tandem ὑπὲρ φρονοῦντες παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, *pacem Ecclesiarum turbare, & sua illaudabili* πολυπραγμοσύνῃ *infamiam* ἀκαταστασίας *&* νετεροποιίας *apud veritatis hostes Reformationem profitentibus inurere. Summa igitur laude Illustrissimorum Ordinum prudentia digna est; quæ hujus sui Edicti publicatione & curiosas hominum mentes, Deo ceptis favente, in officio continebit; & sui imperii Ecclesiis publicam reddet tranquillitatem. Faxit Dominus JESUS ille unicus Ecclesiæ auctor & conservator, ut quem boni sperant fru-*

ctum

ctam ex hoc saluberrimo consilio, Illustrissimi Ordines percipiant: & nos pro stabilita inter Ecclesias vestras tranquillitate occasionem ipsis gratulandi brevi habeamus. Neque vero consilium dumtaxat Rex ἀοιδέστατος & alii viri gravissimi probarunt: sed & formulam quoque ipsam, jussu Ordinum conceptam. Apparet enim id esse actum, ut à duobus scopulis in hac doctrina æque periculosis, hinc Manichæorum, inde Pelagianorum populi avertantur, & in ea doctrina confirmentur, quæ salutis vestræ proram & puppim, principium inquam, progressum & τελειώτην, uni Deo adscribens, contemtum tamen bonorum operum non inducit. Paucula sunt tantum, quæ ut in formula concipiuntur, reprehendendi cupidis ansam videntur aliquam præbitura. Nam inter illa abrupta quæ sunt vitanda, istud quoque recensetur: *quosdam à Deo ad salutem invitari, quibus omnino salutem non dare decreverit.* quod etiam iterum paullo post repetitur. Atque si multi vocati, parvi electi, Matth. xx. 16. si, ut toties repetit Paulus, certus est servandorum numerus, quos ab æterno Deus elegit: sequitur necessario non eodem proposito, neque pari efficacia ad salutem omnes homines vocari. Hoc igitur si auctores Edicti negare voluerunt, multi sine dubio existent, qui eorum sententiæ sese sint

oppofituri. Videtur etiam hac formula jus decernendi de capitibus fidei civili tribui magiſtratui: quod neque priſci Imperatores utque Rex Ser. M. B. ſibi unquam vindicarent. Non clam te eſt, decretorum in Niceno Concilio editorum auctorem nunquam eſſe habitum Conſtantinum: neque Marcianum eorum, quæ ſunt in Chalcedonenſi conſtituta; ſatis namque habuit uterque Imper. profectos à Patribus canones ſua auctoritate munire, ut à populis reciperentur & deinceps obſervarentur. Ea diſciplina an iſthic vigeat, noſtrum non eſt quærere: ſperamus tamen Illuſtriſſimos Ordines pro ſua pietate & prudentia Deo & ejus miniſtris quod Dei eſt ſemper relicturos; ſola ſibi ſumpturos quæ ſunt Cæſaris, id eſt, quæ ex Lege Dei ad pii Magiſtratus curam pertinent. Non defuerunt, qui etiam in fine Edicti verbum *educare* ſic interpretarentur, quaſi dicerent Illuſtriſſimi Ordines, populos ſuos in vera religione eſſe à ſe inſtitutos. Nam, ut ſcis, id verbi de inſtitutione plurimum uſurpatur. Id vero munus eſſe Epiſcoporum & paſtorum potius quam Principum dubitat nemo. Sed fuit fortaſſe alia mens illis qui Edictum compoſuerunt. Spero autem, Groti præſtantiſſime, viros illos ampliſſimos, qui tibi auctores fuerunt, ut id ſcriptum ad me mitteres, quicquid

quid in ea re est à me factum æqui boni consulturos. Sic faveat Deus immortalis piis omnibus Illustrissimorum Ordinum ceptis, & illorum imperium servet, fortunet, adaugeat. Vale, vir Clarissime, & me ama. Londini XIII. Kal. Junias cIↄ Iↄ cxiv.

EPISTOLA XXIV.

AD EUNDEM.

Vir præstantissime.

Accepi tuam illam epistolam, cui erat adjunctus Lucanus à te recensitus & dono mihi missus: item illam, quæ erat de opere meo. De munere eximio habeo agoque tibi grates gratissimas. Utinam per publica negotia tibi licuisset illustrationi optimi poëtæ plus temporis impendere. Quid potuerit exspectari ab ingenio & doctrina tua, ex adjectis Notulis facile periti æstimabunt plane ut olim, nescio quis, ex ungulis leonem. In tua de opere meo sententia amoris tui erga me vehementiam agnosco; illud ἀκριβὲς judicium quo excellis desidero. Illud magni æstimarem scire, quid Theologi vestri de opere & de auctore operis judicent. Memi-

minifti de epiftola ad C. Pellocium quam . . . . , fententiam non nemo apud vos tulerit: qui ex illo tempore fic renunciavit amicitiæ meæ, quafi fcelus admififfem propter quod mihi indici poffet Maran atha. Ego editione hujus libri illud duntaxat lucri fum confecutus ut penfionem amitterem aureorum mille, quam hactenus è Gallia perceperam, nifi Lutetiam me ftatim contulero. Quod quia vix videtur fore tutum, nifi aliter res meæ hîc fuerint conftitutæ, in regione tam damnofa hærere diutius non potero. Me in magno æftu cogitationum moleftiffimarum καὶ ἄπορον, (nam quo me recipiam?) nihil æque folatur ac divina vox patris Abrahami, ὁ Θεὸς ὄψεται. Hæc facra anchora eft, ἐφ' ἧ σαλεύμη ἡ ναῦς ἡ ἡμετέρα. Quod de profectione ad nos aurem mihi vellis tu quidem profectò καὶ αὐτὸν σπεύδοντα ὀτρύνεις. Sed neque valetudo hoc permifit hactenus, neque adhuc licet per curas quafdam: τὸ δὲ μέλλον Θεοῦ ἐν γούνασι κεῖται. Vale & tuis literis me bea, nifi ego tibi animo excidi. ὃ μὴ γένοιτο δίχ' ἔσαι. Quæ hîc fcripfi, tibi uni cupio effe nota.

Is. Casaubonus.

EPI-

EPISTOLA XXV.

Ampliſſimo & Clariſſimo Viro

D. HUGONI GROTIO

Juriſconſulto ac Syndico

HECTOR BOURICIUS S.D.

Roterodamum.

EX quo tempore, Vir Ampliſſime, immortales animi tui dotes condigna uti ſolet fama atque admiratio comitata eſt, non deſtiti ex eo, tanquam ex plebe proletarius, ſublimes ingenii tui virtutes ſecreta admiratione complecti, ac mihi de hoc ſæculo, nedum Republica noſtra gratulari, quod in eâ extitiſſet is, qui (quod in multis toties deſiderabatur) doctrinam cum humanitate conjunxiſſet, nec injuriâ: nam cum in unum te Natura contulerit, quicquid in pluribus conatur, tum illam voluit in te humanitatem ac candorem elucere, ut tibi uni optime eulogion africum convenire videatur. Ea res effecit, Vir Ampliſſime, uti aliquando in illam cogitationem evecti ſimus, fore, ut nos

 licet

licet humi repentes, virtutis tamen tuæ unicos cultores, quæ tua est humanitas, non aspernareris. Itaque cum hisce diebus anniversarium scripsissemus dudum tanti Viri manibus debitum, passi sumus hoc jam abituriens ad te evolare, non quidem ut illud censeas, cui vix à publicis curis tantum scimus esse ocii, sed ut in nobis illam bene merendi voluntatem de literis ac literatis æquo animo approbes. Atque ego eo melius spero, quod jam pridem intellexi, illam inter te & Is. Casaubonum intercessisse amicitiam, quæ inter conjunctissimos posset; quod ipsum nisi multis argumentis posteritati foret comprobatum, vel unicum illud judicium summi Viri de scriptis tuis abunde faceret testatum. Etenim ea est tui ingenii dexteritas, ut cum res diversissimas agas, tantâ felicitate illud assequaris, ut non didicisse, sed in memoriam revocasse videaris, ad quæcunque accedis. Sed postquam te salus Reipublicæ nostræ negotiis publicis admovit, tum vero palam fecisti quid absolutum ingenium posset, in quo elaborando natura contendisset. Posset unus ille liber, quo Batavos Republicâ donasti, luculenter testari, quâ tu vi ingenii ad hæc sacra accedas, nisi hæc ipsa tibi scriberem, Vir Amplissime, cujus quanto est erectior indoles, tanto proprias laudes amoliris: Ve-

lis

lis nolis A. V. hoc tibi tribuet omnis ordo, omnis ætas, te prope unum hac tempestate Reipublicæ obtigisse, cujus humeris sarcina publicæ curæ tuto imponi ac concredi valeat: Hæc de meritis, hæc de virtutibus tuis constans fama est. Cæterum homines difficili ingenio atque ab alio aëre crasso plorare non vetamus. Vale, Amplissime Domine, diu superstes literis ac Reipublicæ. Leovardiæ Frisonum pridie nonas Septemb. M. DC. XV.

EPISTOLA XXVI.

Clarissimo Viro

D. CASPARO BARLÆO,

PETRUS CUNÆUS S. D.

QUi valeas, quidve agas rerum, valde scire cupio, cognate dilectissime: fuit mihi heri cum Hogerbetio multus de te sermo, cum ille librum tuum * cum admiratione legisse se, ac vehementer probari ab omnibus bonis diceret. ita enim judicant, neminem eorum, qui istis partibus favent, quidquam hactenus edidisse quod cultum

* Bogermannus ἐλεγχόμενος.

magis literatumque fit. defendisti causam non Grotii modò, sed amplissimi Senatus Batavici, quam integer populus, fautor & cultor optimatium, non hæc zelotarum factio, probat. ego, etsi nihil haberem quod scriberem, tamen committendum non censui, ut tibi tam felicis incepti fructum ex animo non gratularer. id satis causæ fore arbitrabar, uti tibi epistolâ obstreperem. non enim debeo de argumento solicitus esse, cum te compello. Virum omnium, quos novi, conjunctissimum nobis amicissimumque D. Episcopium Parisiis fuisse, ex syndico nostro intellexi, cujus rei successum ipsi invideo. Me vero nescio quis vanus metus ab propinquis amicisque injectus, proficisci illuc vetuit, quo maximè cupiebam. adeo tristes rumores quotidie ex Gallia afferebantur de principum discordiis, quas nulla alia res, nisi ferrum & vis', judicare posset. quare imprudenter facturus mihi videbar, si tali tempore turbatam viserem rempublicam. est quidem (fateor) modus rerum omnium optimus, sed tamen, si à temperamento discedendum est, malo equidem haberi paulo metuentior. non sine causa dixit olim ille, Matrem timidi flere non solere.

οὔπω μῆνας ἄγων ἔκαμ' οὐρανὸς, οὐδ' ἐνιαυτούς.

plu-

plures recurrent feriæ, per quas exspatiari nobis, & vicinos adire Gallos licebit. Vale cognate dilectissime & uxorem tuam meis verbis saluta. Hagæ comitis postridie Calend. Octobr. 1615.

EPISTOLA XXVII.

A D

HUGONEM GROTIUM,

Roterodamum.

Magnifice Amplissimeque Domine.

HOdierno mane nunciavit mihi ornatissimus collega meus, advenisse in urbem D. Utenbogartium, ac, quod antea factum nunquam, velle me invisere: collaturum autem de jure summi magistratus in Ecclesiasticis. Statim in mentem venit, non id colloquii aut dissertatiunculæ ergo fieri, cum ignorare non possit, quam mihi curta sit supellex, sed potius quia postulare statuisset,

quæ

quæ hac de re nuper ad A. T. ſcripſiſſem. Nec ea me ſuſpicio fefellit. Nam vix de valetudine mea & ſtatu collegii noſtri exquiſierat, cum ſermonem injecit iſtiuſmodi, ecquid ſub manibus haberem, quod brevi lucem reſpicere poſſet. Et cùm negarem me ob difficultatem muneris in hiſce primordiis, aliquid edecumatum & ſeculo dignum elucubrare poſſe: porrò inſtitit, nihilne de principali jure in Eccleſiaſticis eſſem commentatus. Sciebam quò tenderet, & mentiri non erat meum. Reſpondi igitur, ante trimeſtre aut amplius ſententiam me meam ad aliquem chartæ illeviſſe, ſed ſtatuiſſe, ſimulac paullum otii nactus ero, quatuor aut quinque diſputationibus eam rem in collegio accuratiùs pertractare. Non improbavit conſilium: ſed tamen optare ſe interim dixit, ut ſibi inſpiciendi eorum quæ ſcripſiſſem, qualiacunque ea eſſent, facerem poteſtatem. Addebat, jam à tribus retro menſibus vel amplius ſciſſe ſe, me aliquid tentaſſe. Dicebam mirari me unde hoc haberet, cum præter eum ad quem ſcripſiſſem, nemini mortalium rem communicarim, uno excepto collega, qui fidem dediſſet, ſe cum nemine hac de re verba facturum. Reſpondit ſe ex A. T. rem cognoſſe: idem dicebat D. Epiſcopius, qui aderat. Non tam naris obeſæ eram, ut non odorarer,

cur

cui hoc mihi persuasum vellent, sed tamen dissimulabam. Optarim interim magis collegam hac parte litasse Sigalioni. Imò me ipsum. Quando iniquè ab altero silentium exigit, qui ipse illud præstare non potuit. Addebat D. Utenbogartius, si bonâ meâ veniâ fieret, velle se ab A. T. scriptum istoc exposcere. Dixi non displicere, ut prius videat, quid scripserim. Putare enim alia etiam familiaria eis literis esse admista. Velle itaque quam primum ad te scribere. Rogavit igitur, ut hoc quam primum facere vellem. Rem me sibi gratissimam facturum. Nunc oratum te velim, ut si otium horulæ detur, oculo volanti percurras, & ad oram epistolæ lineam transversam ducas, ubi quid à me prætereundum arbitreris. Si tamen id per occupationes non potes, ipse agam, priusquam alteri chartas istas exscribendas dedero, quò Utenbogartio mittam. Illud quoque candide scribere illi statui, siquid hic boni sit Tuæ hoc A. tribui debere, cujus hac de re sententiam non ita pridem antea legissem. Quod si illud ipsum exemplar, quod A. T. habet, mitti posset, opus foret simul addere, ne cui illud alteri mitteret, quando ad te familiariter scriptum esset, more Romano non seculi nostri, quò inferiores non sic ad tui ordinis ac dignitatis viros scribere solent. Vale Magnifice, Ampliffi-

plissimeque Domine, & uxorem saluta τὰ διὰ γυναικῶν. XXIII. Jan. cIɔ Iɔ cxvi.

T. A. devinctissimus

G. Vossius.

De Comaste Theocritici certior fieri aveo: item an inter Theocritica non etiam habitura sint locum epigrammata ex eodem expressa. Nam si non epithalamii Helenis & Oaryſtris meministi, cessandum erit operis, usque dum accepero responsum.

EPISTOLA XXVIII.

JACOBO PETITIO J. C.

Ornatissime Vir, amicorum candidissime,

QUod litteras tuas priores bilingues vocaverim, & trilingues me propediem expectare scripserim, non scripsi, ut te riderem, sed ut rideres. Cum enim te festivo & minimè moroso esse ingenio virum scirem, studio captavi hoc festivum dictionis argumentum, & luxuriatus hic nonnihil fui liberius, ut & mihi minus molesta esset scriptio, & tibi minus ingrata litterarum mearum lectio. Te-

Testor amicitiæ fidem, ea quæ scripsi, non scripta esse ullo maledicendi aut conatus tuos optimos & laudabiles suggillandi animo, sed ut ostenderem, quantam de amicitia & tuo in me affectu fiduciam concepissem. Putabam enim licere mihi apud te suavius jocari, nec veritus fui offensiunculam (si qua sit) ejus, quem inter mihi amicissimos primum semper habui. Nec illud, quod de triplici charactere scripsi ab alio animo profectum puta. Familiare est litteris quævis inspergere, læta, tristia, extera, domestica, & quidvis non, nec ullis hac in parte legibus circumscribitur epistolarum materies. Nihil hic peccasti, nec te peccasse innuere volui. Sed ne nihil scriberem, volui apud te leporum & elegantiarum patrem lepidè nugari. Quod si nimis me tibi familiarem esse putas, ignosce quæso, & judicii culpam esse credas, non animi. Non sum ex eorum numero, qui amicum perdere malunt, quam sententiam. Et tu tamen nigrùm salem adspergere videris, dum ita in Criticam inveheris, cujus ego tecum osor sum maximus. Si isto lapide me petis, innoxium feris, & ut Aristotelico utar, tu me lædis, sed ego non lædor. Sed reponis hoc, ut scævam istam vocis Pandectarum interpretationem ulciscaris, aut quia minus honorificè de codice Justiniano sensi. Fateor justum esse dolorem

lorem tuum, qui pro facultatis tuæ acroterio decertas, nec inficias eo, majorem iſtis laudem deberi, quam exangui Criticæ. Sed cum antè ſcripſiſſes, Græcum non legitur in meo Codice, volui ad Codicem & Pandectas iterum argutari, & cum de Græcæ linguæ majeſtate minus laudabiliter ſentire videreris, volui convicium convicio rependere. Itaque Sophiſtam egi, & ſtudio vocem illam Pandectarum laxius ſumſi, quam ſumi debebat. Sed tu optimè ſophiſma meum diluis, & fallaciam à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter (ut cum Logicis loquar) tua reſtrictione diſpungis. Iterum repetam, jocari volui. Si bona intentio (jam cum Theologis loquor) factum juſtificat, à culpa omni liber ſum. Sed & hic fortè prava ſuſpicione pecco. quod ſi verum eſt, illud poëtæ cogita,

Res eſt ſolliciti plena timoris amor.

Quicquid ſit, offendere amicum non debebam, nec volui amicus. Et noſti indolem meam. odi ſupercilia, frontes caperatas, & moroſam illam quorundam in ſcribendo ac dicendo gravitatem. An ſemper Homero ſerius eſt Juppiter πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε? An non ſubinde cum Junone ſua aut loripede Vulcano ineptit & nugatur? Quam ſuaviter, quam

Digitized by Google

quam jocosè, quam lepidè cum amicis ludit in Epistolis suis magnus ille Erasmus, etiam tunc, cum ad Episcopos & Cancellarios scribit. Ego quod coram jam non possum, absens per litteras facio. Si displiceat, & seria magis amas, quam jocosa, induam fastum Theologicum, & eo orationis genere utar, quo sacra sua peragunt Deorum sacerdotes, aut Canonici non seculares. Sed aut ego vehementer fallor, aut minus ad palatum tuum erunt tam sacra condimenta. Malim & ego quoque ἐρασμιάζειν. Bethlemum nominas & Mansfeldium, nomina magna, quorum ille imaginarium, hic serium militem conscribit. Uterque spes nostras lactant, & maximorum votorum reos, Belgas faciunt. Breda Austriacum & Auriacum exercet, quo eventu novit ille, qui res omnes nutu temperat. D. Doctori Sponso felicem Hymenæum & facilem sponsam meis verbis precare. Amplissimo doctissimoque viro D. D. Noortwicio tibi mihique amicissimo salutem plurimam dicas. Meliusculè ipsum valere equidem gaudeo. Hoc sciat vir humanissimus, eam me de ipsius virtutibus concepisse opinionem, ut satius putem, de iis nihil dicere, quam frigidè laudando easdem depreciare. Salveant à me affinis tuus, soror, D. D. Goyerus aliique. Tu valetudinem tuam cura & nuptiis D. Borrii

te integrum serva. Lugd. Batavor. IX. Januar. Anno M.DC.XXV.

Tui amantissimus

C. Barlæus. M.D.

Hesterno die rectoratu suo exutus est D. Lettingius, eique suffectus D. Screvelius rector nuper Harlemensis.

EPISTOLA XXIX.

JACOBO PETITIO J. C.

AD litteras tuas Asiaticas respondebo Laconicè, Petiti dilectissime. Dum enim libellos hosce meos ad amicos mitto, ad plures mihi scribendum est. Abit ad te exemplar unum, quod ex inscriptione cognosces: reliqua duo velim tradas fratribus Borriis, Secretario & Medico. Pag. 219. invenies hendecasyllabos, quibus ad nomen tuum allusi, quàm feliciter, tuum erit judicare. Res conjugales tui cognati pessimo sunt loco. Perdidit eas nimia quorundam securitas, & importunæ procrastinationes. Moniti sunt à me tem-

tempestivè satis, periculum esse in morâ: Multo cadere inter calicem supremaque labra. Sed serò sapiunt Phryges. Filia ista ad parentes reverti pertinaciter detrectat, quin contractum nuptialem dissolvi cupit. Si parentes eam publica authoritate domum ducant, exacerbabitur magis: sin minus, longa absentia refrigescent amantium, si qui fuerunt, igniculi. Quid ergo? ἐπέχω. lupum auribus tenent. * D. Jacchæo valetudo est afflictissima, laborante in eâ potissimum animali facultate. pars corporis dextra paralysi correpta est; hæret lingua, & funerata est ea animi pars, qua Achilles esse solebat, Ratio nempe & divinæ auræ excellens illa particula. Non jam virum, sed puerum dixeris, non sapientem, sed amentem; non facundum Aristotelis interpretem, sed elinguem prorsus & infantem, nihilque minus, quam philosophum. Ita in manu creatoris positum esse discimus, omne illud, quod sumus. qui si depositum suum repetat, sumus, quod fuimus, nihil. D. Coddæus ex simili penè morbo æger, per Dei gratiam convalescit. Gliscunt hic dissidia inter concionatores. Qui à Festi † concionibus alieniores sunt Leyderdorpiam excurrunt, more ve-

* Gilb. Jacchæi morbus. † Hommii.

veteri. Sed quando dabitur tua ora tueri, & notas audire & reddere voces? Novi compedes domesticos, qui te detineant. Nec accuso. & illud per quam familiare, morem ut geram Thaidi. Vale & uxorem, totamque amicorum turbam saluta. E Musæo nostro, Lugd. Bat. 12. April. 1628.

Tui Studiosissimus

C. BARLÆUS.

EPISTOLA XXX.

JOANNI FILIO.

Dilecte Fili. Cistam, quod gaudeo, tandem recepi. sed necdum ullæ mihi à te literæ sunt redditæ. Itaque ut tu nuper cum una veheremur, ejus, qui assiduè te antecedebat, equum, à tergo egregiè, semel tamen non sine periculo ad currendum concitabas: sic ego nunc te sæpius scribendo ad scribendum excitabo. Æquum tamen erat ut hac parte industriam nostram longè superares. Quas enim prætexere occupationes possis? Quare quam primum calamum in manus sume, ac nunc quidem Latinè, brevi autem

etiam

etiam Græcè aliquid diſſere nobiſcum; ut videre poſſim, quantum in ſcientiis ac ſtylo proficias: gaudereque poſſim, ſi te intelligam οὐκ ἀνάξιον εἶναι ἢ τῶν σῶν ὑποσχέσεων, ἢ τῶν ἡμετέρων ἐλπίδων. Fac, fac ut illud cognoſcam. Vernat ætas tua, nunc ſerendum. Quod ſi neglexeris, plorabis poſtea, cum plena eſſe videbis fratrum & aliorum horrea, tua eſſe vacua, atque id tui unius culpa. Sectare igitur pietatem ante omnia, cujus vinculo virtutes omnes nexæ. Hinc ingenium exerce, exerce induſtriam. atque ita viam tibi muni ad doctrinæ & ſapientiæ arcem, imo & famæ. Quam ut conſequaris ex voto noſtro, profectò laborandum erit. Siquidem non niſi per Virtutis templum itur in templum Honoris. Sperne igitur voluptates, nocet emta dolore voluptas, ut poëta ait. Quam multos noſti adoleſcentes, quibus volupe eſſet verſari in popinis, curſitare per plateas? At noſti etiam, quis eos exitus manſerit. Tu igitur ne per has gaudeas circumferre corpus; ſed potius animum circumfer per ſcientias univerſas. Ire ſi lubet, ſic domi etiam, atque in muſæo, recto & firmo pede ibis ad ſapientiam. Et profectò cui bono (quod adoleſcentuli quidam faciunt, ubi ferulæ manum ſubduxerint) ita illis corporis pedibus vagari? Turbida eſt mens huc illuc diſcurrentium, non compoſita:

compositæ mentis signum est posse consistere, & secum morari: quod in vita omni locum habet, etiam in studiis ipsis. Eoque utrunque tibi cavendum: ne vel corpore, vel animo etiam sis vagus; In priori ne pecces, malorum fortè consortio illectus, improbos & segnes à te segrega; jube eos ire in Morboniam. Sodales habe raros, nec nisi probos, doctos, modestos. De altero autem ita censeo: sic tibi animum per varias diffundendum disciplinas, ut interim præcipuè eum in certo occupes studii genere. Horum utrumque si egeris, ô quam tibi consules! quantum tibi decus surget! Adest ætas, suppetit occasio. Tantum ipse ut velis opus est. Oblectare interdum animum vis? Unde id melius, quam è literis amænioribus fiat? At pascere vis animum solidiori dape? In philosophiâ quidem habes Aristotelem, habes Senecam. Uterque eorum, utcunque interdum dissentiant,

——— *judice me non sordidus Auctor Naturæ Verique.*

Sit sanè in natura potior Stagirites ille: nunquam diffitebor. At Seneca longe magis accendet ad odium vitiorum, ac contemtum rerum externarum. Senecæ tamen addi placeat Epictetum cum Interprete Arriano. Quia vero

vero conqueri soles, non esse tibi memoriam, (ego non à naturâ, sed aliundè oblivionem tibi obvenire scio) age, imitare exemplum meum, adversaria confice, ubi pulcherrima quæque in suos digeras locos. Hæc semper ad manus sunto. Idque & magnum illum Plinium fecisse scias. Nam, ut de eo junior Plinius refert, *Nihil unquam legit, quod non excerperet.* Tardius quidem lectio procedet: sed quæ chartæ inscribes, simul quodammodo animo inscribes. Et dum quidque ad suam referas classem, eâdem chartâ & olim lecta invenies, & recens lecta subjunges. Quæ collatio & priorum memoriam refricabit, & simul firmabit judicium. Præterea jucundum erit postmodo quæ ex variis authoribus congesseris, uno quasi intuitu videre, & ex horreis suis quasi messem propriam depromere ad usus, quos voles. Hoc age mi fili. Et ages spero. Jam enim optima mihi de te opinari, ac propemodum spondere incipio. Deus spero audiet tot suspiria ac vota nostra. Tu tantum enitere, ut vota hæc, quantum in te est, impleas. Sic tibi fructum, sic apud alios gratiam paries, imo & famam. Mihi vero gaudio eris: eo magis, quia sic cogitabo, si quid mihi humanitus contingat, te fore Tutelam parvulis meis. Vale mi fili, ac Deum time, monitaque mea

 ani-

animo inscribe penitissimo. Jucundiora poteram scribere, non utiliora. Amicissimam à me salutem dices amplissimo Dom. Procancellario: cujus ego affectum erga me teque, non Cantabrigiæ modò, sed Londini etiam, satis perspexi. Item Doctori Whrenno, si apud vos est. Scripsi ad eum: si ad Episcopale jam fastigium sit evectus, ut audio, fac me certiorem. Mihi perjucundum erit hunc ei honorem gratulari; etiam salutem dices summis & clarissimis Viris, Collens, Wardo, Belo, Porter, Charterton, Critoni: adhæc Duncono, Johnsono, Hallo, Franzio: & verbo ut dicam, cunctis nominis mei amantibus: Quos ego tum ob virtutes suas, tum ob affectum mihi præstitum colam æternum. Mater & Fratres te plurimum salutant. Ex quibus Franciscus post quatriduum publicè pro gradu doctoratus disputabit. Deum oro ut feliciter hoc ei vertat. Lugd. Batav. ∞ I Ↄ cxxx. Ipsis Kalendis Februariis.

Pater Tuus

GER. JO. VOSSIUS.

EPI-

EPISTOLA XXXI.

JOANNI FILIO.

Cantabrigiam.

CArissime Fili. Hodie demum, qui 13. est Februarii, literulas accepi, 23. Jan. exaratas; nec ante eas, ex quo redii ex Britannia, vidi à te ullas. Sed iis quas dixi, meministi aliarum, quas octiduo ante à te missas ais. Addis te his exquirere judicium meum, utrum te satius sit Juri, an Theologiæ operam dare. Scis sacrum me studium longissime præferre: sed caussæ fortasse sunt, cur disparem tui, quam aliorum multorum, rationem esse existimes. Eas credo causas literis istis, quas dicis, complexus es. Quare ubi illas accepero, sedulo eas perpendam, teque de sententia mea ocissime reddam certiorem. Interim vetus institutum urge, teque sedulo in stylo exerce, qui optimus est dicendi Magister. Omnino me male habet, quod ita rudis & scabra sit dictio tua. Et quia in Britannia vulgo patria magis lingua est in usu, quam Latina; metuo ne ea res magis etiam incommodet, & spisse omnino fiat, ut pure tersequé loquaris ac scribas.

Nec enim aliud superest remedium, quam ut veterum unum alterum legas & relegas, usque dum in sanguinem eum & succum verteris. Nec legisse suffecerit: etiam imitari opus erit. Qua parte hactenus operam & industriam tuam penitus requiro. Quæso, ne patere me diutius surdo canere: velim etiam à te legi antiquos illos sapiendi magistros, Aristotelem & Platonem, Plutarchum cum Seneca & Epicteto. Tu rivos aut lacus magis consectari soles. Atqui, ô Fili

Multum, crede mihi, refert à fonte bibatur,
Qui fluit, an pigro quæ stupet unda lacu.

Ut est apud Bilbilicum Poëtam. Sed hæc studia spectant. Aliquid etiam de vita accipe. Ajunt aliqui te sæpius colloqui cum puella Cantabrigiensi; imo sæpe adeo itare ad eam, ut suspicio multis oborta sit eam à te amari, utcumque indignissima sit te & genere nostro. Jam in Anglia tale quid inaudieram. Sed cum orsus essem de eo colloqui, totum illud cum risu excipiebas, & haud aliter difflabas, ac ventus farfari folia. Nempe sic loquebaris, quasi cogitationes tuæ tantum ab amoribus absint

Quantum Hypanis Veneto dissidet Erydano.

Et

Et ſane ſecurum me ea parte reddebas, quia ſatis viſus es cognoſcere hunc fore præcipitem gradum ad ruinam. Veruntamen ſi ſic animatus es, quid attinet occaſionem præbere aliis ad hæc diſſeminanda de te? Scis te ſocium eſſe collegii Jeſu. Scis quos mores hæc vita poſtulet. Fuge igitur ſequiorem illum ſexum; vel ſi res ita ferat ut honeſte te ſubducere non poſſis, ſis præſens abſens. Illecebras iſtas (præſertim Britannicarum puellarum, quibus nihil illecebroſius eſſe ajunt) ne vide, etiam cum vides. Illorum etiam commercia fuge, quibus ſexus ille ſemper in corde, ſemper in ore. Aude tales contemnere ne contemnaris à bonis. Imo ne vulgares quidem animas ſectare, quas amare ſoles. Non cadit in eas ſapientia. Scis illud Biantis, Οἱ πλεῖςοι κακοί. Sectare igitur pauculos, quos pariter pietas, prudentia, & eruditio commendant. Horum vel aſpectus magis juvabit, quam longi cum blennis illis & bliteis ſermones: quorum λόγοι vere ſunt logi. Tantum abeſt ut proſint, ut etiam obeſſe ſoleant. Atqui inquies, non ſemper eſt copia egregiorum hominum. Si occaſio cum iis colloquendi non erit, colloquere cum mortuis, vel potius, audi quid illi tibi præcipiant, quid narrent. Hi non modo eruditionem augebunt; ſed animum etiam roborabunt in turbida hac vita.

Si

Si voluptatem amas, hanc elige, quæ voluptatum omnium summa est. Quid enim suavius jucundiusque quam audire Deum loquentem & Christum in verbo suo? Audire Mosem, Prophetas, Apostolos, Evangelistas. Audire beatos illos martyres & ecclesiæ Doctores, Ignatium, Justinum, Irenæum, Cyprianum, & reliquum beatarum animarum chorum. Nonne hos pio devotoque animo legere, plus est quam caput inter nubila condere, sidera ipsa digito attingere? Quid etiam præstantius suaviusque quam ex Aristotele, Plinio, aliis, discere rerum naturam, atque inde videre Dei potentiam, sapientiam, bonitatem: potentiam quia ex nihilo fecerit omnia; sapientiam quia optimo ordine digesserit omnia; bonitatem quia nostri caussa fecerit omnia? Quid adhæc excellentius, quam ex Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Polybio, Dionysio Halicarnasseo, Livio, Plutarcho, Tacito, aliisque magno numero, cognoscere omnium seculorum decursum; imperiorum initia, progressus, vigorem, decrementa, interitus, caussas, modos, eventus omnium considerare; atque ita non solum proficere in iis quæ civilem prudentiam spectant; sed videre simul Providentiam Dei, cujus historia speculum est? Quantum nunc illud, quod omnes magnæ illæ ani-

mæ

mæ (fuerint Episcopi, Imperatores, ac reges aut cujuscunque tandem conditionis) ad tuum quasi arbitrium se sistunt tibi & rem omnem exponunt, neque id negligentes, quomodo multa omnibus excidere solent: sed quomodo hæc post longam meditationem dixissent si totus orbis ad eas audiendas confluxisset. Neque nunc demum hoc vitæ genus incipio æstimare, scis me fecisse à puero. O quam mihi jucundum meminisse quod sic ætatem hactenus transegerim! Nullius enim æque avarus fui ac temporis, eoque nunc cum voluptate anteacti temporis recordor. Propemodum cum Poëta dixero,

** Nulla recordanti lux est ingrata gravisque,*
Nulla mihi cujus non meminisse velim.

Nimirum ut idem subjicit,

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus; hoc est
Vivere bis, vita posse priore frui.

Quæ ego apud alium non dicerem; apud te id mihi liceat, quia scis ea à me dici, & non ad jactationem dici, sed ut te excitem ad imitan-

* Martial. l. 10. Epig. 22.

tandum Patris exemplum. Alioqui enim futurum ut magno cum dolore memineris senex, tot dierum, tot annorum, quos nugis & ineptiis transmiseris. Quod temporis effluxerit tuum amplius non est. Sed adhuc in manu tua (modo Deus tibi longævam vitam concesserit) aliquid est adolescentiæ, & tota porro juventus atque ἀκμή. Nondum imitari me serum est. Tantum contemne voluptates, quia tanti non sunt, ut æternum propterea miser esse velis. Voluptatis enim breve gaudium, longa pœnitentia. Labor in studiis peractus non sentitur, sed fructum ac gaudium relinquit per omnem ætatem. Itaque nunc valde eo delector, quod stultis voluptatibus non delecter, ac ne adolescens quidem delectari soleam. Tibi similem animum opto voveoque, & est jam is, si is sis, quem fore te abeunti mihi recepisti. Et sane ex Britannia non unas literas expecto, ex quibus intelligam te, * οὐκ ἀνάξιον εἶναι, ἢ τῆς σῶν ὑποσχέσεων, ἢ τῶν ἡμετέρων ἐλπίδων. Hoc quidem ex te cognoscere aveo; sed magis aliunde. Caussam scis, qui parentum animos nosti, præsertim si aliquando eorum liberi spem fuerint frustrasti. Nempe nos etiam † οὐκ οἷς λέγεις, μᾶλλον προσέχειν, ἢ οἷς ποιεῖς, ut Gregorii iterum verbis utar. Vides, ut in tantis occupatio-

* Nazianz. Ep. 118. † Nazianz. Ep. 121.

tionibus desinere nesciam, cum ad te scribo; imo tui etiam caussa ad alios scribam, etsi curanda adeo multa sint domi, ut quo me vertam nescio. Sed omnia vincit amor tui, quem, quanto magis virtuti studebis, tanto magis tibi demereberis. Ut lignis alitur ignis; si fomes absit extinguitur; ita bonorum parentum amor alitur, si liberi virtuti incumbant; hanc si deserant, paulatim ardor ille paternus imminuitur, imo extinguitur. Fove igitur ignem illum in pectore nostro, ut debeat quidem naturæ ortum suum; sed fomitem atque incrementum virtuti tuæ. Significa mihi quantum sit impensum coactilibus pro Senatore Casimbrotio emptis, & quanto amplius acceperis ab eo quam refuderis. Nam necesse est ut ego atque ille rationes putemus inter nos. Fac me etiam certiorem de nominibus, prænominibus, & dignitatibus omnium eorum, quibuscum Cantabrigiæ sum versatus, imo & Londini, & Oxonii, & Cantuariæ. Dices te non omnium meminisse; credo, sed perscribe quorum recordaris. Etsi de aliis excidit, Catabrigiensium saltem omnium, & nomina & munera satis noris. Eruditissimus atque optimus ille vir, qui Casaubono olim familiaris fuit, & nobiscum apud reverendissimum & illustrissimum Dominum Episcopum prandit, nomen
suum

suum in libello illo chartæ delectilis annotarat. Sed ajunt Fratres libellum eum te habere. Utcunque est significa ejus nomina, ac quo munere & ubi fungatur. Frater tuus Franciscus præclare admodum se gessit, disputatione ea, quam quinta Febr. habuit publice pro gradu doctoratus in Jure, disputatione itaque mox totius summo consensu senatus judicatus est dignissimus, qui suprema hac laurea ornaretur. Mi Fili, scis Horatii illud:

Occupet extremum scabies, mihi turpe relinqui est.

Dionysius in Arabicis tralationem aliquorum meditatur. In Oratoriis meis nihil præter Indices & præfationes superest. Mag. Bodecherus est Ethices Professor, & cum laude docet: Mi Fili iterum tibi ingero illud Venusini vatis:

——— *Mihi turpe relinqui est.*

Scis enim Adolescentem hunc te juniorem esse ætate, æque ac fratrem, ut alios mittam. Sed pluribus non urgebo, ne videar diffidere. Deus te magis magisque Spiritus sui robore firmet, ut senectuti parentum solatio, familiæ integræ sis honori, parvulis etiam meis (si me Deus ex hac vita evocarit) consilio auxi-

auxilioque profis, imo parentis vicem suppleas. Amplissimo Domino Procancellario, atque aliis nostri amantibus præclare de me nuper meritis, deque te merentibus salutem meo nomine plurimam dicito. Lugd. Bat. cIↃ IↃ cxxx. xiv. Febr.

Tuus pater

Ger. Jo. Vossius.

EPISTOLA XXXII.

Viro Clarissimo

D. CASPARO BARLÆO,

cognato suo

PETRUS CUNÆUS. S. D.

Amstelodamum.

Vir clarissime & cognate amicissime.

R
Ecens poëmatum tuorum editio, quam ad me misisti, longe elegantissima est: neque poteras melioribus typis eam evulgare.

Quare pro isto munere tuo gratias tibi ingentes ago, majores etiam habeo. Memini spem nobis à te factam olim fuisse de Sexto Empirico. Quem si adornare cœperis, rem aggredieris præclara tua indole dignissimam. De Salmasio eadem mihi significaverat vir nobilissimus, à quo tu hæc accepisti: ac mox etiam ille scripsit mihi omnia ista iteratis Parisiensium literis confirmari, ac vehementer plerosque illic mirari esse in curatorum numero hic aliquem, qui ista ignoret. Quid futurum sit, divinare nequeo. Res enim nondum penitus confecta est. Quod scribis eruditorum hominum majorem è longinquo reverentiam esse, domestica autem & quæ ad manum sunt, vilescere, ac minus æstimari, vitium est non unius seculi. Quid tamen Academiæ profuerit insignem virtutem præsentium conculcari, ipse tu exemplo esse poteris cum Cl. D. Vossio, postquam ambos vos amisimus. Neque hanc jacturam resarciet Salmasius hac lege accersitus ut vocem ejus nunquam excipiant, subsellia publica. Opus est viva disertaque dicentis oratione ut eximias artes & disciplinas capessat audientium ardor. Si decem Salmasii Amsterodamum ad commentandum scribendumque, non ad docendum vocati fuissent, nunquam vobis litem movisset magistratus Leydensis. De induciarum

rum aut pacis spe utinam verum scriberes. Ego necessitatem quidem & utilitatem video summam: at affectionem & studium quorundam, qui consentire debent, non video. Metus, nescio quis, & speciosa tergiversandi causa obtenditur: veram autem rationem neque ego scribam, & tu facile intelligis pro prudentia tua. Vale cognate carissime, & uxorem liberosque meis verbis saluta. Lugduni Batavorum 22. Julii 1631.

Si per has ferias me inviseris, rem mihi facies gratissimam jucundissimamque. Iterum vale.

EPISTOLA XXXIII.

Clarissimo & amicissimo Viro

D. CASPARO BARLÆO,

cognato suo,

PETRUS CUNÆUS. S.D.

CLarissime cognatorum & conjunctissime. Literæ tuæ, quas 14 Februarii ad me scripsisti, meis binis respondebant, nullo au-

 tem

tem egebant responso meo. Quare silui aliquamdiu. Nunc cum magno meo dolore ex aliorum sermonibus rumor est te valetudinis causa à publicis lectionibus abstinuisse. De qua re dum curiosius sciscitor, omnes omnia præclara & honorifica de lectionibus tuis referunt, sed addunt amici tui te, nescio qua animi tristiore cogitatione, credere non esse te muneri isti parem. Equidem ego vehementer gavisus sum cum nihil aliud causæ subesse audio. Nam & sanguinis melancholici motibus quibusdam eam opinionem ante 9 annos tibi obortam esse, & mox brevi recessisse scio. Id vitii magnis & divinis animis sæpe adhærescit. Sed ipse novisti, novimus omnes, qui te amant & æstimant, posse hoc, quidquid est, ratione & consilio vinci, quod tandem etiam sine ratione aut consilio vincet dies & temporis exigui decursus. Quid autem est, mi cognate, cur quod longinquitas temporis minuet atque molliet, id non præripere prudentia tua malis? Noli te oblivisci Barlæum esse, & eum, à quo alii petere præcepta bonæ mentis solent. Res nimium te indigna est, exspectare à tempore medicinam, quam statim repræsentare ratio possit. Quare vehementer te rogo, ut huic rei sapientia tua occurras, atque ut ne desis tibi, lectissimæve matronæ uxori tuæ, aut

carissimis liberis tuis, amicisque omnibus. Quid est, quæso, cur te publicis lectionibus sufficere Amsterodami non credas, cum ante multos annos in Academiæ Leydensis subselliis tam præclarè rem gesseris? An res majores & eruditis auribus magis dignas Amsterodami conari debes? Innata tibi est admirabilis dicendi facilitas. Et quæcunque in illa philosophiæ parte tractari apud adolescentes debent, etiam aliud agendo exequi soles. Crede modò te posse, &, supra quam satis est, poteris. Non est opus ut de veterum Philosophorum celebrioribus sectis Academica, Stoica, Epicurea, Peripatetica, ex ultima antiquitate cum magno labore multa arcessas. Dic quæ ex Aristotele tuo semper tibi in labiis oberrare etiam somnianti solent, & omnium expectationem implebis. Molesta res est nimium molimen. Majore cum fructu Juventus capiet quidquid obviam & familiare tibi est. Hæc tibi scribenda duxi pro jure amicitiæ nostræ. Et pro eodem jure ut mihi respondeas, peto. *Nunquam hodie effugies;* nosti cætera. Ego, quisquis erit rerum tuarum status, quæcunque fortuna tua tuorumve, semper omnia & dicam & sedulo faciam, quæ ab homine tui amantissimo exspectari poterunt. Vale, vir clarissime. Lugduni Batav. 9 Martii 1632.

EPISTOLA XXXIV.

AD

PETRUM CUNÆUM.

Vir amplissime, & cognatorum charissime.

HAsce literas mihi invito & jam prorsus inerti extorsit uxor. Tanta enim jam animo meo insedit tristitia, ut pigeat & pudeat ad amicos & nominis mei studiosos rescribere. Incidi miser in melancholiam, illâ qua ante annos IX. laboravi multò graviorem. Nimiis me primum studiis fatigavi, hinc obstructionibus laborare cœpi, hinc quæ facilia antè difficilia visa sunt, tandemque nescio qua pusillanimitate cœpi mihi prorsus diffidere, sensique me imparem ferendo huic oneri. Hac imaginatione obrutus jaceo, sedeo, penè mutus & elinguis, excors prorsus. Et cum misera familiæ meæ sors animum subit, vix sum meus. Ita qui fortunatissimus fui, jam miserrimus mihi videor. Rationes quibus me erigis, etiam sic à viris cordatis indies objiciuntur. Non sum is, mi cognate, quem me arbitraris esse. Vana ac stolida persuasione provinciam hanc suscepi. Sentio aliud

aliud esse privatim, aliud publicè docere. Non est mihi ea animi præsentia cum publice docendum est, quæ adest privatim docenti. Quin tanto jam quoque metu obsessus sum, ut ne quidem ad privatam lectionem redire audeam. Valetudo afflictior est ex animi dolore, imaginationibus, etiam medicamentis. Somnus gravis & interruptus, totaque corporis œconomia turbata. Unicum superest præsidium in summi creatoris misericordia & omnipotentia repositum. Is me alias ex simili malo expedivit, sed lentè. Scis enim morbos illos diuturniores esse. Ego me familiamque meam precibus tuis, mi cognate, commendo. Non est animus ultra scribere & tragicum hunc sermonem mihique molestum prosequi. Videbis facile ex dictione, ex lituris, quo fuerim animo cum hæc exararem. Concidit pristinus vigor corporis & mentis. Adstabat uxor, cum hæc scriberem, calamumque penè direxit. Faxit Deus, ut aliquando lætiora & accuratiora scribam. Jam non possum meliora dare. Vale vir clariss. & chariss. uxorem liberosque saluta, quos officiose salutat uxor liberique mei. *Quondam etiam afflictis redit in præcordia virtus.* Amstelod. XII. Mart. CIↃ IↃ CXXXII.

Tui nominis cultor summus

CASPAR BARLÆUS

cognatus tuus dilectiss.

EPISTOLA XXXV.

D. STEPHANO GOFFE.

NOn dubito, Vir Clarissime, quin literas meas una cum Commentario meo in IV Evangelia, & duobus tractatibus Talmudicis D. Cochi, die veneris ad te per nautam datas acceperis. postridie à D. Walæo accepi quid in negotio vestro actum sit, nempe ante allatum Liturgiarum Librum *latum jam fuisse Professorum judicium, & ad Ordines perscriptum, cujus argumentum breviter sit, iniquam sibi videri Episcoporum Anglicanorum authoritatem tantam, ut sua ditione valere patiantur Ordines, ut ex eorum præscripto Liturgia Anglicana hic locorum introducatur. De cætero intactam se ipsam Liturgiam relinquere, neque ullatenus se hoc suo judicio ei præjudicatum velle.* quod jam die sabbati elapso ad te perscripsissem, nisi eo die dolor colicus ex abundanti bile me corripuisset, qui sequenti nocte me propemodum extinxit, & vero extinxisset nisi secundo adhibito enemate per Dei gratiam fuissem adjutus: jam meliuscule habeo, Deo laus, quem ut tu similiter

liter quam optime valeas etiam atque etiam precor. disce ex Psalmista, סוד יְהוָה לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם & vale cum Amplissimo D. Boswello. datum Lugd. Batav. 28. Martii 1633.

Tuus quantus quantus

LUD. DE DIEU.

EPISTOLA XXXVI.

C. BARLÆO

V. C.

QUæ de Mimis per literas nuperrime ad te, ornatissime Barlæe, missas commonuit ocellus ille Italiæ suæ Dominicus Molinus, ex verbis ejus Italicè scriptis, cum tibi istis diebus adessem, coram intellexi; & nunc quoque ex literis ad me tuis, quibus eadem illa illustris viri verba Latinè reddita inseruisti, ista scilicet:

Vellem videre subjectum aliquod egregium poëseos ridiculæ sive mimicæ; & speciatim, quæ ad ejus historiam spectant. &, num aliquâ vel Græcorum vel Latinorum autoritate probari possit, mimos conscriptos formâ nar-

rativâ, uti constat scriptos ordinariè formâ dramaticâ.

Quod prius spectat, mimi mimorumque historiam, non quidem fusè, accuratè tamen succinćteque exsequutus est inter recentiores Julius Cæsar Scaliger Libro poëtices, qui & historicus dicitur, primo, capite decimo; ac deinceps libro eodem, cap. 18. Macrobius quoque noster, inter antiquiores, de Laberio Publioque mimis initio statim secundi Saturnaliorum ejusmodi intexuit, quæ haud parum lucis talium studiosis fœnerare possint. De cætero, quod ipsos mimos eorumque formam attinet, Latini modo mimos, modo planipedes dixerunt. Planipedes ob id, quod cothurno tragici, soccis comœdi pedes induerentur, ipsi nudis pedibus, vel ut aliis placet, in plano orchestræ partes suas agerent. Vetus commentator Juvenalis ex editione Pithæi ad Satyram octavam *Planipedes* interpretatus est *Neaniscologos;* quod cum olim minus caperem, in notis nostris Macrobianis, legendum censui, *Nealescologi*, à Græco λέσχη. verum Neaniscologi à νεανίσκος, quod juvenalia & adolescentiæ placentia tractarent, dicti fortasse. Quin & dies unus Saturnalibus à Caligulâ additus legitur apud Suetonium Juvenalis dictus. erant vero mimi vel vocales vel tacentes. Horum forma

omnis

omnis erat dramatica. Qui voce ſimul utebantur, duplicem ſuſtinebant perſonam. Nec ſpectabantur tantum hi, ſed & audiebantur. Et hinc Juvenalis Sat. 8. *Planipedes audit Fabios.* Meminit talium Lucianus inſuper Libro περὶ ὀρχήσεως. ubi & mutos mimos itemque verba facientes adducit, & inter hos memorat, à Nerone Romæ productum unum, præſente Regio quodam Legato; eumque ubi agentem legatus vidit, nec tamen intelligeret loquentem, ex ipſo tamen geſtu ac ſaltationis modo ſingula accurate percepiſſe. Et addit Lucianus, Legatum eundem, cum ſibi donari ſaltatorem eum flagitaret, interrogatum à Nerone, cui rei eum poſceret, reſpondiſſe, eſſe ſibi vicinos Barbaros linguâ diſpares, apud hos, loco interpretis, ſingula innuendo, eum ſibi uſui fore. Refert & idem Samoſatenſis, alium quempiam, qui cum unus quinque perſonas egiſſet, hanc laudem à ſpectatoribus retuliſſe, ut plures in uno ejus corpore animas habitare dicerent. Verum ejuſmodi narrationes ac vocalitatem, quæ ſuperius jam indicata, ſive carminum modulos à mimis inter agendum uſurpatos an intelligat illuſtris Molinus verbis, quibus quærit *an mimi conſcripti formâ narrativâ* ampliare ſententiam, tuamque Barlæe eruditiſſime, exſpectare conſtitui: hoc obiter coroni-

ronidis quasi vice adjiciens, usurpatam præterea iisdem reperiri non minus miram quam ridiculam mimesin, quæ μορφασμὸς dicta. Hac Protei in morem ita se convertebant, ut omnium literarum facies repræsentarent, idque tantâ solertiâ, ut etiam componerent dictiones; de quo videbis uberius apud Cæsarem, quem dixi. Habes, mi Barlæe, quam petivisti, Symbolam nostram. Nunc lampada tibi sume; ac vale, salutatus quam diligentissimè. Hardervici Gelrorum XIIX. Maji. Stilo nostro 1633.

T.

JOH. ISACIUS PONTANUS.

EPI-

EPISTOLA XXXVII.

Nobilissimo Amplissimoque Viro

D. CORNELIO vander MYLE,

Equiti, Domino in Myle, Dubbeldam, Bleskensgrave, &c.

Hagam Comitum.

Vir Nobilissime.

EUnti Hagam Manassi Ben Israël, & à nobis id petenti, literas ad te negare nequivimus, quia scribendo bene de Christianis meritus videbatur: & ita quidem ut optandum sit, Judæorum reliquos tam utilem Christianis operam impendere. Nam cum res & valde illustris, & gravis sit conciliare scripturæ loca specie pugnantia, quomodo potuit homo Judæus melius de Christianis mereri, quam colligendo, & unum in opus transferendo, quidquid olim omnes Hebræorum doctores scripsere? & quia homines Judæi minus grati nostris esse solent, id unum optaverimus, ut favore tuo eum prosequi, Vir Nobilissime, velis, & efficere, ut alii quoque in

in conventu Illuſtr. DD. Ordinum ejus habere rationem dignentur. Quod eo facilius obtineri poſſe ſperamus, quia & ipſe vitæ integræ vir eſt, & procul à malignitate aliorum ſuæ religionis. quippe qui nuſquam Chriſtianis in ſuo opere inſultet: quique ob candorem, & diligentiſſimam S. Scripturæ ac Rabbinorum lectionem non nobis modo, verum & multis præclaris ac præcipuis hujus urbis viris, ſit gratiſſimus. Amſtelodami VII. Septembr. cIↃ IↃ CXXXIII.

N. T. addictiſſimi,

GERARDUS JO. VOSSIUS.

CASPAR BARLÆUS.

EPISTOLA XXXVIII.

Amplissimo doctissimoque Viro,

D. JACOBO PETITIO J. V.

Doctori & Advocato

CASPAR BARLÆUS

S. P. D.

GRatias tibi ago maximas, Vir Amplissime, quod anni mihi primitias consecraveris. Liceat modò dicere: Quid meruistis oves, placidum pecus? Si viveret Pythagoras, quàm indignaretur Tibi & mihi. Tibi, inquam, cujus jussu imbelle illud animal, innocentiæ ac simplicitatis symbolum, mactatum fuit crudeliter. Mihi, ut qui ausus fui viscera in viscere recondere, & sanguine pascere sanguinem. Lege orationem Pythagoræ apud Ovidium contra animalium esum, & Plutarchi de eodem argumento discursum. Fortè disces solis herbis vesci, & malva, beta, lactuca, similibusque contentus esse, quarum anima non est in sanguine. Me quod attinet, absolvo te à reatu. & ubi

ubi animalium causam dicet aliquando redivivus ille Samius, habebis me facti tui patronum. Tempestivè & opportune misisti munus tuum, ut videri possis bis dedisse Tempus enim est, ut cum puerpera redeam in gratiam. Nos armo isto ovillo cœpimus placare difficilem, more veterum Romanorum: qui cæsâ jungebant federa porcâ. Fui per triduum Hagæcomitis, evocatus ab Illustrissimo Oxensternio Legato, qui lachrymas meas, quas superiore æstate in obitum Regis Gustavi effudi, abstersit aureo sindone. Sanè hæc ex Aquilone tempestas non fuit mihi gravis. Expediet Reges sic mihi sæpè mori. Ne verò putes me esse ex ordine accipientium & non dantium, accipe ἀντίδωρον, munus Hispaniense; ut videas quo statu sint res meæ, cui istiusmodi capsulas mittunt Lusitani. Optem audire, uxorem tuam feliciter peperisse, ne solus ego aut beatitudine ista aut miseria fruar. Vale amicorum integerrime & durissimis temporibus probate. Amstelod. XXII, CIↃ IↃ CXXXIV.

EPI-

EPISTOLA XXXIX.

Incomparabili Heroi

HUGONI GROTIO,

de omni Eruditionis genere summe merito, Domino & Fautori magno.

Hamburgum.

Nobilissime & Magnifice Domine,

POst tot experimenta semper similis sibi Humanitatis Tuæ religioni mihi erat dubitare amplius, *an migrarem modestiæ fines*, si inficetis litteris Tuam Magnificentiam inquietarem, & studiis nostris porro ut factum velis peterem. Ut enim antidhac justus ille metus ab ausu ejusmodi manum abstinuit, fore, ut indignaretur Magnif. Tua spei superbæ, qua responsum breve inter magnificas plurimas occupationes exspectarem: ita aliam *nunc mentem dat divinarum Virtutum Genius, qui magnum animum non cum fastidio, sed incredibili affabilitate miscuit. Tribunorum olim plebis, quæ sanctissima apud Romanos potestas erat salva Republica, noctes diesque populi ad subsidium ædes patebant.* Sic

 Ma-

Magnif. Tui aditum permisit mihi & aliis, quicunque *severæ artis fructum sectantes adversus barbariem, qua involvimur*, & studiorum remelligines consiliis & indagare & juvari desideramus. *Quo quidem semper timide, ut in religiosis decet, sum usus*; nunquam tamen sine magna voluptate imo utilitate, *nunquam non doctior factus*, sive de meditatis ad Magnif. Tuam referrem, sive erenata suggereretur occasio disserendi. Quale illud nuper de Satura, oraculi vicem mihi acceptum. Nec tamen possum, quin removeri postulem unicum adhuc, qui me impedit, scrupulum. Videtur enim originem Græcam probare vox Satyricon, quomodo Petronius & Martianus sua inscripserunt, & litteris & terminatione Graja. Ut Satyricam levitatem Augustinus de Civ. Div. alicubi & alii. An ergo Saturicus & Saturicum scribenda, damnandusque antiquitatis consensus? an vero istam finitionem non ipsorum auctorum, sed Grammaticorum, dicendum? Sed has curas inter parerga & lucrativas operas jam habere certo constitui, & Juris Civilis cognitioni serio, quod nec T. Magn. dissuasisse aliquando memini, me dare. Cujus principia, ut ea ab Imperatore sacratiss. in Institutionibus comprehensa sunt, semel iterumque legendo pervasi: in difficili autem di-

divortio ſtiti aliquandiu cœpti itineris greſſum, ex quo T. Magn. levi brachio liberare me poſſe & velle confido. Sunt in viris doctis & hanc artem multorum judicio doctiſſimis, qui quotidianis diſputationibus, quem morem in Academiis ubique invaluiſſe noram, exercendos ſtudioſos putent, & in hanc rem Treutleri & aliorum theſes in manus tradant: Sunt qui maligne hoc genus traducentes nihil præter Vegelii opera commendent & illorum lectione utilius & felicius contineri nos æſtiment abſtinendo ab iſtis, quæ maximam partem ingenii ſint luſus, & ubi magis de veriſimilibus, quæque ἐξετασιν acuant, quam Juris tyronem inſtruant, cernatur. Scire velim ante natos illos, qua via tam arduum iter aggreſſi ſint Viri magni, & an ad alterutrum harum neceſſario alligandi ſimus. Etenim verum quotidie experimur, non in ominibus, in quibus diſputantes fatigantur, ad verum ſcopum eos oculum collimare, quorum tamen examini non paucorum controverſorum deciſio deberi ſe fateatur: Et illæ Vigelii regulæ, exceptiones, replicæ, duplicæ &c. vix videntur ſine generica aliquali Juris cognitione utiliter adiri, ne dicam multa ibi ex nuda Dd. opinione inculcari, quæ diſcernere ſatis expedite à κυρίαις δόξαις & certiſſimis legum axiomatibus non queat, qui illarum

silvam non prius sit pervagatus. Taceo alia, quibus utriusque veluti sectæ acies defensores ad partes nos vocant, Tuæ Mag. longè procul dubio quam mihi notiora. Ita *compendifactis aliis*, Tuam Mag. oro demisse, ut Tuum de hisce judicium, deque vera, optima, regia via arcem illam Augustæ divæ invadendi, sententiam, *breviter & rotunde, qua præcipue supra omnes quæ ego unquam eruditorum loquentes audivi, dexteritate polles.* perscripta videam. Sic Mag. Tuæ levi opera maximum mihi beneficium præstandi materiam plenus bonæ spei obtrudo. Eandem cum omni familia Summi Numinis protectioni fidelissime commendans. Scripsi Lubecæ, ubi nunc velut in secessu dego, notus paucissimis, familiaris nemini aut duobus. VII Eid. Febr. Ad An. Christ. cIↄ Iↄ CXXXIV.

T. Magnif.

ad omnem cultum servitiumque devotus, addictus

J. FREDERICUS GRONOVIUS.

Si ei, qui has offeret, reposcenti, aut M. Dameckan T. M. responsum committet, bene ad me curabitur.

EPI-

EPISTOLA XL.

Clarissimo & vere eximio Viro

D. CASPARO BARLÆO,

Professori publico,

DANIEL HEINSIUS.

S. P. D.

Amstelædamum.

Clarissime & amicissime virorum.

* Vides, quam mea interesse existimem, ut me probem tibi. De Historia quam petis, ita habe. Tulit ad me Haga præstantissimus Graswinckelius non totum opus, sed ἀκέφαλον; ea lege ut Mylio τῷ ὄντων amicissimo, remitterem, cui à Molino illustrissimo hac lege missum fuit, ut sic obiter communicaret nobis. Ad quem scripsi, ut quam primum, si haberi possit, totum ad me mitteret. Homo enim admodum inpatiens, quæ placent, non libenter ex parte tantum lego. Ubi totum accepero, faciam, ut & ipse, & Amplissimus Hoofdius, participes ejus mecum sitis. Scriptum nihil minus quam contemnendum videtur, nisi cum partium studio abri-

 pitur

* Benevolentiæ testificatio.

pitur qui scripsit. quod in illo ordine nec novum, nec mirandum. Interim, ut videatis, quam festinem vobis placuisse, mitto quod accepi. Affirmare possum, qui divinas dotes tuas magis æstimet quam ego, esse neminem.† Neque tam ἀναίσθητες in terris, ago ut ignorem quantum tibi debeam, qui toties præclara scripta tua, hoc est, raras gemmas, mecum inter alios communicasti. Satrapam Muydensem, olim colui, nec quicquam de judicio mutavi, quod experietur, cum occasio se offeret. Ei interim ut me commendes, unice te rogo. ea lege, ut certo scias cum amicos recensebis, in eorum numero, cui amoris constantia ac admiratione tui cedam, reperturum te omnino neminem, Nihil enim deprecor, qui semper dedi operam, ut & publice & privatim, si id impetrare possem, bene per me esset, tibi. Cujus rei testes plurimos laudare possum. Cæterum vel temporis calamitas, vel distracta hominum ex eo ipso, judicia fecerunt, ut nunc eo careamus, cujus lucem ac splendorem huic Academiæ ereptum, semper dolui. Clarissime vir vale, &, ut soles, me ama. Lugd. Bat. Anno cIↃ IↃ cxxxiv. x Septembris.

Nominis tui observantiss.

DANIEL HEINSIUS.

EPI-

† Stupidus,

EPISTOLA XLI.

Illustrissimo & Clarissimo Viro

HUGONI GROTIO,

Reginæ Regnique Suedici Legato, Literarum facilè Principi.

Lutetiam.

Excellentissime Legate, & Patrone mi Incomparabilis.

TUas accepi, & summâ cum voluptate legi perlegique, sed conscius mihimet nihilominus de meritorum penuriâ, quæ mihi abunde satis superque ascribere candidus amor tuus, humaniori affectu prægnans, dignatus est: nec in tuis ad me solum cor tuum benevole aperuisti, sed tuis ad Reverendiss. Archiepiscopum, ab ipso thesauri instar habitis, abundantius vota, & desideria amica effudisti: sic enim literis perlectis, mihi solatii magni loco, referebat illustriss. Præsul; à quo antehac reciprocas accepisses, si gravia quædam negotia non intervenissent. Hoc mihi, tibi suo nomine significare mandabat. condignas igitur ab ipso gratias expectes, sed

à me qui persolvendo impar prorsus sum vel dictis vel factis, non alia tibi promitte, quam quæ cor, & mens sincera, te digna excogitare queat. Quæ hic tum in privatis tum in publicis agitantur, si grata fortassis tibi sint non gravabor inserere; D. Rivius advocatus Regius recens librum de re non vulgari, scilicet, historiam rei navalis edidit, Et Dominus Seldenus, qui te, si ullum mortalium, summo prosequitur honore, parat divulgationem libri qui diu latuit, de maris dominio; ex mandato Principis facit, nec tantum classe, sed calamo pugnare decretum esse videtur; classis ad prælium fere parata, sed liber nondum prælo datus: D. Junius Bibliothecarius Regius è cultoribus tuis non postremus in catenâ græcâ super Job edendâ totus est; neque te celabo cum literarum bonum aliqua ratione spectet, me codices MSS. non contemnendos, sed ut θήφαμα καλὸν ex Germaniâ advexisse. habes hic designationem schedulâ notatam; Unum denique restat de cujus notitiâ te maximopere gaudere certus scio, D. Anstrutherus jam Exlegatus, si ita loqui licet, amplam satis fortunam nactus est naturæ non Regis dono; mortuo enim conjugis fratre absque masculâ prole possessiones & bona hæreditaria in ipsam descendere. Ulterius te à tuis negotiis non divellam. Vale

vir

vir incomparabilis, & me amare ne desiste, qui semper maneo

Tuus in omni officio paratissimus cliens amicusque

SAMSONUS JOHNSONUS.

Londini XXI. Maji, St. v. MDCXXXV. si rescribis, Oxonii expectabo Literas, hodie enim hinc discedo.

EPISTOLA XLII.

Clarissimo Viro

D. CASPARO BARLÆO,

cognato suo,

PETRUS CUNÆUS.

S. D.

QUod pro necessitudine nostrâ veterique amicitiâ fieri oportuit, factum à te abunde est, clarissime cognatorum, cum me super funereflioli mei solatus es novissimis literis tuis. Quo nomine gratias tibi ago maximas. Quod scribis apud vos incrementa ca-

pere pestem, vehementer doleo: cum sciam interesse Bataviæ nostræ, ne porrò florere totius orbis commerciis vestra desinat civitas. Animadversiones censoris Daventriensis in epigramma tuum, quod Judæo Manassi Ben Israël scripsisti, non vidi, & oppidò pauci sunt, quibus inspicere hic licet tam horribile arcanum. Sed tamen, si in vindiciis, quas mihi misisti, benè relata omnia criminationis capita sint, næ ille potuisset ungues continuisse ab istâ prurigine. Ego, cum librum suum Amsterodami post funus carissimæ uxoris tuæ offerret mihi Manasses vester, carmen illud, ut cætera tua omnia, cum voluptate legi, neque in eo quidquam reperi, quod esset Christiano indignum. Sed nec amicorum meorum, hominum eruditissimorum, qui hic vivunt, & liberrimè mecum loquuntur, ullus fuit, qui aliquam hujus carminis partem displicuisse aut sibi aut aliis dixerit. Enimverò sciunt illi, scio etiam ego, ita te & vixisse & sensisse semper ut nec sacram priscæ & incorruptæ Ecclesiæ fidem, nec recepta pridem Christianorum symbola temerare aut convellere studueris. Quare vel illorum vel meâ causâ non erat opus istis Vindiciis. Et verò existimant plerique ex præcepto Dei Dominique nostri Jesu Christi ad officium istius dissertatoris pertinuisse, si quid illum
in

in tuis versibus offendisset, epistolâ privatim prius te monere: atque animi tui exquirere sententiam, quàm te per omnium ora traducere publicè. Autorem omnes, quotquot audivi, & inter hos etiam Theologi, credunt esse Vedelium. Placet autem omnibus & mirificè laudatur ingenua illa in vindiciis & rotunda professio, partium ducem aut sectatorem te nec publicè nec privatim esse: Antitrinitariis favisse nunquam: credere te solâ fide in Christum servari, quotquot servantur: de meritis & satisfactione Christi, & rursus de impiorum morientium pœnis perversa Socini dogmata minimè te sequi: Ordinum fœderatorum decretis paruisse, neque aut patriæ tuæ, aut Ecclesiarum, quæ publicè vigent, turbare pacem. Equidem ego arbitror non modò ad stabiliendam sed ad augendam etiam ὀρθοδοξίας tuæ gloriam criminationes istas anonymi præcessisse: &, si quid forte in Scazonte tuo asperè in convitiantem dixeris, totum hoc, quantumcunque est, dandum esse justo dolori tuo. Vale, Vir amicissime, cum liberis tuis, quos verbis nostris saluta. Lugduni Batavorum 21. Septembris 1636.

EPI-

EPISTOLA XLIII.

Illuſtriſſimo Domino,

HUGONI GROTIO,

Reginæ Sereniſſimæ & Regni Suecici legato ad Chriſtianiſſimum Regem Galliarum.

Lutetiam Pariſiorum.

Illuſtriſſime Domine.

QUas nono Julii ſcripſeras, eas demum IX. Octobris accepi à Vander-Burchio. Tantæ moræ cauſſa eſt, quòd eas literas cum erudito Philolai opere ciſtæ ſuæ incluſerat: nauta autem Rhotomagenſis, cui hanc commiſerat, tam ſerò appulerit. Heſterno die Hortenſio legendum Philolaum dedi: qui valde eo capitur. Ac Blauwius excudere eſt paratiſſimus. Idem excudere avet Ἀνθολογίαν tuam, ſed conditione hac, ſi placeant typi, quibus uſus in tuo de Jure Belli. Majores enim non habet. Maimonides filii τοῦ μακαρίτου poſt menſem, ut ſpero, editus erit. Excuduntur & noſtra, de origine & progreſſu Idololatriæ. Ringitur Meurſius, quod poſt triennii moram necdum ſua orſus ſit Blauwius. Pror-

Prorsus ei injurius est: si non alio nomine, saltem inedita tot retinendo, eumque frustrando pretio eo quod ex dedicatione à magnatibus in Dania rediret. Salmasius necdum reversus: sed ex Riveto intelligo, propediem affore. Aliud metueram. Sed gaudeo, quod nolit illis gratificari, qui in Galliis remansurum sperarant. In filio tuo nihil vel nos, vel alius hic desiderat quicquam. Lues, quæ superiori anno plus minus duodeviginti millibus Leidæ absumsit, vehementer satis Harlemi hoc anno grassata: minùs urbe nostrâ, sic tamen, ut ante mensem unum alterum de hebdomade tolleret supra sexcentos: nunc longè remisit. Siquidem intra idem spacium infra trecentos amittimus. Heinsius, ut specimen ostenderet observationum suarum in Novi Instrumenti libros, philyram excudi curavit. Sed nondum contigit videre: nec super eo laboro. Subinde fallor: sed vix arbitror illud hic fore. Jam sexennium est, quod paratum sese diceret ad editionem. Si est, qui fuit, non intra alterum sexennium id erit. Præclarum est ingenium, sed à majoribus studiis ad tantam rem non satis paratum. Sed ipse viderit. Nihil mihi hîc seritur, aut metitur. Minus malignus esset: amore esset dignissimus utriusque nostri. De iis, quot ad Remp. hanc pertinent, quid scri-

ſcribam? Aliunde illa meliùs, potiſſimum ex affine Reigersbergio cognoſces. Illuſtriſſimæ dominæ, conjugi tuæ ſalutem à me, & meis, uti & optimis liberis. Amſtelodami. Prid. Kal. 10. Decembris.

Illuſtri nomini tuo addictiſſimus.

GER. JO. VOSSIUS.

EPISTOLA XLIV.

Clariſſimo Doctiſſimo Viro

D. CASPARO BARLÆO,

CONSTANTINUS HUGENIUS.

S.

SI Meteorologiam meam, ambitioſè nomini tuo nuper inſcriptam, nondum accepiſti, minus damni eſt, quam ſi te tineæ ad cœnam vocaverint, raptum alio ex condicto, Mudam puta, vel ad Voſſium, Wicquefortium, Bakium, aut Vondelium, *omnis homines, qui ſe præſtare ſtudent cæteris animantibus.* Et ſi quid ſanè Tabellarius ſa-

ſapuit, jam in Myropolio legor gravis autor, *vel turis piperiſque ſum cucullus, vel ſcombris tunicas dedi moleſtas.* Sin tradidit hic illuſtres paginas, Barlæe mi, facinus, mehercule, te dignum facis, & ſacri Codicis non immemori lectore, qui *ſtulto non reſpondeas in ſtultitia ſua.* Anonymum ſi ſic excepiſſet, dubitare poſſem, an non melius tibi conſultum eſſet; niſi obſtarent, quæ notaſti obiter, multi ponderis argumenta quibus cum accèdant herculea illa, quibus, laceſſite pugil, amentem jugulaſti, atque adeò merentem, (ut qui in ſacris, quæ profiteri fertur, voluit videri non legiſſe τὸ, μεταξύ σου ϗ αὐτοῦ μόνου) aſſero, & fatentur omnes boni, interfuiſſe tua, & amicorum, ne hoc impune ferret. Proſtrato, mihi denique illudere libuit, & *Leonem*, ut apud Senecam eſt, *fabulâ impetere.* Facit huc Epigramma, quod in capite invenies nonnullorum; quæ his addidi ejuſdem farinæ. Si inſpicere ſingula dignaberis, in caſtris, vel itinere omnia memento nata. excepto uno, quo Realium alloquor, eximium, ut noſti, virum, qui nunc ingentis rei, & ſuâ curâ dignæ, procurationem obit. In illo, & cæteris, futilis venæ meæ genium agnoſces. quo cum delectari te tamen, pro humanitate tua, profeſſus ſis, etiam hoc ære, nomen aureum, quo me obligaſti, diſſolvi patere.

tere.

Digitized by Google

tere. Loquor nunc de tot selectissimis deliciis, quibus tu me partim, partim tuo nomine, cujus ille verax & perpetuus præco est, Wicquefortius impertiit. Inter illas quoties attentionem pasco, repeto ejusdem Senecæ luculentum illud, & subacto Aulico, an subtili oratore, dignum: *quocumque*, ait, (nescio nunc quo loco) *oculum miseris, id tibi occurrit, quod eminere posset, nisi inter paria legeretur.* Nobilis & arguta laudandi ratio. At, Amice, si te legat, ne hac quidem sibi satisfaciat. de me, ut porrò silere pergas, sincerè postulo. Placet merenti pæna, præ encomio, quo me in ruborem agis; dum anguli nimirum acuti cum obtuso comparationem longè venustissimam præposterè nobis applicas. Rursus in verba Senecæ impingo. Acumen epigrammatibus meis adscribere voluisti. Audi philosophum, cæteris, si quid video, extantem, quantum de cupresso inter viburna scriptum est: *Acuta*, inquit, *sunt ista quæ dicis. nihil est acutius aristâ: quædam inutilia & inefficacia ipsa subtilitas reddit.* Hac aristâ, quasi virgulâ, crede, mi Barlæe, sæpius me castigo; & si quid casu opportuni excidit, quod, *nondum refrigerato inventionis amore*, plausum inventori eripiat, aliundè me intueor, &, numquid me, inquam, induo in *artificii veternosissimi nodos?*

dos? Sed hæc Senecæ item, ni fallor, dictio est: Nisi finem facio, totum hodiè recitabo. Neque enim diffiteor, perpetuò mihi obversari sapientissimum mortalium, cujusque unius gratiâ laxius otiari optem, quàm nunc per istud licet, quo mihi *cum officio luctandum est, quia semel recepto*. Neque enim fefelli, cum in Castris me quàm densissimis occupationibus distrahi clamavi, & hâc non nihil veniæ apud literatos promereri. Solo ultimo bimestri invenio, & stupeo, & indignor, scripsisse me vario sermone ad CCXVII. epistolas privatas. Adde rotam Ixionis, &, quàm eo loci res publica me exerceat, expende: Judicabis quàm angustè tot epigrammata sederint: per quas rimas emissa gracilitate suâ nimirum punxerint, ut de arista dicebamus. Sed, licetne, inquies, per doctorem, cujus tu in verba jurasti, *epistolæ, sinistram legentis manum implere?* Sanè si tertiam invenias quam ab innocenti servo senex Aulularius poposcit, jam occupata sit. Neque occupatior me tamen; qui & ista me nugari testor inter, non ausim queri, quot avocamenta. Vale tamen vir doctissime & vel hac etiam de causa sile, ut sic loqui desinam. In Pistrino meo, Aula Principis, cIↃ IↃ CXXXVI.

EPISTOLA XLV.

Viro Amplissimo & Incomparabili

HUGONI GROTIO.

Lutetiam Parisior.

RESponsi hujus tarditatem excusarem, Vir Amplissime, (neque enim deest quod justissimè caussari possim) si tua tantum interesse putarem, quid rerum agam, ut memor tui vivam, intelligere, quantum publicè interest, omnium tuarum horarum tibi probe rationem constare. Iratas Musas semper habeam, nisi nunc quoque, cum te cogito, religio sit literis te meis vel tantillum interpellare. Sed cum inter cæteras virtutes tuas singularis emineat (quod jam non uno argumento didici) benignitas, ne intempestivâ cæterarum reverentiâ hanc (cui Tu tantum tribuis) minus advertisse videar ipse, eâque vel eo nomine indignus; hujusmodi sermones in posterum missos faciam. Gratam tibi fuisse qualemcunque observantiæ erga te meæ significationem, quam affini tuo, charissimo Reygersbergio, testatam esse studui (& testatior certe fuisset, si mora ejus hic lon-

longior) valdè gaudeo. At quòd tantillum officium tu tanti facias, quanti facere te testes humanissimæ tuæ literæ, non id sane meriti est mei, sed tuæ summæ benignitatis. Non ea est mea conditio (quæ tamen fortasse aliquanto amplior esse potuisset, si id ego agerem) ut magna polliceri possim. At hoc unum sanctè & ex animo polliceri possum, adeo me quicquid ego sum, tuum esse, ut beatissimum me crediturus sim, quoties ita feret occasio, ut aliquid quod tibi gratum sit, agere possim. Quod si qui erunt deinceps è tuis, quibus has terras lustrare, aut linguam addiscere (aut si quid aliud hic est, quod iis ignotum non esse è re sit ipsorum erit animus, offero tibi meas ædes libentissimè, quamdiu erit ipsis commodum; imo nisi unius saltem mensis hospitium mihi concedant, (si nihil quod obstet) ægerrime me laturum tibi prænuntio. Reverendissimus Archiepiscopus (cujus video te libenter meminisse in tuis gaudeoque) idemque Dominus meus ac patronus indulgentissimus non cessat (inter tot ac tantas Eccles. Regnique curas) de literis apud nos novis quotidie consiliis beneficiisque benè mereri. Haud facile credas quantam vim MSS. omne genus, Orientalium, Græcorum, Latinorum ex plurimis non Europæ modo, sed & Asiæ locis

 maxi-

maximis, operâ & sumptibus conquisitorum & congestorum, in publicam Oxoniensis Academiæ Bibliothecam nuper contulerit. Idem & præla & novos typos Græcos (nam hactenus rarus eorum in Anglia usus) Londini provideri curavit, ad multorum veterum Græcorum Codicum, qui hactenus lucem non viderunt, & à multis seu vertendi seu transcribendi suscepti sunt, editionem. jam Theophylactus in Epistolas Græcus, tanquam primitiæ futuræ (σὺν Θεῷ δ' εἰπεῖν) segetis, ante plures menses ejus auspiciis excusus prodiit. Etsi non potest, quin jam pridem exemplaria Lutetiam pervenerint, ut jam serum sit ad te mittere, haud tamen abs re facturum planè credidi, si Bibliopolæ Londinensi mandarem, ut unum ad te curaret, ea nimirum conditione, ut si jam tu unius es compos factus, istud ad Reygersbergium meum meo (bonâ tuâ est veniâ) nomine perveniat. Vale vir summe, & amare perge,

Tibi deditissimum

MERICUM CASAUBON.

Cant. VI. Kal. Apr. 1637.

EPI-

EPISTOLA XLVI.

CASPARO BARLÆO V.C.

atque Eruditissimo.

Accepi, Barlæe doctissime, Epigramma nobile tuum, quod Georgius Iraem vir absolutæ Matheseos, ac mei amicissimus ad me properandum curavit; de quo sileamne, an gratias agam adhuc dubito, cum hinc gratiarum modus haud satis idoneus queri possit, unde metus ne videar frigescere; inde re ipsa magnitudine sui totum mihi pectus, totum animum mancipat; magnitudine, inquam, nec pœnitet, cum versibus illis quæsitissimis, ac doctissimis tantum à te mihi fuerit collatum, quantum nec assequi à Regibus possem, gratiosissimum nempe calculum, quo de rebus meis ita censes, ut feras ad sidera. En si non Menippus, neque Icarus meis, id est caducis, tua saltem penna sublatus sublimi feriam sidera vertice. Jam in ephemeride, quam laudas accepti debitor, ni malim lucro apponere, beneficii Tibi rationem consigno. ô aureum Epigramma! siccine pro ignoto Tibi Amico penetralia Parnassi subiisti, momordisti laurum, ut me cælesti aulâ, quamvis

poëtice loquaris, dignum judicares: cum interim tu cælesti illo tuo ingenio si non immortalium aulâ, immortalitate saltem me laudando tam nectarea laude donaveris: durabit nempe tuum hoc monumentum, durabuntque cuncta, quæ literis tradis. Absit adulationis periculum, quandoquidem de omnibus scriptis tuis loquor, tu seculi nostri verus Poëta expergefacto Latino carmine vel cum Veterum invidia canis, nostramque ætatem, quod objicimus antiquæ, unus facis non ingenio deterior illâ, non genio ad scribendum, nisi quod Satyricus ait, propter mille annos. Admiror beatitatem procurrentis carminis, admiror suo loco electam dignitatem, quibus exundantibus tu Carmina pangis:

Nunc charitas complexa Lyrâ, nunc grandia torris
Verba intorta sonis, & plenos gorgone versus.

Sed sane non Tibi ea me spes, ut ad mercaturæ tamquam versuram laudem pro laude cogites, quando conturbem opus esset si ad compensandum compellarer: quapropter mei tantum in te vincula, quibus obligor refero, & corculum admiratorem virtutis tuæ. Si quid interim nostra valet promptitudo, totâ fruere,

fruere, quod tam precibus incessanter à te peto, quam celeritate executurum quicquid jusseris me polliceor. Vale vir Clarissime, & Andreæ Argoli tui memor diu vale. Patavii die XXVIIII. Septembris MDCXXXVII.

Excellentiæ Tuæ officiosissimus

ANDREAS ARGOLUS in Patavino Licæo Mathematicus.

EPISTOLA XLVII.

Illustrissimo Viro,

D. HUGONI GROTIO,

Serenissimæ Reginæ & Regni Suecorum ad Christianissimum Regem Legato.

Lutetiæ.

Illustrissime Vir.

QUi has ferunt, D. Rhode & D. Berchringer, comites Palatini Principis, ille eques Germanus, alter studiorum Principis rector, uterque eruditus & *famæ tuæ ex scriptis admirator* ad dignitatem tuam aditum

tum meis munire voluerunt. Etsi autem nec tua insignis humanitas nec virtus illorum singularis, cui solum judicium Sereniss. Reginæ satis magno testimonio est, indigos hujus pararii eos sineret: *tamen nolui tam bellam occasionem perire* quin officium rogantibus præstarem, & tibi ave ferrem. Quemadmodum enim si Parisiis agerem, auctior esses uno καθημερινῷ salutatore, qui te affectaretur, deduceret, coleret, *qui ex ore tuo penderet, & verba tua pro æternis præceptis reconderet:* ita postquam hoc non est, ἀμοιβιάς τινος instar habeo, quod *literis interpretibus* identidem signa tibi dare possum devotæ futuræ, si fas esset, meæ præsentiæ. Epistolam tuam & conjecturas recte accepi pro quibus nunc minus gratias ago, quod servem id illustriori loco, cum illud munus, si Deus faverit cœptis, publice edemus. Omnes enim *vehementer mihi probantur*, præter duas forte, de quibus proxime agam tecum & τὰ ἀρέσκουσάν σοι explorabo. Factum enim cum nuper Leidæ essem, ut apud Nic. Heinsium maximi viri filium, penes quem ex more diverteram, adversaria mea ad Thebaida una cum scheda tua nescio quomodo oblitus reliquerim. Utinam, vir maxime, impetrare hoc à te possem, ut me in gratiam poneres apud aliquem eruditorum illius loci qui hæc studia colunt, sive is

esset

esset P. Puteanus: qui cum *literas commutare* quirem & cognoscere quid ibi aut ederetur aut esset nostris inceptis juvandis. nam te quidem . . . . . . *vereor ne dudum noxam contraxerim.* Fieri posset, ut aliquis typographorum Parisiensium, quod solent, novam editionem Papinii cum omnibus interpretibus susciperet. Velle autem ut textus daretur emendatior, quod nunc facile esset mihi & curare gestio, non alicujus lucri aut gloriolæ, sed publici boni caussa: nollem vero Diatriben recudi, nisi ut à me recognita & plurimis in locis aucta est. Sunt etiam multa, quæ nunc mutarem: nec pauciora quæ fortunata illa editione prætermisimus. In epicedio Pileti locum qui misere nos exercuit, nullus dubito nunc scribendum esse:

vitæ modo cardine adultæ
Nectere tendebat juvenum pulcherrimus ille
Cum tribus Eleis unam trieterida lustris.

Vita adulta nihil aliud est quam adolescentia. ut *vitam laboratam* alibi in Thebaide est vita, quæ labore exercita est. Ille ergo, inquit, juvenum pulcherrimus in adolescentiæ cardine constitutus tendebat nectere unam trieterida cum tribus lustris. In Abascanti pietate ita scribendum est: *Palæstinis simul Hebræique liquores,* non *Palæstini.* & est ta-

le loquendi genus, cujusmodi notavimus p 408. Eodem carmine v. 230. distinguendum est:

Hic te Sidonio velatam molliter ostro
Eximius conjux (nec enim fumantia busta
Clamoremque rogi potuit perferre) beato
Composuit, Priscilla, toro, (nil longior ætas
Carpere, nil ævi potuerunt vitiare labores)
Siccatam membris. Tantas venerabile marmor
Sepit opes.

Protreptico Crispini v. 61. legendum: *Jamque altum moliris iter*, ex MS. Senensi, i. arduum, non *alio*, ut vulgo. Ibidem v. 84.

sed te puer optime cerno
Flectentem jussis & talia dicta parantem.

MS. Sen. Ro. & Ven. ed. *Flectentem justis*, verissime. i. justa deprecatione. Sic alibi, *justa rogare*, & *justa queri* in Propemptico Mettii. Epicedio in Patrem v. 267. legendum:

Felix ille patrem vacuis circumdedit ulnis;
Vellet &, Elysia quamvis in sede locatum,
Abripere, & Danaas iterum portare per Umbras.
Tentantem & vivos molitum in Tartara gressus
Depulit inferna vates longæva Dianæ.

Vul-

Vulgo pessime distinguitur hic locus & legitur inepte, *Detulit.* Et plura sunt ejusmodi, quam ut tempore tuo abuti recensendis illis audeam. Etiam atque etiam obsecro te, ut hanc petitionem meam curæ habeas, nisi grave est & de istis, aliter si sentias, monere ne dedigneris. Accipe quoque specimen operis Casauboniani. In quo miror nullas comparere ad Nic. Rigaltium epistolas, cum tamen certum sit ex iis, quas ad Thuanum ex Anglia scriptas habemus, plusculas inde ad præstantissimum illum virum à Casaubono datas. Si nanciscendarum illarum ulla copia est, rogare ausim, ut egregium opus nostrum hoc augmento juvare studeas. Vale vir illustrissime ac memento nostri. Hagæ a. d. III. Eid. Januar. Anno CIↃ IↃ CXXXVIII. *quem tibi tuisque publice privatimque felicissimum ex animo precor.*

Nominis tui maximi

cultor devotissimus

JOHANNES FREDERICUS GRONOVIUS.

EPI-

EPISTOLA XLVIII.

Ampliſſimo & Clariſſimo Viro

D. MATTHIÆ ab OVERBEKE.

Lugd. Batavorum.

Ampliſſime & Clariſſime Vir, Domine & Amice integerrime.

UT ſunt tempora, in quæ ætatem noſtram incidere voluit rerum omnium arbiter non dubito quin de calamitatibus & anguſtiis, quibus cum perpetuo ferè & hodie inprimis conflictamur, plura inaudiatis quam velitis; nec opus ſit noſtris literis indicari, quæ publica fama nunciat. Aprili pars haut modica Cæſarei exercitus in has ditiones tranſiit, & quamvis domicilium Academiæ, oppidum videlicet noſtrum, hoſpitii præbendi onere levatum ſit, magnis nihilominus incommodis premimur, præcipuè verò inſigni annonæ caritate, quæ hodie tanta eſt, quanta toto duodecennio, quo infelix hoc bellum duravit, non fuit. ſed de iſtis plura, ſi cognoſcere cupis, referet, cui haſce perferendas tradidi, Nobiliſſimus & Eximius ju-

juvenis, Fridericus à Steinberg, filius Ernesti, qui quum vixit magni nostri Cornelii summus fuit amicus, quia & meus; vir egregiâ pietate, eruditione, virtute & prudentiâ, propter quas dotes ante annos xvi. à Principe & proceribus dignus habitus fuit, qui Proprinceps, (*Stadthalter* nostri vocant) crearetur. Cæterum fructum ejus haut diuturnum cepimus: nam sub initia metuum, quibus in xiii. usque annum nunc jactamur, obiit, & turbis miseriisque, quibus patriam affligi Deus voluit, ereptus est. Filius hic ejus unicus, sane non degener, ad vos iter molitur, aliquamdiu in studiis apud vos victurus. Existimavit è re suâ fore, si ejus ad te mentionem ego facerem. Quod uti equidem denegare non debui, ita nihilominus adeo necessarium non putavi; tute enim tuâ sponte in eos, qui à nobis veniunt, propenso es adfectu: & huic ad commendationem satis esse potest natum esse patre, qualem dixi, & nostri Cornelii olim intimo. Neque tamen desunt, quibus ex sese commendetur; quæ vos ex re ipsâ quam meis verbis cognoscere malo. Deum autem oro, ut te tuamque lectissimam conjugem & suavissimos liberos (quibus omnibus multam salutem à me dici cupio) diutissimè præstet incolumes, & ab omni malo infortunioque immu-

munes. Vale feliciter. raptim ex Acad. Juliâ, Kal. Jun. cIↄ Iↄ cxxxiix.

Tuus

Quantus Quantus antiqua fide

GEORG. CALIXTUS.

EPISTOLA XLIX.

Illustrissimo Viro

HUGONI GROTIO,

Serenissimæ Reginalis Majestatis, & Regni Sueciæ Legato ad Regem Christianissimum.

Lutetiam Paris.

Illustrissime Domine,

QUod epistolium hoc una cum Vellejo à me edito tibi mittam, non tam ab arrogantia ulla proficiscitur quam ob amorem sir, quo semper parentes adeoque totam familiam nostram es complexus. Geminum mitto exemplar quo alterum des amicorum tuorum alicui hujusmodi studiorum non incurioso. quid

quid à me sit præstitum in nova ejus editione non est nostræ censuræ, cum ratio sæpe fallat adolescentes. Mittebant sæpe veteres ad oraculum Apollinis Delphici scíscitatum de rebus dubiis quo quid facto opus esset cognoscerent. Similiter & ego, domine illustrissime, miraculo omnigenæ eruditionis hasce qualescunque primitias judicii tui facio: quas si non omnino displicere animadvertero, animum ad majora tentanda addes. Siquidem Julium Cæsarem jam aggressus sum. Non aspernandam operam in aliquot jam libris posuerat frater meus Dionysius ὁ μακαρίτης. Mihi de cæteris, ac præcipue scriptoribus iis qui adnecti solent pertexere telam est animus. Eo autem melius ad hanc provinciam subeundam sum animatus, quod nactus sim è Palatinis, atque aliis MSS. lectiones variantes ab propinquo meo (nam matris consobrinam habuit uxorem) Jano Grutero V. C. fide optima ad marginem codicis annotatas. Neque ejus rei lectorem meum sinam esse ignarum. Quod si quis eruditorum in Galliis, monitu tuo, symbolam conferre volet, non is fuero, qui laude sua quemquam sim frustraturus. Deus te, illustrissime Domine, cum familiæ tuæ, ac amicis, (in his nobis etiam admiratoribus & cultoribus tuis) tum vero regno Sueciæ per te florentiori, atque

adeo

adeo universo orbi Christiano, diutissime salvum ac sospitem conservet. Amstelodami cIↄ Iↄ cxxxix. Pridie nonas Junias.

Illustrissimo nomini tuo devotissimus

GERARDUS VOSSIUS GER. F.

EPISTOLA L.

Illustrissimo Viro

D. HUGONI GROTIO,

Sereniss. Reginæ & Regni Suecorum ad Christianissimum Regem Legato.

Lutetiæ.

Illustrissime Domine.

INsigne amoris indicium postremæ tuæ a. d. XIV. Kal. Mart. datæ mihi præbuerunt, quæ comitate tua Puteanis fratribus commendatum me nuntiabant. Non sufficio exsolvendis gratiis præsertim quum excusandum habeam potius, quod tam sero beneficium tuum

tuum agnoscam. Id tamen sine ulla culpa mea contigisse velim recognoscas. Ego enim statim lectis tuis omnia vota in unum conjungere festinabam. itaque ad illos scripsi, tibi gratias egi. Eas commisi Bruneo Vossii affini, Fr. Junii nepoti: qui tum in Galliam iter affectabat, & ultro hoc officium offerebat. Postea distulit ille profectionem in æstatem anni sequentis: egoque meas adhuc in Selandia morari ante paucos demum dies non sine stomacho intellexi. Quando igitur ille saltus obserptus fuit; nunc repeto pulcherrimam ambitionem, & audeo à te petere, uti inclusas in fidem commendationis tuæ P. Puteano tradas. Accipe etiam Epistolas Isaaci Casauboni tandem à lentissimis operis ad umbilicum adductas. Amabis, credo, laborem nostrum & pietatem in manes viri maximi, neque enim aliunde in hoc opere laudari me posse confiteor. Quanquam non fuisset forte cujusvis, eam editionem dare: adeo in apographis negligentia descriptorum multa corrupta, præcipue in Græcis, & instar Sibyllæ foliorum erant. Misissem plura exemplaria, sed oppido pauca à typographo, ingratissimo pro hac biennii opera, accepimus amicis offerenda, quod L. stipulatus sibi fuisset Rivetus, præcipuus autor operis. quæ tamen mirum si homini avarissimo extorquebit. Il-

lud cum rubore legi, sumptam à te operam quærendo ex iis qui . . . . noverunt, si Statius esset sub incudem revocandus; *Adeone ego effrons*, ἀναίσθητος & fatuus essem, ut mea apud te, virum & propter incomparabiles virtutes & ingentia in literas *merita & dignitatem denique illustrem numinis instar mihi venerabilem*, gratia tam *improbe abuterer*, ut hoc peterem? Non ea mens mea: sed quia pene spes visendi Gallias meam decollaverat, rogaram ut alicui ex eruditis me conciliares, quicum *commercium literarum instituerem*, ne quando me vivo & inscio *opusculum imperfectum sine lima denuo prodiret*; scireque possem quid ibi in studiis ageretur. Atque istius voti quando me compotivisti, iterum iterumque ago gratias; lætaborque impensius, cum tuæ Puteanæis comitatæ ad me venerint. *Ante omnia oro, ne toties gravissimas curas tuas vel sic interpellantem benigne feras. Cupio sæpe ad te venire meæ hæc observantiæ levia pignora. præsertim cum indies tot monstra nascantur, tot* γηγενεῖς, *qui allatrandis maximorum virorum (interque hos tuo) nominibus suæ vilitati decus quærant. Quos confirmo tibi odisse me cane & angue pejus*, & ab hac insania longissime semper abfuturum. Vale vir incomparabilis, rem bene gere, & gloria

Tua

Tua fruere. Hagæ postrid. Kal. Nov. An. cIↄ Iↄ cxxxviii.

Illustrissimo Nomini Tuo devotissimus ætatem

Johannes Fredericus Gronovius.

EPISTOLA LI.

Illustrissimo Viro,

D. HUGONI GROTIO,

Perpetuo regni Sueciæ ad Galliarum regem Legato.

Paris.

Vir Amplissime.

JAm biennium est, ex quo acceptis à tua Excellentia Literis respondere debui, idque jure summo: etenim singularis comitas, quæ sese Excell. tua demisit, ad literarum commercium cum impari instituendum, nullam moræ meæ causam admittebat. Verum quod nonnulli supinæ negligentiæ asscriberent, ortum ex reverentia dignitatis tuæ: quam sine

manifesta causa compellare non sustineo. Licet mihi id honori, imo gloriæ ducam, si à viris illustribus responsorias, ubi id meæ non merentur, accipiam. quas vano eorum judicio opponere soleo, qui antiquitatis & linguæ Rabbinicæ contemnunt studia. sed uti nulla est ignoti cupido, pariter nec rectum judicium: adeoque nihil miri, si ordinis istius homines, in iis quæ desidiâ ignorare coguntur, pravo judicio cæspitent. Nihilo secius in instituto meo pergere stat sententia. Cujus rationem lubenter viris eruditissimis reddere gestio: ideoque subinde lucubrationes meas transmitto. quod facerem sæpius, ni obstaret lucri illa fames, quæ typographos ab orientalibus excudendis averruncat: quum animadvertunt, facilius & majori cum emolumento, grammaticos, scripta eristica, aliaque distrahi. Quæ ipsorum indoles me diu remorata fuit. Tandem alium nactus typographum, primo notas meas in Bertramum edendas existimavi, in præludium aliorum: siquidem, favente Domino, statim subsequentur codices reliqui de legibus, ante annos complures parati. Interea Bertramum nuper recusum mittere ei visum, cujus judicio cadere vel stare non detrecto. qui hasce cum libello defert, est Tigurinus quidam, Johannes Henricus Hottingerus; juvenis ita in orien-

orientalibus, inprimis in arabicis, versatus, ut sæpius ad ipsius sermones obstupuerim. De religione Arabum, ritibus, argumentis, exceptionibus ad rationes nostras, linguâ & similibus nemo judicare potest melius. Ideoque cum hoc munusculo meo eundem ad Excell. tuam dirigere volui, quo Excellentiæ tuæ (quod exoptavit) innotesceret: siquidem iis dotibus ornatus est, quæ viri doctissimi favorem facile conciliabunt. hisce vale, Vir Amplissime: & porro humanitate tua complectere eum, qui permanet

Excellentiæ vestræ cliens humillimus

C. L'Empereur.

Dabam Lugd. Bat. 3. Kal. Martii. an. partæ salutis 1641.

EPISTOLA LII.

SAMUELI SORBERIO,

SAMUEL PETITUS.

S. P.

Parif.

QUod exemplar mearum Obfervationum dedidifti, mi fili, Cl. Gronovio noftro gaudeo, ut & te effe in flagranti amicitia viri fummi: fed doleo te incidiffe in odium eorum, de quibus fcribis. Non poteras ignorare mores illorum, vel meo edoctus exemplo: fcis vetus illud, obfequium amicos, veritas odium parit; quam fatius fuiffet tuos premere fenfus, quos ego non damno inauditos, fed è re magis fuiffet tua nonnifi in amici fidi finu deponere: fi quis eft, qui ab omni partium abhorreat ftudio, in his ego, & quidem primis, nomen profiteor meum, quod & publice fum teftatus, & fcio non placere iis, qui contentionis funem ducere volunt, & cane pejus ac angue piam συγκατάβασιν oderunt; ego vero cum iis non expoftulo, & fuo frui judicio facile patior, neque enim totum puto τῷ ἀνέμῳ ἀντοφτιγμεῖν, ubi

ne

ne hilum quidem proficias. Mea tamen hæc est infelicitas, ut ex eo ordine, qui te vexat, paucos oppido, & vix totidem quot Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili, mihi noverim amicos, sed οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. quod sit fatum mearum observationum & an in spongiam incumbere infelices debeant, nescio; omnes tamen amici silent, unum tantum excipio, quem illæ mihi amicum conciliarunt antea ignotum, amplissimæ dignitatis virum Senatorem Regium in Divionensi Senatu, humanissimum sum expertus, ut & eruditissimum, nec minus candidum: ei, quanquam legerit & censuerit, mittere earum exemplar volo amicitiæ initæ pignus, quare quæso te jube Lugduni curari unum è meliore & grandiori papyro una cum Notis Ill. Grotii ad Evangelia & Vossii Libro de Idololatria, si tituli bene memini, quas Morellus, cum hic esset, mitti ad me jubebat per epistolam, ita saltem in se receperat, ad Pigetum, ni fallor, cui meas ad te literas inscribi vis; fasciculus hic commode posset deferri cum quibusdam aliis libris, quos petit Montelius noster: Tu diligenter hæc cura, si me amas: nec animum desponde, aderit Deus; ego quoque tibi non deero, quanquam in tenebris vitam traham, & ignotus eruditis illis, qui tanto numero sunt Lutetiæ,

& fortean ingratus: quicquid tamen tibi præstari à me jusseris, pro viribus præstabo. V. Cl. Codurcus noster ne verbum quidem de tuo negotio. Omnes meæ te salutant. Vale mi fili: Nemausi a. d. III. Non. Decemb. CIↃ IↃ CXLI.

EPISTOLA LIII.

Clarissimo & Summo Viro,

D. CASPARI BARLÆO,

Medicinæ Doctori & Philosophiæ Professori apud Amstelredamenses Celeberrimo.

Amstelredami.

S. Pl. Clarissime & Disertissime Vir.

GRatias ingentes & iterum iterumque ingentes gratias ago pro festivo tuo ac ingeniosissimo poëmate, quo festis diebus nostris Thalassionem dictasti. Si beneficii quantumvis magni pretium auget dantis facilitas, quale tuum esse oportet, quod apertam petitionem antecessit? Ego quidem quanti illud faciam, vel ex eo cognoscas licet, quod non

non nisi timidissimo murmure illud optaverim, quod rogare timuerim, quod auctoritatem, vim & πειθανάγκην incomparabilis viri collegæ tui pro me tibi allegaverim. Quare etiam etsi serius jamque perfectis nuptiis veniret, & non præsentem modo, sed jam primis libaminibus perfunctum Hymenæum vocaret, tamen statim typographo dedi, & vel tardius tanto honore frui publice quam carere malui. Me vero etiam alia res acrius accendit ad æstimandum tuum munus, quod nimirum, etsi Poëta non sum, diligenti tamen lectione & veterum & complurium recentium eo usque profecisse videor, ut de Vate egregio, cui non sit publica vena, non inepte judicare possim. Itaque tam doctos sensus tam fluentes & rotundos versiculos, tot Veneres, angusto inclusas ambitu, tantum non adoravi. Præceperam sane gaudia, quæ tu promittebas: sed majora, quam experimento senseram, tui fecit vaticinii fides. Tanto libentius accipio pignerorque omina, quæ tu dedisti, & quia castam, decentem, facilem aptus sum, rem rarissimam tenere me confiteor. Persuasisti denique toto orbe nihil me possidere minus, nisi quod brevi coarctata spatio tanta virtus non excludit amplexum, eoque plus habet miraculi & voluptatis. Cujus fidelis memoria non penes me solum erit

ex fructu, sed ad posteritatem quoque pertinget ex præconio tuo, cum non possint non æternare, quæ victuris æternum metris tuis transscripta sunt futuris seculis. Non poterant habere illustrius testimonium amicitiæ nostræ seri nepotes, quam gaudere te proventu gaudiorum nostrorum, & divinæ erga nos benignitati in negotio, ex quo totius vitæ dependet tenor tam eleganter favere. Ac quamvis sciam fieri non posse, quin post hos exemplum tibi præcipue plausus tui non ignaro mediocrium ingeniorum conatus sordeant; tamen illius adfectus fiducia ausus sum ad te mittere carmina dissimillima tuis, hoc est, mala, quæ nonnulli ab eo, sub cujus persona scripta sunt, profecta suspicantur. Tu quocunque ea loco habeas perinde est, modo me ames, qui nemini in admiratione tuæ virtutis ei studio tuæ gloriæ concedo. Vale Vir incomparabilis. Daventriæ a. d. VII. Kal. Febr. An. Christ. CIↃ IↃ CXLII.

Nomini tuo devotissimus addictissimusque

J. FREDERICUS GRONOVIUS.

EPI-

EPISTOLA LIV.

C. BARLÆO.

Clarissime Vir.

SÆpius jam debeo & humanitati, & doctrinæ tuæ; semel debere me ostendo. Non unas ad me misisti hactenus litteras, & humanitate recreatus sum; misisti libros, & doctrinâ auctos. Quia Doctissimus eras, non poteras non Humanissimus esse, laudem inter primos ævi nostri adeptus. Quem non rapiat Heroica illa Musa tua? moveat Suada? beet Sophia? Nova in te incipiant coli ingenii numina, si vetera desinant. Reddis nobis, aut repræsentas, quicquid erudita Antiquitas habuit, & in una Urbe orbem universum illustras. Desinant extollere divitias suas cives illi tui, quos doces: amplius à te accipiunt. Doces bonos esse, & hæ maximæ divitiæ sunt: Sapientes esse, & hæc ad cælum via. Si meo calculo ratio constet, eminere te inter opulentos dixerim, ac felicem esse: mente possides, quod nemo arcâ; ac potes tuâ fortunâ lætus esse, qui nimiam non sectaris. Sane si adsim, aureum illud pectus tuum invadam, complectar, & multis

tis osculis premam. His nunc dignam Epistolam tuam censui, verè suavem, ingeniosam, amicam; dignum Panegyricum, quem divino prorsus carmine virtuti & sacræ purpuræ persolvisti; dignam etiam tam celebrem matronam, eleganter & officiosè à te commendatam. Ut enim ANNAE ROMERIAE nomen legi, totus in lætitiam datus sum, & hospitalem dexteram non renuenti porrexi. Nec mora, in Arcem, & magis in pectus meum, venit, grata uxori meæ, filiabus, totique familiæ. Amare candorem nostrum, admirari amænitatem loci potuit: cætera suo ipsa ingenio fecit. Musam exceperam, & te Apollinem desiderabam: tot simul numina, quot in litteris tuis nomina expressa. Capax hic profectò Helicon & HOOFDII, & HUGENII, & CATSII, & HEINSII, VOSSIIQUE: apti omnes, ut Helicona facerent. Sic ludo cogitatione, & oblecto animum, dum sævo longoque bello dividimur. Pacis & bonarum Artium mystæ. Facessant arma, studia nostra tranquilla sunt: pugnent alii, noster nunquam poterit amor violari. Eram in Elogiis Austriacis, Burgundicisque, & ad te audeo affectus nomine specimen mittere. Inter Historiam ac Laudationem medius sum; nisi utramque potius miscere videar. Rem narro,

sed

sed breviter, & hæ quædam velut lineæ sunt: orno, sed leviter, & hi velut colores. Non debeo, ut scriptionis meæ ratio est, uberius; non possum splendidius. Elogia sunt, & hoc satis, ut conatum meum, certè me ames. Vale. Lovanii, in Arce. III. Kal. Septemb. ∞. Iↄc. XLII.

Doctrinæ & Famæ tuæ candidissimus cultor

Erycius Puteanus.

EPISTOLA LV.

Viro Clarissimo

CASPARI BARLÆO,

Philosopho & Medico & Poëtæ Summo, Fautori suo.

Amstelodam.

AB ingenio meo abire hodie cogor, Caspar Barlæe Vir Clarissime, maxime fautorum, tibique literis meis molestus esse. Nam hactenus quidem ab epistoliis mittendis sedulo mihi cavi, quia plus satis alias

scio

ſcio nugari: ſed nunc ad ſcriptionem me invitat neceſſitas. Heri per literas oblatum mihi eſt à Clariſſ. Calixto, ut præficiar ſtudiis filii magnifici Viri Cancellarii Brunsvicenſis Ducatus, liberali ſatis ſtipendio, certâque ſpe Phyſicæ profeſſionis in Academiâ Juliâ, quæ hodie ibi vacat, obtinendâ. Me vero etſi non pauca alliciant, multa tamen maxime deterrent. Nam ut verum fatear, omnibus divitiis aut aliis etiam ſummis honoribus ſemper docendi Academicum munus antepoſui. Et hodie in eam redactus ſum conditionem, ut de vitæ genere mihi cogar proſpicere. At quando ejus provinciæ imminentes reſpicis calamitates, quibus ego omnino, ſi iſtuc eam, ſum involvendus, non leviter abhorreo. Inprimis autem me ægre habet conſcientiæ quam paſſurus ſum ſervitus. Toto enim pectore in Remonſtrantium partes propendeo, quas ut ſilentio tegam, perpetuo vis mihi foret inferenda: & tamen aliter vivere mihi vix licebit niſi ſummo mei periculo, & aliorum ſcandalo. Nam ſi dubitare me leviter ſenſerint, vereor ne iratos etiam eos ſim habiturus, quibus jam ſummè amicis utor. Accedit quod ad Auguſtanæ Confeſſionis, corporiſque quod vocant Julii ſubſcriptionem ſim adigendus. Quod neſcio quomodo à me queam impetrare. Vide, in

tan-

tantâ servitute etiam ibi vivitur, ubi præcipuè hodie in Germanis bona mens locum aliquem obtinet. Jam consilio tuo, Vir Clarissime, me juves. Namque cum multo maxima tibi debeam, nolo te inconsulto quidquam aggredi. Obtuli nuper, uti novisti, omnem operam meam vestris in hac regione partibus: & hodie ita sum animatus, modo vivendi quædam ratio huc sese offerat, non alibi me mori malle. Ante omnia enim mihi allubescit ingenii libertas. Vix ausim mihi polliceri in hac provinciâ publicum docendi munus; quum præter te neminem habeam, qui vel me noverit, vel proceribus possit commendare. Et tamen haud aliud fortassis est munus, quo ego Remonstrantibus usui esse queam. Nolim enim iis molestus esse. Addo, quod tantùm Amstelodami ad canones Dordracenos nemo adstringatur. An ab unicâ ista urbe omnem vivendi rationem expectabo? Ubi præter te vix est qui me amet. Optime fautor, quæso in medium consule quid opus sit factu. Omnis spes mea in te est collocata. Dabit aliquando se occasio gratiam referendi. Hodiè consilio tuo summe indigeo: maximè quando è vestigio vel hinc sit abeundum, vel oblatum illud munus literis recusandum. Ita enim urget Calixtus. Si levis hic mihi spes affulgeat vivendi, malim hic

hic apud vos degere etiam tenuius. Rogo te vir Clarissime moneas me literis quam potes primâ occasione. Urgeor enim. Interea conficiam quod restat ejus operis, quod de articulis scitu necessariis condo. Vale optime vir cum omni familiâ tuâ, quam salvere etiam atque etiam rogo. 27. Junii.

HERMAN. CONRINGIUS.

EPISTOLA LVI.

A Monsieur, Monsieur

GASPAR BARLÆUS.

à Amsterdam.

MONSIEUR.

Comme ma curiosité ma fait visiter le magazin de l'un de vos imprimeurs d'Amsterdam, qui est maintenant à Paris, j'ay rencontré chez luy en mesme temps deux precieux thresors. Le premier est le volume de vos nouvelles oraisons; Et l'autre est la commodité de vous tesmoigner par ce mot la haute estime que je fais de vos excellens ouvrages de vers, & de prose. J'ay leu il y a long temps vos premieres poësies Latines avec tout le conten-

tentement, voire mesme avec toute l'admiration dont mon esprit est capable. Il me semble que vous, & le docte Heinsius esgalez l'ancienne Rome dans la pureté de vostre diction, & mesme si j'ose dire devant vous ce que je dis hautement dans toutes nos conferences, vous la surpassez encore dans la force de vos pensées, dans vos nouvelles delicatesses, & dans vos miraculeux agréemens. Aussy pour vous tesmoigner le respect & la deference que je veux que mes Muses rendent aux vostres comme à leurs souveraines maistresses, j'ay recueilly de mes ouvrages François tout ce que j'ay peu recouvrer en un quart d'heure. Je vous les envoye, & si je suis assez heureux que vous y rencontriez quelques sentimens qui vous plaisent, je me tiendray aussy glorieux de vostre approbation, que si ces deux genies tutelaires de nostre Parnasse, Horace & Virgile m'avoient dit que je ne suis pas mauvais poete. Tel que je suis je vous honore parfaitement, & fais vœu d'estre toute ma vie

Monsieur

Vostre tres-humble & tres-affectionne Serviteur

COLLETET.

De Paris ce 16. Septembre 1643. Si vous desirez m'honnorer de vos commandemens je loge à Paris à l'entrée du Faubourg St. Marcel, prés des Peres de la doctrine Christienne.

EPISTOLA LVII.

Illustrissimo & Incomparabili Viro

D. HUGONI GROTIO,

Serenissimæ Reginæ & Regni Suecorum ad Christianissimum Regem Legato ordinario.

Parif.

Illustrissime Maximeque Virorum.

NIhil magis honorificum mihi, quam votis tuis tam benevolis meam optionem in vitæ statu collocando & matrimonium secundari: eoque rata facturum Deum immortalem & confido & ex principiis ominor. Nam (quoniam verbulo de his cognoscere non videris gravari, utpote φιλόστοργος & favens mihi) hoc quidem adhuc jucundum, concors, fœcundum, (ex a.d. VII. Eid. Decemb. pater sum) magnarum molestiarum levamen, nec ullo studiorum impedimento, experior. illam deliberationem texebant aliquamdiu suspensam propinqui, quorum, avunculus maximus, Daniæ Regis consiliarius & cum maxime legationis ad Monasteriensem pacificationem pars, alter apud Holsatiæ & Brunswi-

wicensem Duces, affinis sororius apud Archiepiscopum Bremensem eodem isto nomine & dignitate conspecti ad alia vocabant, & large promittebant. Sed literarii otii dulcedo; & quod mihi fortunam meam debere mallem quam per alios prensare, denique Belgii genius nimis blande mihi dudum conciliatus huc lancem inclinârunt. Cujus consilii nec pœnitet hactenus, & majorem fructum capiam; si, quod ei primum debeo, munusculum per Ampliss. Sarravium Excell. Tuæ tradendum gratum fuisse cognovero. Commentarium designo de Sestertiis, quo conati sumus, temerario quidem si eventus non responderit, excusando tamen ob voluntatem bonam incepto, nonnulla ejus materiæ satis ambigua planius explicare. Quam difficile id fuerit post tantos Viros, quorum ipsa nomina quemvis sanum deterrere poterant, cum tamen ipsi nec aliis nec sibi plene satisfacere potuerint, nemo non facile arbitrabitur. Licet tamen fateri, non novitate tantum commenta nostra nobis placuisse, sed ipsa illa luce, quam principali quæstione posita & decisa multis aliis undique adfulgentem mirabar. Utinam quid hic calculo tuo queat probari! Sed æquum satis judicem fore vel postrema tua spondet epistola, qua, ut semper solitus, audendi mihi stimulos effi-

caciſſimos admoviſti. Laus hæc tua propria eſt, quam in nullo magnorum, quos noverim quidem, ævi noſtri virorum tam manifeſtis indiciis deprehendi, ut ſis ἀρετὴν φυομένην μὲν αἰσθάνεσθαι δεινὸς, εὐμενὴς δὲ καὶ θρέψαι καὶ προαγαγεῖν εἰς δόξαν, quod de Valerio Flacco Priſci Catonis commendatore dicit Plutarchus. Vale & ſalve Vir incomparabilis, cum tuis, & publicam privatamque rem bene gere. Daventriæ a. d. v. Eid. Febr. cIↃ IↃ CXLIV.

Illuſtriſſimo Nomini Dignitatique Tuæ dicatiſſimus

JOHANNES FREDERICUS GRONOVIUS.

EPI-

EPISTOLA LVIII.

A. RIVETI

Epiſtola ad

MARTINUM LYDIUM,

Eccleſiæ Heuſdanæ Paſtorem.

S. P.

Reverende & Doctiſſime Vir, Frater in Chriſto dilectiſſime.

QUod commendatum à me tibi Juvenem Lambermontium promoveris ad honeſtum illud munus, gratias tibi ago, eique injungo, ut ita ſe gerat, ne vel me pudeat eum tibi commendaſſe, vel te eum promoviſſe. Si exiſtimaſſem opus fuiſſe viro litterato, non eum duxiſſem aptum; ſed ſi hoc tantum quærant parentes, ut liberos peregrinantes in Galliis comitetur, eos in lingua populari exerceat, curetque ut honeſte excipiantur & habeantur, & expenſorum rationem habeat ne iis fraus fiat, ſpero illum ſatisfacturum. Quod vero quæſtionem ſpectat quam mihi ſolvendam moves, eadem à Re-

ver. Colvio Gallica epiſtola, mihi fuit ante aliquot ſeptimanas propoſita, cui paucis reſpondi, cum ille petitionem ſuam arctaſſet ad expoſitionem verborum Pauli, ubi agitur de naturæ dictamine. Petebat ergo ut indicarem, quam exiſtimarem loci illius genuinam expoſitionem 1 Cor. XI. 14. ἡ φύσις διδάσκει ὑμᾶς &c? Reſpondi, quantum memini (apographum enim Epiſtolæ non retinui) verſus illius ſenſum pendere à præcedentibus, ubi Apoſtolus agit de decoro ſervando tam viris quam mulieribus in Eccleſiæ cætu, fundamentum illud ſubſternens, inter virum & mulierem eam eſſe differentiam, quod vir emineat & poteſtatem habeat; mulier ſubjecta ſit ex ordinatione Dei & naturæ conditione, tanquam debilior & fragilior. Subjectionis autem notam & quaſi velamen eſſe intonſam capitis ſylvam & promiſſos crines. Mulier enim apud omnes fere nationes, quo magis comata fuit & denſiorem comam aluit, eo magis commendabatur, id in præcipuis mulieris ornamentis pleriſque nationibus deputantibus. Ea autem eſt à natura dictata diſtinctio, ut quod libertatis & dignitatis eſt indicium, conveniat viro; ut mulieri ſubjectionis ſignum. Unde illud conſequens elicit Apoſtolus, *naturam ipſam docere*, indecorum eſſe viro comam alere, nempe more

mu-

muliebri, ita ut inter virum & mulierem vix discrimen appareat, in illa superiori corporis parte quæ oculis omnium est exposita. Ubi naturæ nomen usurpatur de eo quod ex communibus naturæ principiis consequitur, & apud plerosque probatur, quamvis id natura *directe* non doceat. Sic ad naturæ dictamen referri debet quod vir vestes muliebres gerere non debet, nec mulier viriles: sed in ipsis etiam vestibus discrimen sexus esse debeat. *Naturam* autem hic pro *consuetudine* accipi non mihi persuadeo. His positis, quæ; meo quidem judicio, clara sunt; si mensuram spectemus, quæ in tondendis capillis observari debet, nulla potest certa præfigi, sed pro ratione temporum, locorum, & personarum, variari potest, ita ut tonsio capillorum viris præscribatur, modestiæ ratio inter Christianos habeatur, decoro tamen non neglecto. Quod si qui accedant ad muliebrem capillorum, & curiosum cultum,

Sint procul à nobis juvenes ut fœmina compti.

Naturali quadam luce, judiciique sanitate quam extra Dei verbum ipse gentes communem habebant, viro dedecori fuit, *instar mulieris* comam nutrire, mollesque & effœmi-

nati fuerunt habiti qui in comæ cultu aliquam ſuæ dignitatis & pulchritudinis partem collocabant. Hæc reprehendi poſſunt & debent, ubi à modo ſervando viri aberrant, & in exceſſu peccant. Sed propterea non mihi videntur audiendi, qui in talibus ita ſunt rigidi, ut ſine acerba reprehenſione & judiciorum Dei denunciatione, ferre non poſſint morem uſitatum, etiam apud viros honeſtos & graves, ſi capilli tegant aures, aut paulum ab occipite collum verſus protendantur. Abſit tantum exceſſus & nimia cura, quæ virum dedecet melioribus ſtudiis natum. In exceſſibus autem corrigendis prudentia opus eſt συγκαταβάσεως, maxime cum mos aliquis obtinuit in populis; ne dum ſcrupuloſius talia urgentur, quæ maxime corrigi debent, vitia clamantia negligantur; & in eadem appenſa ſtatera, quæ graviſſima ſunt, inter minima referantur. Hæc eſt judicii mei ſumma: quod ſi tibi arrideat, gratum mihi erit; ſi quid vero in eo reperiatur non ſatis diſcuſſum, gratus amplectar ſi qui meliora proferant. Sub prælo, ut audio, ſudat luculenta ſuper eo diatriba Illuſtris Salmaſii ad eundem Colvium, quam brevi editam videbis. Deum precor ut magis ac magis te in vinea ſua non ſegniter laborantem ſuſtentet, teque omni benedictione cum tuis cumulet.

Vale

Vale Hagæ Comitis VII. Kal. Majas cIↄ Iↄ CXLIV.

Tuus omni affectu & officio

ANDREAS RIVETUS.

D. D. Collegas tuos, & Chariss. Fratrem Mareschallum, si meis verbis plurimum salutes, me devincies.

EPISTOLA LIX.

Viro Clarissimo Præstantissimoque

D. CASPARO BARLÆO,

SAMUEL SORBERIUS.

S. P,

Amstelædam.

AUdeo te, Vir Clarissime, tot aliis districtum gravioribus curis, de rebus meis compellare, quas haud ita pridem præsens exposui; sed quarum ne subrepat oblivio non sine causa, stimulante scilicet tenuitatis propriæ conscientiâ, subvereri possum. Addit tamen animum Avunculi mei Samuelis Petiti τȣ̃ νῦν μακαρίτȣ nomen haud ignotum tibi,

cujus præclaros, literatisque omnibus gratissimos futuros in Flavium Josephum labores, publici juris facere percupio; quandoquidem morte præventus vir de genere humano tam bene meritus id mihi curæ moriens demandavit. Hoc autem mihi & multis bonis luctuosissimum funus contigit dum ante biennium in Hollandia dego, nec mihi commodum nunc erit tam longum iter in patriam Nemausum suscipere, nisi occasionem nanciscar adolescentum quorumdam deducendorum, quâ usos fuisse audio viros Cl. & amicitiâ mihi conjunctos Gronovium, Cordesium, Bornium. Te igitur summopere rogo, Vir Clarissime, ut quâ polles apud Amstelodamensium ditiores gratiâ, inquiras sedulo, an sub autumnum, vel ineunte vere proximo, voti compos fieri possim. Quid fortasse præstarem parentibus non ingratum, quo liberi, ingenuâ indole præditi, prudentiâ, comitate, rerum humanarum peritiâ, nec non pietate & virtutibus ornatiores domum reverterentur, aliis judicandum relinquo, qui norint quam sincero affectu ad optima quæque, pro modulo ingenii à Deo concessi, contenderim. Unde sanè totum fermè quadriennium vixi Lutetiæ notus & charus viris (quo nomine gloriari licet; nam summis innotuisse viris non ultima laus est.) seculi nostri

pri-

primariis, Grotio, Mersenno, Gassendo. Plura quid addam? neque his majora quæ proferam habeo; neque si haberem pudor insitus præconium laudum mearum instituj pateretur. Immo adversæ fortunæ malignitatem inde æstimabis, quod reluctante oris mei infirmitate, abstinere tamen prorsus non debui; ne deesse mihi viderer, eo potissimum tempore quo nimis experior amicorum plureis linguâ factiosos, at nihil præstare operæ; virtutem verba putanteis, ut lucum ligna. Alia de te ut sperem facit perspectus candor, & quæ non potest eruditionem consummatissimam non comitari in amantes eruditionis humanitas prolixa, cui non leve momentum addet procul dubio favor quo nos Amplissimus Vicofurtius tuus prosequi dignatur. Vale, Vir Clarissime, & me tui observantissimum obsequentissimumque redama. dabam Hagæ Com. Eid. Jun. cIↄ Iↄ cxliv.

EPISTOLA LX.

PETRO CORNELII HOOFT,

Satrapæ Mudensi, &c.

Nobilissime & Amplissime Domine.

INjuriam feci humanitati & comitati tuæ, quod jam dudum nihil ad te literarum dedi: cum verò semel silere cæperam, perrexi hactenus ultrò, plane ut illi, quibus res timida aut turbida est domi, pergunt turbare usque. Accedebat verecundia mea antiqua, agnatum tenuibus malum, quæ me tantum depressit, quantum tua frons olim excitare poterat. Vicit tamen affectus in me tuus, & immerita benevolentia, quæ me ad scribendum denuo impulit, ut negligentiæ meæ culpam apud te simul accusarem & deprecarer, ne facem illam tam gloriosæ tuæ amicitiæ mea culpa extinguerem & memoriam obliterarem. Non enim sum nescius, hanc meæ venerationis partem solam esse, qua te prosequi possim. quare officiosa fortassis importunitate peccare volui, quam amplius silere, postquam me semel in censum cultorum tuorum

rum referre non es dedignatus. Et quomodo ſilerem apud te? qui munificentia tua me toties compellas, quoties auguſtam tuam Hiſtoriam aliaque ſcripta volvo ac revolvo, plena nervorum & ſpiritus, in quibus nihil humile, nihil abjectum; ſed omnia ſublimia, ſolida, grandia, verbis & ſententiis; abſque ullo tumore, & (quod rarum eſt) affectatione. Me ſane plurimum delectant, levantque triſtem ſolitudinem, qua cum in his deſertis Velaviæ regionibus colluctor: in quibus (ut cum gratia popularium meorum dicam) nihil invenias gratiarum, ſed cum ſenticetis & ericetis pleraque horrida & aſpera; ut parum abſit, ſi cœlum excipias, quin Hollandia nobis ſit quaſi Tibur, & hic tractus Sardinia. Ne tamen ſomno aut Lethargo opprimar, facit ſubinde conſuetudo & familiaritas hujus τ8 γραμματοφόρ8. D Franciſci Martinii, collegæ mei vicini & intimi, amatoris tui ſummi & æſtimatoris; qui te non aliunde quam ex ſcriptis tuis novit abſentem: quem ſi parte aliqua præſentiæ dignari voles, erit, unde novo nomine tibi ſim obſtrictus: Non enim dubium eſt, quin duobus ſis gratificaturus in uno. Vale Vir Magnifice, meque, ut cæpiſti, benevolentia tua complecti perge. Clariſſimo D. Barlæo officioſiſſimam à me ſalutem. Dabam

Digitized by Google

bam in Vaeſſen, An. MCIↃCXLV. v. Id. Febr.

Tuæ Nobiliſſ. Magnificentiæ Studioſiſſ. & obſervantiſſ.

CONRADUS GODDÆUS, Orator Eccleſiaſticus in Vaeſſen.

EPISTOLA LXI.

PETRO CORNELII HOOFT,

Satrapæ Mudenſi, &c.

Nobiliſſime & Ampliſſime Domine.

CUm ante paucos dies in Hollandia eſſem, nulla me lætitia major excepit, quam quod tantam apud te vim habuiſſet commendatio D. Goddæi noſtri, ut non tantum me præſentem benevolentia ſumma complectereris, ſed etiam cum fœnore abeuntem dimitteres. Certe quid unquam nos homulli Tibi, Heros Virorum, reponere poterimus, præter unum & quidem ſolum animum? Nam dum publicos hactenus teſtes habuiſti ubique monumentorum tuorum, etiam domeſticos acquiris humanitatis tuæ. Ego ſane, ut de me

me fatear, credo multos illic mercatores non majori desiderio toto anno expectare autumnum suum ex mari, quam ego olim expectare solebam divitias & monumenta Historiæ tuæ. Quam cum vidissem, & tacite legissem, quomodo sperare potui, me tecum aliquando in luce clarorum hominum tam feliciter locuturum? jam enim olim fando acceperam, posthumum illud opus fore, ut sunt multorum aliæ historiæ. Itaque non poterat nisi cum morte tua optari fructus ejus. Quod qui faceret, esset

——— *Facto pius, & sceleratus eodem.*

Vel ut melius Bato tuus alibi ait

In spijt sijns herten wreet, en schellemsch tegen sin.

non enim Belgica Latinis miscere auderem, nisi Tu omnem istam gloriam à Latinis ad Belgas transtulisses, & majestatem totius imperii vindicasses. Cæterum si oculos tuos subire audebunt pauca hæc & verecunda ejus sermonis carmina, accipe, quia sacra sunt, propter argumentum. Cætera enim vix mea fateberis, postquam vestigia tua in iis (ne de reliquis dicam) nuda conspexeris. Vale plurimum Nobilissime & Amplissime Domine.

Domi-

Dominus noster omnium te diu sibi, tibi, & tuis sospitet & conservet. D. Goddæo jam ab aliquot diebus non affui, qui procul dubio memoriam tuam, cum Clarissimi D Barlæi recordatione sanctam & inviolatam habet. Dabam 1645. Calendis Aprilis Stylo Juliano,

Nobilitatis & Amplitudinis tuæ observantissimus

FRANCISCUS MARTINIUS.
Pastor Epensis.

EPISTOLA LXII.

A Monsieur, Monsieur

STANISLAS LUBIENIETZKI de LUBIENIETZ,

à Cretniechovie.

MONSIEUR.

JE respons succinctement à vostre belle & longue Lettre escrite du 6. d'Avril dernier, laquelle me fut renduë le 18. de ce mois de Juin par la voye ordinaire de Hollande. Mais le grand circuit qu'il à fallu que vostre lettre ait

ait fait depuis Cretniechovie ou vous estiez n'a pu permettre qu'elle me fust renduë plustost. Elle est tres obligeante Monsieur, & non moins remplie de pieté que de marques de vostre erudition, & de la passion que vous avez de faire connoistre clairement aux hommes, la doctrine Chrestienne dont vous faites profession. Ce que vous en avez avancé de positif dans vostre Catechisme imprimé en François sera sans doute aprouvé de tous, ou de la plusspart des fidelles qui ont medité les SS. Escritures: & pour le reste dont il a plu d'escrire le dessait dans vostre Lettre, il receuroit peut estre un peu plus de dificulté, & principalement touchant la divinité eternelle du fils, & des personnes de la Trinité. Car pour les autres questions je pense, Monsieur, que vous & moy en demeurerions aisement d'accord, ne pouvant estre de l'avis de ceux qui defendent la lecture de la parole de Dieu, pour substituer en sa place les legendes, & les livres prophanes: qui authorisent par des festes, des choses qui ne furent jamais: qui adorent des creatures mortelles & perissables: qui mettent la superstition sur les autels: qui preferent les traditions des hommes aux traditions divines: qui diminuent le culte du vray Dieu en faisant croistre celuy des simulacres vains; & qui reçoivent les decisions des veritez eternelles, de

 la

la bouche des hommes plustost que des Oracles de la parole de Dieu escrite dans l'un & dans l'autre Testament. Mais sur ce qu'il semble qu'aprés avoir si heureusement remarque toutes les belles prerogatives de nostre Seigneur Jesus-Christ, vous ne sçauriez le reconnoistre egal au Pere: d'ou vient, Monsieur, qu'il a dit luy mesme, mon Pere & moy ne sommes qu'un? d'où vient que la chair & le sang ne le sçauroit du tout reconnoistre fils de Dieu vivant? & que le fils de l'homme & le fils de Dieu le voyent par des yeux differents? quoy que l'un & l'autre joints ensemble ne soient qu'un seul Christ mort pour nous, & ressuscité pour nostre justification, par lequel toutes choses ont esté faites? D'où vient qu'il est dit de luy mesmes en S. Jean 12:41. Ces choses, dit Esaïe quand il vid la gloire de celuy & par la de luy? *Où est que le Prophete Esaïe à parlé de luy sur ce propos*: Il a aveuglé leurs yeux & à endurcy leur cœur: & *N'en ce pas au 6. Chapitre de sa Prophetie? Ce qu'el je vous prie d'examiner tout du long, & de considerer si le mesme le fils de Dieu Jesus-Christ nostre Seigneur, n'est pas designé par ce nom* d'Eternel des Armées? *& que les Seraphins crioient autour de luy* Saint, Saint, Saint? *ce qui ne peut estre entendu en mon avis d'aucun autre que du grand Dieu qui a*

fait

fait le ciel & la terre, & cependant c'est celuy la dont il a esté parlé au lieu de S. Jean sus allegué. Quant au S. Esprit il suffit de dire qu'il est l'Esprit du Pere & du Fils, pour maintenir qu'il est la troisiesme personne de la Trinité, & Dieu mesme autheur de toute bonne œuvre & Pere du siecle futur. Je ne sçay, Monsieur, à quoy peut servir cette difference de creance à l'esgard des autres Chrestiens, dont il semble que vous faite profession: sans mentir il n'en peut arriver aucun bien, mais beaucoup de scandale, & j'aprehende que contre les tesmoignages suffisants des SS. Escritures, & contre les sentiments de tous ces Chrestiens Orthodoxes de l'Antiquité, vous avanciez en cela des propositions bien hardies qui vous fassent pecher contre la divine Majesté des trois personnes, qui sont necessairement inseparables puis que le Pere ne peut estre sans le Fils, le Fils sans le Pere, & le S. Esprit sans tous les deux, & cela de toute eternité, encore que les Juifs ne l'ayent pas si bien compris par la loy, que nous par la grace donnée par les seuls merites du fils, verbe devant tous les siecles. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, &c. *& fait homme par son incarnation dans ce sein de la Vierge Marie. Au nom de Dieu, Monsieur, qu'une Ame si sainte & si in-*

ingenue que la vostre, ne se devise point d'avec nous pour ce reguard: en serons nous meilleurs pour eclaircir beaucoup de difficultez qui se rencontrent en tous ces mysteres dont neantmoins il est impossible que nous puissions venir entierement à bout? la portée de nostre vuë est bien courte, & l'obscurité du sujet est quasi impenetrable: joint que c'est une grande Sagesse, de s'en tenir à ce que nos Peres assemblez en tant de Conciles saintement convoquez en ont decidé. Sur quoy je finis pour vous remercier de vos civilitez & de l'honneur de vostre souvenir, & je suis avec beaucoup de sincerité

MONSIEUR,

Vostre tres-humble & tres-obeissant Serviteur

MICHEL de MAROLLES
Abbé de Villeloin.

A Paris le 24. de Juin 1650.

EPI-

EPISTOLA LXIII.

CHRIST. UTENBOGARDO,

M. D.

Ultrajectum.

ECce tandem ſupra quam plurima impedimenta quibus undequaque urgeor, Vir Clariſſ. datam fidem exolvo, liberoque, ut Tibi notum faciam, me uno & eodem die, duabus horis interpoſitis, librorum faſciculum accepiſſe, per tabellarium Rothomagenſem in quo libelli 4. latebant à te commemorati, de quibus gratias ago ampliſſimas; quoſque ideo magnifacio, quia per te curiſque tuis ad me devenerunt: & epiſtolam tuam datam 3. Jan. 1651. cui ſtatim reſpondeo. *Opuſculorum Anatomicorum D. Riolani* curam Tibi relinquo, rogoque iterum memineris. *Lucretium* noſtrum Gallicè verſum valdè probo, ideoque Tibi miſſurus ſum, cum nono libro Gallico *Jo. Riolani*, hujus lemmatis, *Curieuſes recherches ſur les Eſcholes en Medicine de Paris & de Montpeliers:* in quo poſtremo, miraberis infinitam eruditiſſimi viri lectionem, rogoque ut quam primùm redditus Tibi fuerit, integrum per-

legas. Velim quoque ſcias, me *Apulejum* tuum *Pricæi* accepiſſe, de quo gratias ago: meque novam domum incolere, quam in hac vicinia emi, novem millibus aureorum: quum ad me ſcribere volueris, eodem titulo quo cœpiſti perge, mutato tamen loco, & pro *la vie des Lavandures*, ſcribe, *dans la place du Chevalier du Guet.* Spem mihi fecit Riolanus de Te, mentionem facturum *in 2. parte ſui Enchiridii*: monebo, eique aurem vellam, ut ſtet promiſſis: nunc totus eſt in concinnando tractatu *de uſu emeticorum*, adverſus Chymiſtas, quem ad editionem deſtinat. Hîc diſſectum eſt cadaver cujuſdam latronis, in quo hepar ſiniſtrum hypochondrium occupabat, lien vero dextrum: ſuper illa inſigni viſcerum mutatione, ſituque extraordinario, tractatum vernaculum idem meditatur: quidquid in lucem emiſerit, ad Te ſedulò mittetur. *Sennertum* Lugduni, nuper editum eme & Tibi habe: eſt illa ampliſſima editio, eaque optima: hîc Bibliopolæ noſtri, lucriones turpiſſimi & miſerrimi, malè compactos tres tomos vendunt 27. libellis Turon. non dubito Te *Amſtelodami* viliori pretio eos habiturum: ſed iterum moneo, eme & lege: ſi utrumque feribis, non pœnitebit; author eſt bonæ frugis pleniſſimus, & omnibus Neotericis, uno

ex-

excepto *Fernelio*, anteponendus: *Fernelium* dico, quem *Sennertus* ipſe tanquam magnum ſidus coluit, aliiſque ſingulis prætulit: ego vero eum habeo tanquam omnium artis noſtræ ſcriptorum ducem & anteſignanum, ſi tres eximii principes præiverint, nim. *Hippocrates*, *Corn. Celſus*, *& Galenus*, viri planè Incomparabiles, & àuro contrà chari, quorum lectionem ſingulis Anatomicis & Botanicis debes præferre, omiſſâ omni περιεργίᾳ, quæ in ſcriptis Recentiorum, multiplex & nimis frequens reperitur, maximo ſtudioſorum non advertentium offendiculo & incommodo. Hiſtoriam illam vitæ & factorum *Card. Rich.* quæ Gallico idiomate apud vos excuditur, non recuſo: eam inter donaria tua aſſervabo, eritque mihi ſemper cariſſimum quidquid miſeris imprimis vero rogo Te, ut memorem habeas animum Epiſtolarum *Barlæi*. *Breviarium* illud *hiſtoriæ noſtræ Gallicæ* à quodam *Loyolita* adornatum de quo antehac ad Te ſcripſi, adhuc gemit ſub prælo: aliquot ejus folia dumtaxat vidi: aliis curis diſtractus Auctor nondum potuit abſolvere: ubi in lucem prodierit, ſi Tibi utile futurum cognovero, cum aliis mittam, quæ ad manum habuero, & quæcumque occurrent. De purpurato, noſtro Reginæ Adminiſtro, nihil eſt tam cer-

tum, quàm eum hîc omnibus esse odiosum aut suspectum: patriæ hostem haberi & omnium bonorum, imò & ipsius virtutis: *vivit tamen* juxta Reginam, in multa, si non omnimoda auctoritate, *& finitur etiam Diis iratis, interea victrix provincia ploras.* De cypressi seminibus à Te requisitis, agam cum amico & collegâ nostro, Botanices professore, *D. Blondel*, & quid è re tua, votoque tuo faciendum fuerit, libentissimè præstabo: ut & de *Sibanio odorato*, de quo antehac aliquid audivi: quantulumcumque est postremum istud semen, summi dicitur esse pretii: videbo tamen, & tentabo, ut Tibi gratus esse possim. Cum aliis libris accipies quoque novum librum *Nic. Caussini*, ex Loyolitico grege, *de regno & domo Dei*, in quo multa habentur optima, de conditionibus in Regibus & summis Principibus requisitis: unde, quia ipse Auctor *Mazarino* displicuit, ex hac Urbe, *Reginæ* mandato, secedere coactus est, & in *Armoricam* provinciam, exilii specie relegatus est: sic exilium patitur vir bonus inter multos pravos, qui hîc lautè habentur & retinentur. *Dat veniam corvis, vexat censura columbas.* Filius meus major natu Doctorali laureâ est insignitus, & ordine suo præfuit quodlibetariæ quæstioni, de qua respondit Baccalaureus: quatuor ejus
The-

Theses in eodem fasciculo invenies: ut & carmina quædam in quosdam agyrtas & medicastros venenato stilo non dumtaxat utentes, sed & pessimis ægrorum rebus miserè abutentes. Tantus hîc nuper fuit, & adhuc viget aquarum per Sequanæ alveum confluxus & concursus, ex vicinorum fluminum nimia & penè inaudita plenitudine, ut toti nostræ Urbi summum terrorem incusserit, validos pontes concusserit, quocum ædes etiam ex parte prostraverit impetu suo, qui à biduo quoquomodo imminuitur lentè tamen & pigrè admodum pro ratione necessitatis, & civium nostrorum voto. Aliud non habeo quod scribam: vive & vale, meque constantem amicum amaré perge, & *Canterum* nostrum cum præsentibus saluta. Vale, vir præstantissime.

Tuus ex animo

GUIDO PATINUS, Bell: Doctor Medicus Parisiensis, & Decanus Facultatis.

Datum Parisiis 27. Jan. 1651.

EPISTOLA LXIV.

A Monsieur, Monsieur

CHRESTIEN UTENBOGARD,

Docteur en Medecine.

A Utrecht.

DUm pergerem ad Illustrissimum virum *D. Thuanum*, in Parisiensi Senatu Præsidem, intra paucos dies hinc discessurum, ut apud Fœderatos vestros Ordines Legatum agat Regis nostri Christianissimi, fortè offendi virum optimum, Illustrissimi legati culinæ Præfectum jampridem mihi notum quique bona fide se mihi obstrinxit huncce fasciculum Tibi meo nomine redditurum, in quo reperies *semina cypressi, abietis & phyllirbeæ*, quæ Tibi postremâ meâ pollicitus sum. Promissa mihi sunt aliquot grana *seminis illius Seanii tristis Ambicani, noctu olentis*, quæ si dentur, protinus ad te mittam. Interea vale, & me ama, meoque nomine saluta viros Clarissimos D. D. *Vander Linden*, *Mart. Schoockium*, & alios si qui sint qui faveant

veant rebus noſtris. De *Riolani* obitu antehac ad te ſcripſi. Vale,

Tuus in æternum

GUIDO PATIN.

Pariſiis, die Jovis, 29. Martii, 1657.

Legatus ille noſter ad Batavos Dom. *Thuanus*, filius eſt Clariſſimi viri *D. Jacobi Auguſti Thuani*, in Senatu Pariſienſi Præſidis infulati, qui obiit anno 1617. qui cùm eſſet vir præſtantiſſimus ac eruditiſſimus, ſui temporis hiſtoriam conſcripſit Latinam, ſtylo elegantiſſimo, quinque tomis editam Genevæ: eſt autem hæc editio omnium optima.

Fratrem habuit legatus ipſe majorem natu, dictum Franciſcum Auguſtum Thuanum, Comitem Conſiſtorianum, qui Lugduni ad Ararim *obiit* anno 1642. 12. Sept. *juſſu Cardinalis Richelii, peſſimi & nequiſſimi Tyranni, qui utinam ſummo totius Europæ commodo, eodem ipſo die quo natus eſt, infelicem animam exhalaſſet.*

A ſex menſibus hìc obierunt quatuor ex Collegis noſtris viri præſtantiſſimi, *D. Car. Guillemeau*, *Renatus Moreau*, *Carolus le Clerc*, *& Joannes Riolanus.* Vale, & me reda-

damantem, quod egregiè facis, amare ne desine.

29. Martii, 1657.

EPISTOLA LXV.

A Monsieur, Monsieur

CHRESTIEN UTENBOGARD,

Docteur en Medecine,

A Utrecht.

MONSIEUR.

IL n'y a pas long-temps que je vous escrivis une lettre laquelle j'addressai à M. vander Linden, *Professeur à Leide, pour vous la faire tenir: dans icelle je vous rendis compte de ma santé, & comment j'estois sorti d'une grande maladie l'automne passé: mais voici une autre occasion, laquelle est survenüe fort inopinement à mon endroit, & à laquelle je ne pensai jamais, m'oblige adjourd'hui de vous escrire derechef: Je ne doubte pas que vous ne sachiez l'affaire toute entiere, & mieux que moi: c'est que* M. Martinus Schoockius, *vostre bon ami, & fort sçavant homme, du-*

quel

quel m'avez autrefois, de vostre grace, procuré la connoissance & l'amitié, a fait un livre de Cervisia, *qu'il m'a fait l'honneur de me dedier, dont je me tiens tout glorieux, mais je suis tout estonné de la bonté qu'il a eüe de songer à moi, parmi tant d'autres sçavants & d'honnestes gens qui sont dans l'Europe Latine: Cela me fait connoistre comme je vous ai tant plus d'obligation pour vostre bienveillance & affection envers moi: aussi suis-je en une nouvelle peine, de sçavoir ce que je pourrai faire à l'advenir, tant pour vostre service, que pour tesmoigner ma gratitude à* M. Martinus Schoockius: *auquel je vous prie de faire sçavoir que j'ai receû le* 5. *de ce mois present de Janvier*, 1662. *le pacquet de livres qu'il a eu la bonté de m'envoier, dans lequel j'ai trouvé deux Exemplaires dudit livre* de Cervisia, *avec* 4. *autres Traittez de sa façon, qu'il y a adjoustez, sçavoir* de Ecstasi, 4. de Nihilo, 8. de Figmento Legis Regiæ, 12. & de Fœnore Unciario, 8. *J'avois desja ceans d'autres Traittez de ce mesme Autheur, ceux qui suivent.* de Harengis, 8. Imperium maritimum, 12. Tractatus de pace, 12. Julius Cæsar, 12. de signaturis fœtus, 8. *Je pense n'avoir que cela de ses œuvres, lesquelles sont toutes bonnes & sçavantes: c'est pourquoi je vous suplie treshumblement de me don-*

donner advis des autres Traittez qu'il peut avoir composez, de quelque nature ou matiere qu'ils soient, de Theologie, Philosophie, Medecine, ou Politique ; car je sçai bien qu'il a exercé son esprit dans toutes ces sciences, & qu'il y a reüssi: voire mesme j'ose vous prier, si ces autres livres se peuvent rencontrer ; de me les faire achetter, afin que je puisse dire que je possede tous les Livres que ce sçavant homme a faits: je suis prest de rendre au quadruple tout l'argent qui aura esté emploié à leur achapt, & encore d'y adjouster par dessus le marché, tout ce qu'il vous plaira avoir de deça: Nous avons ici in folio, les Operations de Chirurgie de François Tenerim, Chirurgien du Roy : *que je vous envoieray si ne ces avez. Mais aussi faut il que soyez adverti, que j'ay aussi quelques* Theses de M. Schoockius, *dont voici les tiltres, afin que s'il s'en trouve d'autres, depuis celles-ci que je vous supplie de me les acheter. Voici donc celles que j'ay.* De Somnio. 1642. De Ideis. 1645. De Glacie. 1646. De hyeme. 1646. De modo Visionis. 1646. An intellectus brutis attribui possit. 1646. De convenientia orbis cœlestis ac elementaris prima. 1648. De Discursu. 1651. De Acroaticis & Exotericis scriptis Aristotelis. 1652. De Anima. 1653. De corporum naturalium principiis

piis conſtitutivis. 1654. De numero Stellarum, prima. 1655. *Il peut en avoir fait beaucoup d'autres devant & depuis ces temps-là, ſi vous les pouvez recouvrer, vous m'obligerez de meles envoyer, & j'en rendray tel prix qu'il vous plaira: & meſmes, il peut avoir fait quantité d'autres petits livres, pour leſquels je vous demander la meſme grace, de me les achepter, & puis apres, de me les envoyer par voye commode. Il eſt ſi ſçavant & ſi habile homme, que je ſerois ravi d'avoir tout ce que fait, & en avoir bien payé. Mais j'ay encore bien autre choſe à vous dire: donnez moy conſeil là deſſus: il m'a dedit* un beau livre, *& m'a fait honneur: je le veux remercier par eſcript, & par effet: queſtes vous d'advis que je lui envoye? que le ſorte de preſente. an en livres? en or? ou en argent? eſt il vieux? eſt il riche? eſt il marié? a-t'il des enfans? donnez moy, s'il vous plait là-deſſus, voſtre bon conſeil, que j'ay bien envie de ſuivre de point en point: mais je ne veux point qu'un ſi honneſte homme trouve en moy de l'ingratitude, dont je ſerois tres-marri: je l'honnore bien fort, & voudrois bien avoir le moyen de le ſerois; mandez moy, je vous prie ce que vous voulez que je face en ce rencontre.*

Nous n'avons rien de nouveau in re litera-

ria;

ria; *tous nos Princes ont bon appetit: le Roy, la Reine & M. le Dauphin, sont en bonne santé, Dieu merci. On parle tousjours du voyage d'Alsace pour le mois d'Avril, mais cela est fort incertain. M. Nic. Fouquet*, olim Gazophylax noster, *est tousjours prisonnier dans le Bois de Vincennes: on dit qu'on l'amenera bientost dans la Conciergerie: c'est la prison du Palais*, qui est pravi ominis: metuendum enim est illi ne tandem inde trahatur ad ripam Sequanæ, indeque sequatur suspendium.

Ce Kal. de Janvier, 1662.

D'autres disent que ce proces là de M. Fouquet ne se peut pas juger si-tost; qu'il y aura bien des oppositions en attendant; & mesmes il y a déja un homme qui s'est declaré hautement contre M. Colbert, *Thresorier du feu Cardinal* Mazarin: *lequel* Colbert *est reputé & estimé estre le chef principal des accusateurs dudit Fouquet: cet homme qui s'est declaré, se nomme* M. Michan, *qui a fait protestation de voulir estre perdu par son coû, s'il ne prouve clairement au Roy, que le dit* Colbert *a volé pour sa part plus d'onze millions de livres: cela fait croire à plusieurs, que le procedé de la chambre de Justice pourra bien changer. On tient que le Cardinal de Rais a fait son ac-*

accord: qu'il est dans les bonnes graces du Roy; & mesmes, qu'il est en estat de revenir, & en faveur plus grand que jamais. Dicam verbo, magnæ multæque mutationes & rerum conversiones hìc imminent: *je ne veux pas dire de lui ceque Suetone a dit autrefois de Tibere, en un certain bel Epigramme:*

——— regnabit sanguine multo,
Ad regnum quisquis venit ab exilio.

Car ce Cardinal est bon & genereux, il aime l'honneur, & le pensée aussi: ce defunct Card. Mazarin *estoit un vilain Italien, infame & grand Tyran.* Dii meliora! *mais en attendant mieux, dites moy je vous prie,* quî valet Voetius, Doctor infinitæ lectionis? *Est il vray que l'on imprime à Roterdam, toutes les Oeuvres du grand Erasme, qui est l'honneur de vostre païs, & de toutes vos Provinces Unies?* intelligo Belgium fœderatum, cujus libertati & potentiæ maritimæ audio Anglos, vicinos vestros, insidias struere, præsertim pro captura harengorum: malè sit istis nebulonibus, qui vobis tam agentibus invident: videntur isti lupi devorare velle totam Europam, quod bellè faciunt Loyolitæ, & alii Monachi. Parce pessimæ meæ scriptioni, imò picturæ: sunt enim adhuc ex mor-

bo manus mihi languidæ. Vale, & me ama.

Tuus ex animo

GUIDO PATIN.

Datum Parisiis, die Mercurii, 19. Jan. 1662.

EPISTOLA LXVI.

A Monsieur, Monsieur

UTEMBOGARD,

Docteur en Medecine,

A Utrecht.

MONSIEUR.

JE vous ai par ci-devant escrit le mois passé, par la voie de M. vander Linden, *tant pour vous donner de mes nouvelles, que pour vous remercier de l'honneur que m'avez procuré par* M. Martinus Schoockius, *qui a eu la bonté de me dédier un livre* de Cervisia, *& de m'en envoier deux copies, avec quelques autres petits livres de sa façon: je vous en ai à tous deux grande obligation, mais je voudrois bien sçavoir tout ce qu'a fait ce galant hom-*

homme, pour tascher de le recouvrer, ou par vostre moyen, ou par quelque autre: c'est dequoi je vous ai aussi prié par ma derniere, & vous y ai indiqué les diverses pieces que j'avois de luy: qui est ce dont je vous prie encor aujourd'hui; comme aussi de me mander s'il vous plaist, qui est ce M. Marr. Schoockius: *s'il enseigne encor actuellement la Philosophie: quel âge il a, s'il est marié, & s'il a des enfans: je voudrois bien pour tascher de le recompenser de sa bonne volonté, & de l'honneur qu'il m'a fait, lui envoier quelque present de deçà, soit en livres, soit en argent, ou en quelque autre façon*, ut tandem agnoscat gratum meum animum. *Je vous prie là-dessus de me dire sincerement vostre advis, comme aussi de m'apprendre s'il a mis sous la presse, son livre nouveau* de Fermentatione, *duquel il m'a fait l'honneur de m'escrire. Quand il vous plaira me donner vostre advis sur tous ces poincts, vous pourrez envoier vostre reponse* à Leide, chez M. vander Linden, *qui me la fera aisement tenir: & en attendant, si vous voiez ledit* M. Mart. Schoockius, *je vous prie de l'asseurer de mes tres humbles services: comme aussi à un autre honneste homme de ce mesme païs, nommé* Antonius Deusingius, *que je pense estre un Professeur en Medecine, qui a desja escrit plusieurs traittez*

que j'ai ceans, & dans quelques uns desquels il m'a fait aussi l'honneur de me nommer; si l'occasion s'en presente, je vous prie de lui tesmoigner & lui faire connoistre le gré que je lui en sçay, & de lui offrir mes treshumbles services de par deçà.

Pour des nouvelles de ce païs, je ne vous en sçaurois dire; la chambre de Justice continüe toûjours contre les partisans: M. Fouquet *est toujours prisonnier dans le bois de Vincennes, mais on ne lui a encor rien dit. Je me porte, Dieu merci, fort bien presentement, & tiens ma santé toute restablie: il court ici un bruit sourd, que le Roy d'Espagne est mort; mais cela n'est point encor bien certain. On parle ici du retour de* M. le President de Thou, *vôtre Ambassadeur: on dit que le Roy est fort content de luy, & qu'il aura l'Ambassade de Suisse; je luy en souhaite davantage, veu qu'il le merite bien.* Vale & me ama.

Tuus ex animo

GUIDO PATIN.

De Paris, ce 8. de Fevrier 1662.

EPI-

EPISTOLA LXVII.

Clarissimo Viro,

D. CHRIST. UTENBOGARDO,

Ultrajectum.

Vir Clarissime.

QUod tres meas ante hac ad te scriptas feliciter acceperis, apprime gaudeo, ut & de restitúta mea valetudine, pro qua me debere fateor gallum Æsculapio. Popularem Tuum *D. Godin* ex animo saluto. Quod meas ad *D. Schoockium* literas miseris, gratias ago. Si responsum aliquod ad te mittat pro me, mittes, si volueris, *Leidam*, ad Amicum nostrum *D. vander Linden*: vel Amstelodamum, ad quemdam Parisinum' qui vocatur *Simon Moynet*, habitantem apud *Ludov. Elsevirium*, ejus Typographæi directorem & Emendatorem, qui singulis septimanis scribit in hanc Urbem ad *Lud.* illum *Elsevirium*, qui hîc degit ab aliquot septimanis. De libris *M. Schoockii*, sive libellis quos non habeo, gratum facies si mihi redemeris: illos habere me fateor quos scripsisti, nempe *Dissertationem Politicam de bonis Ecclesiasticis*: ut & *Epi-*

stolam ad Hornebeekium: cum *Exercitationibus sacris, & de Præcisitate*, quos revera accepi, munere tuo, per fratrem Authoris, & pro iis gratias egi per Epistolam, quæ fortasse tibi reddita non fuit, nescio an per viam perierit. Nunc verò quid novi moliatur noster *M. Schoockius*, & an suum de *Fermentatione* librum prælo subjecerit, aut quid aliud, scribes si nosti. De consilio quod antehac à te postulavi, quî nimirum cum *Cl. illo Viro* me gerere deberem, ut gratias illi agerem, dubium & incertum me reliquisti: faciam tamen, & rem ipsam perficiam atque expediam, datâ aliquâ occasione quam expecto. Vestratem illum Theologum, virum trucem & cerebrosum, atque pervicacis ingenii, non amplius moror, nec in posterum morabor. Dii meliora! habetis enim apud vos ut video, Sinones quosdam & Loyolitas, qui res vestras non minus turbant quàm nostri nostras. De nova editione *Operum Erasmi*, spes tantum affulget, nec enim tantum Opus dicitur inchoatum. Fasciculum adornabo priusquam noster *Elsevirius* in Patriam suam revertatur; in quo reperies *Fr. Tevenin Operationes Chirurgicas*, cum *historia Ecclesiastica Ant. Godeau*: de Colloquiis *Ant. Oudin*, inquiram, &, si prostent, mittam ut requiris. *Geranii Noctuolentis* plantam habeo: qui plan-

plantam illam mihi dedit; ejusque semen mihi promisit, quod ad te mittam cum aliquot seminibus mihi traditis, quæ singula includam in aliqua pyxidula: in ea deprehendes quæ petiisti. Audio *Groningæ* vivere Medicum quendam eruditum, *Ant. Deusingium*, Polygraphum, & multorum librorum Authorem; si eum nosti, & amicus tibi fuerit, velim salutes meo nomine: &, si æquum judicaveris, ut in amicitiam ejus penetrem, ad eum scribam, ut intelligat se ipsum à me coli & honorari, cujus causas penes me habeo. Idem quoque à te postulo pro alio Professore Batavo (fortassis *Alcmariano*) eruditissimi Viri filio, & ipso eruditissimo, cujus notitiam & amicitiam demereri vellem: *Reinerus Neuhusius* vocatur, *Edonis* filius. Isthæc pro judicio tuo reges atque temperabis: & si utriusque Viri memineris, gratissimum mihi facies. De rebus nostris publicis nihil hîc habemus novi, præter omnigenæ annonæ, & præsertim panis nimiam caritatem. *Nic. Fouquet*, antehac *Ærarii præfectus*, in carcere detinetur, & adhuc sub judice lis est: nihilominus tamen dicitur Rex noster tale negotium terminari velle intra Paschalia. Dicebatur Rex iturus in Alsatiam proximo mense Majo: sed rejecta dicitur isthæc expeditio in Septembrem. De nobis comparando, vel vi,

vel pretio, Ducatu Lotharingiæ, dicitur consopitum negotium. Qui *Byzantio* scribunt, nuntiant Janissariorum fraude & rebellione strangulatos esse duos ex aula Turcica primarios viros, nempe *Papam Turcarum*, quem *Muphti* nuncupant, & magnum *Vizirium*: Deus forsan aliquando permittet ut tantum Imperium pravis ejusmodi militum artibus pereat; quod utinam citò contingat in Orbis Christiani commodum. De *Anglia* vobis vicina nihil scribo, dicitur tamen *Lusitanica Virgo Londinum* intra mensem ingressura. Vale, Vir præstantissime, meque quod hactenus fecisti, licet immerentem amare perge, & me magno voto damnabis. *Datum Lutetiæ Parisiorum, die* 14. *Martii*, 1662.

Tuus ex animo

GUIDO PATIN.

EPI-

EPISTOLA LXVIII.

Clarissimo Viro,

D. D. CHRIST. UTENBOGARDO,

Sanctioris Medicinæ Doctori eximio,

Ultrajectum.

Vir Clarissime.

DE amore in me tuo forti & constanti, ut & de fide tua nullus dubito: dubius tamen sum, an acceperis omnes meas Epistolas, ut & munusculum pro singulari Amico, & viro *Cl. D. Mart. Schoockio*, *sex pistolarum Hispanicarum*; de quibus singulis responsum tuum valde exopto. Quotiescumque voles ad me scribere, vel aliquos libellos mittere, tutò mitte quidquid habebis *Amstelodamum*, ad *Sim. Moinet*, in Typographæo *Elseviriorum* commorantem. Quandonam veniet liber novus, *D. Mart. Schoockii, de Fermentatione?* Hîc uno & eodem die, duos ex Senioribus nostris Collegis amisimus, 27. Maji, nempe *Rob. Tulloue*, annorum prope 80. Alterum, *Jo. de Bourges*, penè septuagenarium. Quindecim adhuc me præcedunt, quos

forsan posthac præcedam si Mors intervenerit. *Sortes meæ in manibus Domini.* Æquo animo ferendum est, & jucundè accipiendum quod evitari non potest. Lætus ergo pergam, *quò pius Æneas, quò Tullus dives & Ancus* antehac penetrarunt: *Constat enim & æterna lege positum est, ut constet genitum nihil: pulvis & umbra sumus.*

Rex noster videt ac exultat, nec nisi ludit, dum novum Tribunal ab ipso institutum quotidie versatur in instruenda lite *Nic. Fouquet*, & multorum Publicanorum incarceratorum: unde manabunt multæ lacrymæ, in pluribus familiis: interea vero magnis sumptibus, in gratiam Regis, Principum & aliorum Procerum instituuntur equestres ludi, statim magna pompa celebrandi: nulla habita ratione caritatis annonæ, quæ hic maxima est, summo multorum dolore atque incommodo. Sic vita truditur Regum & mendicorum. Sed profectò *res est non satis sobria, lascivire devorato orbe terrarum*, ac exhausto per immodica vectigalia, dum tot Christiani malâ fame miserrimè pereunt. Plura scriberem, nisi publicus dolor vetaret, & calamitates publicæ me privatim afficerent, ne dicam interficerent, aut saltem à bona mente, & quieto rerum mearum statu turpiter averterent. Vale, vir præstantissime, vive, fave, ac me

quod

quod facis, amare perge. *Pariſiis, Martis, 6. Junii*, 1662.

Tuus ex animo,

GUIDO PATIN.

EPISTOLA LXIX.

Clariſſimo Viro,

D. D. CHRIST. UTENBOGARDO,

Sanctioris & Sanioris Medicinæ Doctori præſtantiſſimo,

Ultrajectum.

POſtremas tuas accepi, Vir Cl. 21. *Junii* datas, quæ me non mediocri gaudio affecerunt, per quas nimirum didici te vivere & valere. Te *Divæ Mariæ Canonicum* factum eſſe; (neſciebam talem apud vos eſſe conſuetudinem) Teque accepiſſe per *Elſevirium*, librorum faſciculum Tibi deſtinatum. De Mercatorum avaritia non miror: ubique terrarum palmam obtinet: accipe rationem ex Tullio, 2. *Offic.* qui ſic loquitur: *Nihil ingenui*

genui habet officina. Juvenis Chirurgi vestratis, qui tuas mihi reddidit, rationem habebo: invisam illum apud herum illum Chirurgum, apud quem moratur, eumque illi commendabo de meliore nota: quod si ope vel opera mea indigeat, officio meo non deëro; erunt enim mihi semper carissima, quæcumque commendaveris. Utinam placeat fasciculus quem accepisti: & alia mittam si innueris. Quî se habet Amicus noster *D. Mart. Schoockius?* quid nobis superest sperandum de ejus libro, *de Fermentatione.* Si Filium natu maximum velit in hanc Urbem mittere, ut studeat & discat Gallicè loqui, eum tanquam Amici filium excipiam in his ædibus meis, in quibus eum educabo per sex menses, & totam civitatem maximam atque populosissimam lustrabit, absque ulla pensione: erit ille mihi gratus atque gratuitus convictor: quam quidem conditionem rogo te ut offeras proponasque eruditissimo Parenti, qui eum ad nos mittet quando voluerit. Nec erit quod ille metuat à fame; singulari Deo beneficio nobis singula suppetunt ad arcendam famem necessaria, vinum in cella, triticum in horreo, & pecunia pro reliquis ad vitam requisitis. Hîc nuper ex Ordine nostro Doctores Medici quatuor obierunt, & ad locum illum communem abierunt, *unde negant redire quemquam:*

quam: Illi sunt *Rob. Tulloüe*, anno æt. 78. *Joannes de Bourges*, anno 67. *Jo. Gorræus*, ann. 85. & *Jo. Chartier*, Prof. regius, anno 52. Saluto nobilem tuum popularem *D. Godin*, & alios amicos, præsertim *D. Canter*, qui de Chirurgo vestrate ad me scripsit: aliàs illi respondebo, nec enim hodie mihi licet per otium. Vale, Vir Cl. & me amare perge.

Tuus ex animo

GUIDO PATIN.

Parisiis, x. Julii, 1662.

EPISTOLA LXX.

Clarissimo Viro,

D. D. CHRIST. UTENBOGARDO,

Sanctioris Medicinæ Doctori eximio,

Ultrajectum.

POstremam tuam accepi, Vir Cl. eodem die quo *Jo. Droüart*, populari vestro Chirurgo, meas tradideram Tibi reddendas, in qui-

quibus una latebat pro Amico nostro *D. Mart. Schoockio*, quas te accepisse nullus dubito. Et ut veniam ad Tuas; quod per eas voluisti, exactè & ad unguem præstiti: statim enim scripsi consolatoriam Epistolam, misique *Biturigas*, *ad Joan. Heurnium*, tuum ex sorore nepotem: monuique ut statim adiret *M. Lud. Ferrand*, præclarum in illa Urbe Medicinæ Doctorem, & veterem Amicum, cum quo ageret *de laurea sua Doctorali*, si vellet in ista Academia Doctor fieri: sin minus, *Lutetiam* revertatur; & postquam hîc per aliquot menses studuerit, consilium ambo capiemus, atque decernemus *de loco sui Doctoratus*. Et hæc omnia ad mentem tuam. Si ad nos redeat, ejus studiorum curam habebo, & in eorum partem descendam: quod optima fide Tibi polliceor, ejusque Parenti optimæ, quam ex animo saluto: & utinam aliquo modo illi utilis esse possem, tam proprio ejus nomine atque tuo, quàm *Jo. Heurnii*, *Hippocratis vestri Batavi*, qui eodem anno olim obiit, quo ego primùm lucem adspexi; cum quo illa gradu affinitatis conjuncta est. Pro libris quos emisti mihi, gratias ago quàm possum maximas: quorum & aliorum qui sequentur, rationem habebo, pro impensis à te factis. Librum meum *de fabula Hamelensi* sibi retinuit Vir Illustriss.

D.

D. Gul. de Lamoignon, *Parif. Senatus Princeps* eumque habet cariſſimum. Heri cum illo cœnavi quod ſæpe contingit,& inter varios ſermones de re literaria, quibus admodum delectatur, etiam *D. Mart. Schoockii* mentionem injeci, quæ aliàs ut ſpero, non ſine aliquo fructu recurret. Quod ſi ſcire velis, quænam & quanti momenti ſit illa dignitas *Principis*, *ſive primarii Præſidis in Senatu Pariſienſi*, paucis Tibi reſpondebo; hoc eſt & idem eſt, quàm eſſe *Regulum in Gallia : un petit Roy en France*. Chriſtianiſſimus Rex noſter *Lud.* XIV. quem Deus ſervet in multos annos, heri, (poſtremo Nov.) ex hac Urbe diſceſſit, magno comitatu ſtipatus, *Dunquerkam* petiturus, quam nobis magno pretio *Anglus* reddidit. Utinam ſalvus & incolumis ad nos brevi revertatur, re tutò confecta, & firmato noſtro limite, contra vicinorum noſtrorum inſidias. Perniciosa quædam & planè diabolica *in Angliæ Regem* conjuratio, nuper detecta fuit *Londini :* ex qua *perituros audio multos*, quod ſcripſit olim *Juvenalis*, *ubi de Sejano*, *Sat. X. magna enim eſt fornacula.* Bene ſibi non conſtat iſtud regnum, licet Oceani fluxu atque refluxu cinctum, propter nimiam illam *Religionum* varietatem atque mixturam: adde quod *Angli* faciunt in rerum Natura, lupinum quoddam hominum genus, mul-

multæ nimirum feritatis atque ferociæ: sunt enim isti feri, feroces atque ferini, supra alias gentes. *Papa* nondum rediit in gratiam cum *Rege* nostro: unde quidam bellum expectant Vere proximo, quod non puto: *impar congressus Achilli*: si sapiat *Jupiter ille Capitolinus*, in bellum non descendet *cum illo Imperatore qui habet plusquam* 30. *legiones*. Optimam illam Sororem tuam tanquam meam saluto. Vale, vir præstantissime, amicissime, mellitissime, meque quod facis amare perge. *Parisiis*, 1. *Dec.* 1662.

Tuus ex animo,

GUIDO PATIN.

Nonne adhuc vidisti librum viri doctissimi, *D. Samuelis Bochart*, *Ecclesiastæ Cadomensis*, editum *in Anglia*, *de Animantibus sacræ scripturæ*: nullum adhuc exemplar in hanc Urbem delatum est, sed à viris literatis in dies expectatur. Author ipse vir magnus est, & ejus liber magnæ expectationis, utpote qui multis futurus est utilis, ne dicam necessarius. Quî valet erudita vestra virago, *D. Maria de Schurman*? De *Nic. Fouquet.*, adhuc incarcerato, altum silentium. *Vale vir optime*, *& me ama*,

Tuum ex asse PATINUM.

EPI-

EPISTOLA LXXI.

Clarissimo Viro,

D. D. CHRIST. UTENBOGARDO,

Sanctioris Medicinæ Doctori eximio,

Ultrajectum.

ANte paucos dies, Vir Cl. monitu *Jo. Droüard*, Chirurgi vestratis, literas ad te dedi, *cum Epistola ad Sim. Moinet*, pro qua te rogabam, ut ei tutò redderetur: Nunc autem alia de causa ad te scribo, pro qua te rogatum velim, ut ignoscas meæ curiositati. *Samuel Maresius*, gente Gallus, ut & Ecclesiastes in Hollandia, vir sanè eruditus, & multæ lectionis, multa hactenus edidit tam *opera* quàm *opuscula*, per quæ mihi innotuit, & ex quibus multa habeo: nuper autem incidit in manus meas *omnium ejus operum Nomenclator*, ex quo facilè cognovi quàm multa mihi deessent, quorum *Catalogum* ecce ad te mitto, rogoque ut per aliquem Bibliopolam vestratem, ea mihi quærantur, ac emantur: pro quorum emptione impensam pecuniam statim Tibi repræsentabit noster

Simon Moinet. In toto illo *Indice* eorum quæ mihi desunt, quem ad te mitto, plura sunt *Opuscula* quàm *Libri:* sed nihil refert, qualiacumque sint, modò habeantur. Cogita ergo de illis recuperandis, quantum fieri poterit: & me quam maximo beneficio Tibi obstrictissimum habebis. De pretio restituendo ne cures quidquam, totum lubens & facilè refundam. Amicus noster *D. Mart. Schoockius*, quî valet? quid novi molitur? Nova ejus editio *de Cervisia, & de Fermento*, quomodo procedit? quid cogitat de Filio ad nos mittendo? Regina nostra filiolam peperit, *die* 18. *Nov.* Rex noster cis paucos dies iturus est *Dunquerkam*, unde postquam reversus fuerit, dicitur etiam media hyeme, missurus in Italiam exercitum contra Papam, sub auspiciis atque summa dictatura *Principis Condei*, qui sibi vicarium habebit egregium bellatorem, *Dominum du Plessis-Pralin*, Galliæ Polemarchum. *De Nic. Fouquet, ne γρῦ* quidem. Scias autem velim, nos habituros Regem Hispaniæ nobis faventem in bello isto quod adversus Jovem Capitolinum gerere meditamur. Sed longè fortiores futuri sumus, si Deus Regi nostro favere pergat. *Voetius* vester quid novi tentat? siletne, ac otiosus remanet Magistratus vestri decreto? melius est tacere quàm malè agere.

Va-

Vale, Vir Cl. & me ama. *Datum Parisiis, die* 25. *Novembris*, 1662.

Tuus ex animo

GUIDO PATIN, Doctor Med. Paris. & Professor regius.

EPISTOLA LXXII.

Nobilissimo Viro,

D. STANISLAO LUBIENIETZKY de LUBIENIETZ,

Equiti Polono.

Hamburgum.

Vir Nobilissime.

LUculentam abs te epistolam ac rerum mathematicarum fruge plurimâ refertam proximis diebus accepi: quam iterum iterumque perlectam ad Clarissimum Schefferum Ubsaliam confestim misi, additis precibus, ut quicquid ab artium liberalium pro-

fessoribus, quorum ingens illa in civitate est copia, ad id argumentum uberius illustrandum, possit corradere, ejus potestatem uti mihi quam primum faciat. nec virum cætera humanissimum huic meæ petitioni refragaturum opinor. Tibi interim grates immensas ago, qui specimen eximium eruditionis tuæ ad me hominem ut litterarum admodum amantem sic litteris tenuiter instructum volueris pervenire: operamque, quantam possum conferre, dabo, ne te tam profusæ benignitatis umquam pæniteat. Novum ab amicis Ubsaliensibus cometam observari cœptum esse significabam proxime. Postea is ipse & mihi quoque & aliis in hac civitate compluribus est conspectus. qui quamquam formâ alteri illi parum respondet, tamen ab eo diversum statuere vix ausim. Nam quod Illustrissimus Regni hujus Drotzetus credi hesternodie in familiari colloquio volebat, duos diversos nunc eodem comparere tempore, idque ex hominibus fide dignissimis se accepisse addebat, nemini, nisi mihi testi oculato, sum crediturus hanc rem. Ante discessum proximi tabellarii auguror fore, ut plura hujus argumenti sint in promtu, quæ tecum communicare possim. Quamquam, quod & alias monuisse me recordor, magis magisque de die in diem deprehendo, deesse hic terrarum

rarum sufficientem copiam tuborum opticorum atque id genus apparatus mathematici, quorum operâ exactè erudiri in cœlestium rerum observatione possimus.

Exspectatur in hac aula propediem à fœderatis Belgis decreta extra ordinem Legatio, per quam an debitum ex pactorum lege adversus Britannos auxilium impetrari mox detur, ante autumnum proximum videbimus. Suecis interim procrastinationem hanc ignosco, cum appareat ipsos etiam Danos tergiversari, & officio deesse, in quos tam recentia, tam luculenta fœderatorum Belgarum exstant merita. Convenere jam denuo post res prolatas Proceres in hanc aulam, nisi quod præfectus ærarii cum febre conflictari dicitur. Drotzetus podagrâ aliquamdiu tentatus commode nunc se habet. Quo consilia Senatus Regni nunc sit directurus brevi manifestum fiet. Interim vectigal æri, ferro, sali adauctum est. A Pelsio rariores jampridem accipio: cujus postremis reponendum nonnihil duxi, ut vides. Jacobum Golium ad tuas non respondere haud miror, cum nihil præter solitum faciat. Est enim hac in parte supinitati nimium indulgens, qui amicos absentes aut raro aut numquam responso dignetur. Minimum tamen hic perdidisti. Quid enim observationis mathematicæ exspectes

à ſenecione, & quidem noctes integras utramque in aurem ſecure ſtertenti? Vale.

Nobiliſſ. nomini tuo devotiſſimus

N. H.

Holmiæ Suecor. CIↃ IↃ CLXV. a. d. XXII. Aprilis Gregor.

XIII.

XIII. EPISTOLÆ
V. C. NIC: HEINSII DAN. FIL.
Ad
Nobilem Polonum
STANISLAUM LUBIENIECIUM.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXIII.

Vir Nobilissime.

ABsunt jam diem sextum ab hac aula Proceres rusticatum digressi, redituri ad res prolatas, ut opinor, die crastino. Non est igitur, quod longas rerum novarum Iliadas nunc à me exspectes. Quid quod emigrandum mihi cras est ex hisce, quas inhabitavi totum jam quadriennium, ædibus? quare totus nunc sum in convasandis ac transferendis inde sarcinis in aliam domum. Ut, si argumentum scriptionis uberrimum sit in promtu, quod nullum esse jam dixi, tamen necessitas me cogat brevitati studere. Nudius tertius binas simul abs te accepi, una cum apographo ejus epistolæ, qua Christianum Hugenium Viri Illustris Constantini filium compellandum duxisti. ejus lectione mirifice sum adfectus. nec minus alterius epistolæ, quæ mihi ex tuis perierat. Illud in transcursu liceat tamen monuisse, quod Julium Scaligerum patrem cum Josepho filio videris confudisse. Josephus inter Lugdunenses meos vixit aliquamdiu, & apud nos sepultus est. eo præceptore fuerat usus meus pater. Julius Aginni sepultus, ni fallor, Bataviam nostram nusquam viderat. Sed hæc exigui plane sunt

momenti. Epistolas, quotquot ex meis, tua opera ad me pervenerant, relegi, & inter legendum emendavi, vix adhibita tamen cura. Tu vide, ne dum nomen meum inter tot rei litterariæ splendere vis lumina, iis noceas quam maxime, ac meæ existimationi haud prosis. Rudbeckianæ procrastinationis tam frequens illic fit mentio, ut jure vir ille offendi hac nota possit, quem amicum, ut hactenus experiri malim. Tuas omnes in manum illustrissimi Cancellarii non dubito pervenisse, etiam binas illas, quas nudius tertius accepi. In iis certe per amanuensem curandis nullam in me diligentiam aut festinationem desiderari passus sum. Erit ille proximis diebus varias ob causas mihi conveniendus: tum expiscabor, an acceptas habeat compellationes has tuas; & habebit haud dubie, nisi illi eadem, quæ tu nuntias, à Domino Mullero suppeditentur de rebus Polonicis. Cave interim credas, officium mihi esse onerosum, quod curandis ad Magnum Cancellarium tuis à me datur. Vale & me ama. D. Isbrandum tuis verbis frequenter salutavi: qui frequenter non minus te suo nomine resalutari voluit. Iterum vale. Holmiæ Suecorum Anno cIↃ IↃ CLXV. a. d. XI. Nov. St. n.

Tuus omni officio

N. HEINSIUS.

EPI-

EPISTOLA LXXIV.

Nobilissime Vir.

SI ex eventu metiris ſtudia illa, quibus res tuas foveo, male mecum agetur profecto. adeo mihi ex voto meo aut tuâ ſententiâ nihil horum procedit hactenus. Nudius quartus denuo in villa ſuburbana nequicquam quæſivi illuſtriſſimum Cancellarium, cum is præter ſolitum in hac pernoctaſſet civitate. Ex illo ſemel iterumque rogatus eſt meo nomine, ut horam mihi condiceret congreſſui noſtro opportunam: quod facturum ſe promiſit, nec fecit tamen hactenus. Unde manifeſtum ſit, curis illum graviſſimis diſtineri. & ſunt qui profectionem meditari dicant in Weſtrogothiam, ut fundos ſuos, quos in illa provincia luculentos poſſidet, uſurpet oculis cis paucos dies. Quod ſi ſit, vix eſt, ut ante Februarias Kalendas ad nos revertatur. Interim gaudeo, ut qui maxime, reſponſi ab illo nonnullius compotem te factum. Si quid in rem tuam conferendum reſtat, id omnibus apud illum officiis effectum dare omnique conatu enitar. Miniſtrorum Britannicorum alter, qui ex aulâ Danicâ nuper admodum huc advenerat, ſua relegit veſtigia heſterno die, atque hinc profectus

fectus est eo animo, ut Gothoburgo in Britanniam solvat, si quas in illo portu naves Anglicanas est reperturus, de quo ambigitur. Animos Senatus Suecici perculit nonnihil ac turbavit nuntius, qui proximis diebus ad nos tulit, Oratores Gallicanos ex aula Britannicâ domum à Rege Christianissimo redire jussos esse; unde bellum atrox inter Regem utrumque sit exspectandum. Quare ægre omnino Sueci evadent, quin in partes rapiantur: qui paci indulgere otioque armorum maluissent, alio conversi consiliis, ac rebus suis non alienis hac tempestate studentes, si umquam. Miræ & atroces tragœdiæ in hac Europœa scenâ anno proximo, quantum apparet, exhibebuntur: nisi provideat & omina funesta in melius convertat clementissimus Deus. Non deesse Principes, qui injuriâ à fœderatis Belgis sese adfectos concredi velint, non me fugit, cum ipsi sint immane quantum injurii. Videbunt illi fortassis plus amicorum nobis in rerum natura superesse, quam rebus suis conducere opinentur ultro. Pro indicibus rerum novarum proxime ad me missis multum profecto tibi debeo, præsertim pro epistola Christianissimi Regis, quam nec Orator ejus Terlonius Eques, nec Dominus Isbrandius nec ego videramus. Upsalia necdum accepi responsum,

ſum. Vale & feliciter rem gere. Holmiæ Suecorum Anno cIↄ Iↄ CLXV. a. d. XVI. Dec. St. n.

Quæ in epiſtolis & carmine adverſum Britannos à me dicta ſunt paullo acerbius, non eſt quod te offendant. Ab hoſte enim in hoſtes dicuntur, nec quicquam à me obſtat quo minus legantur iſta publice. Cum & in poëmatis meis huic genti non pepercerim.

EPISTOLA LXXV.

Vir Nobiliſſime.

TUas N°. 84. notatas, quibus reſcripſiſſe te opinor ad 49. meas, non accepi. Ne quidem illas, quas ſub idem tempus à Romero ad me perlatas oportuit. Quare ſi quid hæ complectebantur, quod ſcire mea intereſſet, aut exemplar litterarum ad me mittendum erit, aut repetendum ejus ſcriptionis argumentum. Is eſt rei publicæ ſtatus, præſertim poſt Danorum regem partibus noſtris adſcitum, ut non defuturi ſint, qui ex interceptis epiſtolis ad me pertinentibus erudiri ſe poſſe opinentur. Illuſtr. Rautenſeinium ad nos cogitare gaudeo. De hoſpitio cupio ego illi proſpectum tempeſtive. Sed cum non moneas, an ſolus cum familia

milia domum totam occupare velit, an cum aliis cohabitare, vix dispicio, quid hic facto sit opus. Domum vacuam supellectile instructam vix inveniet. Non invênit certe, cum huc adventabat Dn. Isbrandius. Itaque in suburbio Australi domum ligneam, aut villam potius conduxit, cum ego in Boreali suburbio sedem fixerim, ut alter ab altero vivamus remotissimi. In scazonte, quam mutari cupiebas, ea jam mutata sunt, nescio tamen an satis ex tua sententiâ. Ad publica ut veniamus, legationem hic destinari in Britannias jam ex me didicisti, puto. Quæ cum parari tamen tam cito non possit, præmissus est in aulam istam ex Regis hujus familiaribus Falcobergius, qui de legatione subsecutura Britannos moneat. Scripsi etiam Andream Lillieheuck in Poloniam publico nomine abiturum: qui mare apertum præstolatur. Sed & Steno Bielke Regni Senator aulam Danicam est aditurus, atque inde Germaniam, publicisne negotiis incubiturus an curaturus valetudinem dubiam incertum. Quod Danorum Rex & Elector Brandeburgicus partes nostras amplexi sunt, valde consilia Anglicana turbavit. In hac civitate Comitia habebuntur mense Junio proximo, ut ferunt. Tu vale & me ama. Holmiæ Suecorum cIↄ Iↄ CLXVI. XVII die Martii Gregor.

Ajunt

Ajunt Budanam Bibliothecam ab Imperatore Constantinopolitano Cæsari munus oblatam, quo nuntio vehementer sum gavisus. Non enim dubito in illa latere scriptores cum Græcos tum Latinos complures hactenus ineditos. atque utinam Catalogum horum codicum ab amico nonnemine consequamur.

Tuus

N. H.

EPISTOLA LXXVI.

Vir Nobilissime.

NEgotia nostra lente hactenus, & nihil præter solitum, procedunt: quæ quem eventum sint habitura haud pro comperto habemus. Portus Gothoburgicus piratis Britannis pro statione est, in quem naves ex nostris captæ tutò per illos abducuntur. Danis magnum minitantur Sueci malum: securos præstat adversus hunc insultum Rex Christianissimus. Trahuntur & Principes Germaniæ plerique in partes. Maximos itaque motus video instare, nisi Deus adsit è machina, & adfuturum confido. Itaque hæc nunc tantum.

De

De Bibliothecâ Budanâ gaudeo omnem initam expectationis ſcrupulum mihi nunc per te exemptum eſſe, ut aliquando ſperare deſinamus de iis, quæ ſpem nobis nullam relinquunt. Auguror proximas tuas nonnihil ſignificaturas nobis eſſe, de Domini Rautenſtenii in Holſatiam appulſu. quem utinam ſalvum atque incolumem vobis ſiſti intelligam! Illuſtriſſimum Regni Cancellarium ubi conveniendi dabitur opportunitas, res tuas enitar promovere. Quamquam jam monui Dominum Rautenſtenium, quam omnia hic terrarum quæ rem pecuniariam ſtipendiariamque tangunt ſint in incerto. quo de negotio expertus loquor. Dominum Vladiſlaum Los huc advenifſe jam ante diſceſſum Dominum Rautenſtenii compertum habebam. Sed cum ipſe Dominus Vladiſlaus hic in operto lateat, certe nemini Miniſtrorum exterorum adventum ſuum indicari curavit, quod ſciam, obſervo morem in aulis receptum, ut ignorare me profitear, quod ipſe ſciri non vult. Illuſtriſſimus Isbrandius ſolemniter te lubet ſalvere. Vale.

P.S. Præter Miniſtros Moguntinum & Palatinum, *ac illum, quem modo diximus, Dominum Vladiſlaum*, Luneburgicus propediem exſpectatur, niſi is jam huc advenit. Britannicus nudius quartus hinc diſceſſit, cujus in lo-

locum alius propediem exspectatur. Vale iterum.

A Grutero accepi proxime epistolam, cui à me brevi respondebitur.

Nob. nomini suo devotissimus

NIC. HEINS.

Holmiæ Suecorum cIↃ IↃ cLXVI. a. d. II. Junii Gregor.

EPISTOLA LXXVII.

Vir Nobilissime.

ANte hoc sextiduum binas simul abs te accepi, merum mei amorem, ut semper, spirantes. Magnâ, ut, quod res est, dicam, nos perfudit voluptate nuntius de prælio navali Britannos inter & nostros commisso ipsis Kalendis Juniis. Et quamquam arma nostra, non minus, quam causa, illic prævaluerunt multâ cum hostilium capitum strage, Britanni tamen, quotquot in hac sunt civitate, tum Britannicarum partium studiosi, quorum ingens inter Suecos est numerus, volunt credi, Victoriam nobis abnuisse. Addunt portum Texelanum, in quem se recе-

perit classis nostra, à navibus Britannis quadraginta bellicis obsideri. Sed quam hæc temere & falso spargantur, propediem liquebit, ut puto. Illustrissimum heroem plurimæ comitatis abundare in comperto est. Vellem tamen verbis officiosis parcius uteretur nonnumquam, præsertim ubi rerum testimonia utiliora verbis adhiberi possunt, uti in tuo nunc negotio, quod expediri tandem aliquando oportebat. De dissidio Bullialdum inter & Thuanum si quid nosti certius, edissere quæso. Novi utriusque ingenium; & semper metui, ne quid hinc illinc turbaretur, cum alter indolis sit liberrimæ, alter paullo severioris, præsertim in domesticos. Sed spero simultates componi posse interventu amicorum. Reginam Christinam vobis jam adesse audio octavas meas, quas die IX. Junii mensis exararam ac tabellario ad te perferendas curaram, miror non perlatas esse: cum omnes meæ in unum eundemque fasciculum collectæ, quas illo die in patriam misi, recte illuc pervenerint. Erant illæ breves omnino, & nihil rerum magnarum complectebantur, quas tamen tuæ in spem gratiæ describam denuo & ad te mittam, si tanti id esse judicabis. (Hic terrarum nihil fit & apparatus navalis lente ac more solito procedit, cum nec Galli, nec Britanni, nec Batavi

tavi impensas eo velint conferre, quæ domi frustra circumspiciuntur.) Vale & memor vive tui quem nosti.

Holmiæ exaratum cIↃ IↃ CLXVI. a. d. VII. Julii Gregor.

EPISTOLA LXXVIII.

Vir Nobilissime,

NEscio quî factum est, præ multa festinatione, ut hæ, quas vides, & quas ante hoc septiduum ad te missas esse oportuit, in scriniis meis hæserint parum opportune. Quem errorem ut benigniter excuses, etiam atque etiam te rogo. Britannos apud vos de rebus abs se feliciter in ultimo conflictu navali gestis jactare multa perperam, non miror, cum & hic terrarum fecerint id ipsum hactenus. Sed convicti paulatim mendaciorum & falsi rumoris, manum dant veritati, præsertim fidem non invenientes usquam, ne quidem apud illos, qui vera ab illis jactari mallent Batavorum partibus plus satis infensi. Sed & illos esse injurios scito, qui paci convenientiora jam ante per Batavos Britannis esse oblata, quam nuper à Beuningio sit factum, cupiunt credi. Factum

id quidem quodammodo per Oratores Gallicanos anno proxime elapſo in aula Britannica non negarim, illoſque promiſiſſe Regem Chriſtianiſſimum omni auctoritate incubiturum eſſe, ut Fœderati Belgæ iis conditionibus ſubſcriberent, ſed Batavi iis pollicitationibus ſemper oblocuti ſunt, eaſque improbarunt jam tum ac rejecerunt. Quid quod Procerum Suecorum plerique, æquas omnino nec temere rejiciendas pacis conditiones à Beuningio in medium prolatas eſſe non diffitentur. Sed quid apud illos æquum videatur, qui bello huic tam nulla de cauſſa tamque præter ordinem ſeſe accinxere, ſanguinem Batavorum crudeliſſime ſitientes? Meas die nono menſis proxime elapſi exaratas ad te perveniſſe gaudeo. Excerpta litterarum Bruſſelliarum, quæ promittebas, cùm tuis non comparuerunt. Lætor adeſſe vobis Sereniſſimam Chriſtinam, eandem & nobis ad futuram propediem auguror. Vale.

Exaratum Holmiæ cIↄIↄ LXVI. a. d. XIV. Julii. St. n.

EPI-

EPISTOLA LXXIX.

Vir Nobilissime.

Absentia Procerum plerorumque, & dies per hanc aulam nunc feriati, omne scriptionis argumentum ferè præcidunt mihi. Huc accedit, postremas tuas perbreves fuisse, & quæ responso locum vix reliquerint. Regis secessum Upsaliensem dissuaserunt Medici: quapropter nunc mutatum est id consilium. Magnus Regni Cancellarius ne partem septembris mensis potissimam abesse pergat, metuo. Adeo ægre in urbem proceres revertuntur, ubi semel inde digressi sunt. Poëmatum meorum ex Cl. Lucæ Langermanni manibus jam te accepisse confido. Cometica sua quantum promoverint & quando nobis sint exspectanda, doceas me rogo. Et actis Senatûs apud fœderatos Belgas publicis video gratias Rutero sollemnes publico nomine actas esse ob rem fortiter ac prudenter, quamquam Marte sic satis adverso, gestam. Trompii nulla illic fit mentio; quod mihi haud immeritò suspectum est. Immo jubetur Ruterus severe inquirere in quoscumque pugnæ ac partium suarum desertores, deque iis omnibus supplicium sine delectu sumere. Quæ res ne & alterum illum tangat me-

metuo. Non quod à viro fortiſſimo ignaviâ imbelliaque ſit peccatum, abſit enim, ſed quod præ odio in ductorem ſuum occulto ſibi ac patriæ defuiſſe quodammodo poſſit videri. Utinam vanus ſim augur. Reginam ajunt propediem huc venturam eſſe. quod tu me potes docere. Vale, & rem feliciter gere.

Holmiæ cIↃ IↃ CLXVI. 11. Sept. Gregor.

Tuus quem noſti:

Terlonius eques & Orator Gallicanus perendie Hafniam hinc cogitat. Pacis ſpem Polonis adfulgere plurimum gaudeo.

EPISTOLA LXXX.

Vir Nobiliſſime.

NEſcio qui denuo ſit factum, ut ex famulitio meo puer, cui ante octiduum, ut ſoleo, obſignandum litterarum complurium, quas ad amicos exteros dederam, faſciculum commiſi, tibi inſcriptas hunc in ordinem redigere neglexerit, quas paucis poſt diebus ſummâ mea cum indignatione immenſâ expoſitas, aut potius aberrantes inveniebam. Ne inpoſterum hic rurſus peccetur, ope-

operam diligentiorem dabo: Ex tuis ecquas desiderem jam cœpi dubitare. Nam pro iis, quas numero vicesimo notatas oportuit, binas accepi, quæ vicesimi primi notam præ se ferebant. Unam tamen hebdomadem sine tuis alloquiis mihi effluxisse serus intelligo. Senatus Regni ferias vix tandem sibi indixit, profecto hinc nudius tertius Cancellario, nec redituro ante Nonas aut Eidus Septembres Julianas. Cohortes nonnullæ militum veteranorum denuò submittentur hinc Archistratego Vrangelio. ut de oppugnandis Bremensibus res sério agi videatur. Sarmatiæ vestræ calamitatem indigne fero. Utinam regionis tot jam annos modis atrocissimis afflictæ Devs Opt. Max. aliquando misereatur. Nam hoc θεῶν ἐν γούνασι κεῖται: unde opem unice convenit sperari. Apud nos etsi paullo meliore successu geritur bellum, tamen ultimum conflictum navalem non eo cum successu, quem optaveramus, utpote paci concordiæque instaurandis necessarium, nobis obtigisse doleo. Plures ex hostili classe naves desideratas quam ex nostra adfirmat Ruterus, sed metuo tamen, ne Britanni omnia sibi arrogantes solito more, maris se potitos glorientur ac victoriæ, idque jure nunc majori, quam nuper. Interim auguror, classem nostram hosti jam nunc denuo oppositam esse. De Gallis auxiliatori-

bus nil ausim addere: quando classem Bellifortianam suppetias laturam nobis esse tantum abest à quoquam Suecorum hac in aulâ credi, ut ludibrium omnibus debeamus, si id exspectari debere præ nobis feramus. Upsalienses amicos nil tuis reposuisse, haud immerito quereris, nec mihi id facinus probatur aut placet. Quapropter illos in posterum ingenio morique suo relinquendos esse suadeo. Tu vale, & hoc epigramma, si tanti est, boni consule, non indignum fortassis, quod alteri addatur, cum neutrum in poëmatis meis compareat.

Effigies Cornelii Trompii ære expressa ad fœderatum Belgium.

Trompiades hoc ore tuus Neptunia proles,
Et patrii plenus numine Martis, erat.
Ipso dextra viri spirat vel in ære triumphos:
Stragem hosti gladius quo minitetur habet.
Hunc merito peperisse Thetis sibi mallet Achille,
Cui mare plus decoris, quam tibi Troja, tulit.

Utinam vir ille, cui epigramma datum est, fervorem pugnacis ingenii temperaret ac coërceret

ceret paullo magis! Melius haud dubie & rei publicæ & suæ existimationi consultum iret. Sed anni fortassis dabunt, quod negavit indoles & natura. Iterum Vale.

EPISTOLA LXXXI.

Vir Nobilissime,

GAudeo mehercules maximum in modum, in manus tuas pervenisse epistolam, quam ego post interrupta multo tempore scriptionis alternæ officia ad te non ita nuper dabam, etsi Laconicam omnino ac perbrevem, utpote ab ægrotante conscriptam. Nihil enim æque sum subveritus, quam ne suspicareris, aut locorum intercapedini, quæ nos hinc inde divellunt, aut moræ temporis aliquid licere in studium illud, quo res tuas constantissimo complector. Valetudo adfecta, quam diuturnam experior, in melius promovet, ut jam significavi; sed gradu testudineo plane. Et quid aliud ab hac omni tempestate tam cruda tam inopportuna exspectetur? Nam, ne quid erres, nos in media adhuc hieme hic terrarum versamur, continuato jam in quartum quintumque mensem gelu. Ita fit, ut pedem ex cubiculo non pro-

moveam, rerumque, quæ in publico hic fiunt, sim quodammodo ignarus. Nam etsi non desunt viri dignitate præcipui, qui ad ægrotum soleant visere, complurium tamen sub idem temporis spatium concursus, facit plerumque, ut alter alteri diffisus, sermonem vix instituat, nisi de negotiis jam propalatis atque inore omnium versantibus. Moschos inter ac Suecos agitur de concordia utrimque instauranda. Sed ubi locorum potissimum hancce ob rem conventus publicus sit instituendus, id necdum satis est deliberatum. Isti negotio ut interessem assisteremque, extra ordinem delegari me placebat nuper Patriæ Patribus. Verum ego mandatum, etsi honorificum multoque cum splendore conjunctum, sum deprecatus, non permittente valetudine ullas itinerum aut curarum molestias. Quin & reditum ad meos sub Kal. Junias mihi promittebam. Quod nunc timide facio, cum rumor sit, Illustrissimum Grotium Legationi Gallicanæ destinari. Qui si hinc avocatur, meis desideriis vix erit locus. ut sit tamen, operam, quantam possum, continuus dabo, ut dedi hactenus, apud amicos auctoritate pollentes & rei patriæ admotos. Optime consultum ivit Rex Christianissimus suæ existimationi, quod ab Hispano bellum in Thraças convertit. Id ni fecisset,
æmu-

æmulos complures ad arma compulsurus videbatur, & sibi infensos redditurus, quos amicos nunc experiri potest. Senatus Regni Suecani in res Polonicas oculos præcipue conjecit. Principem Arausionis inter candidatos à Proceribus vestris recenseri jactatur à nonnullis, sed perperam, ut puto. Nam nisi negotium religionis diversæ à cæremoniis Romanis obstaret, ad Electorem Brandeburgicum via propiore potuit medius fidius iri. Opus tuum de Cometis necdum mihi esse redditum, sed Calmariæ etiamnum hærere, ubi hæreat ex naufragio servatum, alias putò scripsi. Vale, Vir Nobilissime, & mihi velle, ut hactenus perge.

Tibi devotissimus

NIC. HEINSIUS.

Lituris & inconditæ scriptioni quæso, benignum te præsta. Holmiæ. XVI. April. CIↃ IↃ CLXVIII. St. n.

EPI-

EPISTOLA LXXXII.

Vir Nobilissime.

EX nuperis meis didicisse potuisti, ut quidem sperô, negotium mihi fuisse diuturnum ac pertinax cum valetudine adversa, nec fuisse tantum, sed esse etiamnum quodammodo, nisi quod mali contumacia remediis adhibitis, lentum tamen in modum, paullatim magis ac magis concedit. Interdictum quidem mihi rigide à Medicorum filiis est ut omni animi contentione, sic exarandis potissimum litteris, unde vires omni ope instaurandas fatigari dejicique immane quantum sentio. Ut intelligas tamen præcipuè voluptati esse mihi tuas compellationes, quas per taciturnitatem meam abrumpi intempestive nolim, ajo binas tuas a. d. xx. & xxvii. Febr. exaratas recte ad me perlatas esse suo tempore, in quibus rerum Polonicarum statum præsentem vivis coloribus descriptum mihi proponis. Galli utrumque vobis invisi, non desperant tamen se rerum apud vos potiri posse. Si animos invictos & auri æque ac ferri contemptores geritis, optime de vobis spero. Invisum erat & Philippi Macedonis nomen inter Græcos; qui tamen aureo ejus imbre pleni rimarum perpluebant

tan-

tandem. Hinc & omne vobis periculum. Sueci etsi & Gallum sibi vicinum aversantur, tamen à Moscho potissimum sibi metuunt. Destinatus jam est ab hoc Rege Legatus in Poloniam Comes Tottius, vir insignis sane & plurima instructus virtute; qui hanc spartam non alio magis nomine, puto, adornabit, quam ut pro virili caveat, ne conatus ambitiosi Moscho ex sententia procedant. Orator fœderati Belgii Grotius significavit mihi ac testatus est, se non semel jam scripsisse tibi, cœterum suspicionem sibi suboriri de litteris non recte curatis. quod nescire te nolui. An meæ ad te perferantur, fac quæso quamprimum intelligam, & Vale.

Tibi devotissimus

NIC. HEINSIUS.

Holmiæ Suecorum cIↄ Iↄ CLXIX. XXIII. Martii. St. n.

EPI-

EPISTOLA LXXXIII.

Vir Nobilissime.

FAbii cunctatoris partes si præter morem meum agendas suscepisse tibi videor, qui tam rarus scribam, indulgenter, sat scio, habebis hanc cessationem, ubi intelliges, me toto jam quadrimestri tempore nil litterarum dedisse ad illos, à quorum nutu res meæ pendent. Recens sum à morbo diuturno, neć vires satis confirmatæ, minitante recidivam dubia valetudine & medicos habente sollicitos. Séd & res publicæ privatis hisce nihilo certiores apparent, adeo & illæ nutant fluctuantque, de quibus certi si quid promittas atque omineris, merito habearis confidentiæ plenus. Interim, quod ex rumore jam potes didicisse, Illustrissimo Grotio Legationis in Gallias adornandæ partes auctoritate publica sunt demandatæ. Et sane, ut nunc sunt tempora, requirit hæc sparta sollertem ac rerum peritiâ atque usu pollentem virum. Metuo tamen, ne consiliis meis mora objiciatur per hanc viri insignis ex hac aula emigrationem, cum & ipse ego reditum ad meos flagitem desideremque vehementer. Illustrissimus Regni Cancellarius Upsaliam concessit, quo absente, in publicis parum

à

à Senatu solet præstari. Ajunt illic sub prælo typographico exerceri, & jam lucem spectare opus nescio quod historicum, veteri lingua Gothica Islandicave conscriptum, depromtum ex Bibliotheca herois nostri, quod Regi dedicare destinarit. Accedet interpretatio Latina, per quam omnia etiam à nobis peregrinis possint intelligi. Cometographia tua nondum ad me perlata est. Nec per glaciem hactenus accessus è mari in hanc civitatem navibus præbetur: quod tamen propediem fiet, remittente jam nunc gelu. Comes Carlilius jam Regem vidit, etiam legatum nostrum, sed privatim. quando urbem publice sit introiturus, nondum habetur exploratum. Postremæ meæ ad te iverunt die XVII. Aprilis St. n. Ex illo geminas abs te accepi: teque de rebus Polonicis graviter dissentem in iis cupidissimus audivi. Hinc quod nuntiare nunc possim, nil prorsus occurrit. Vale, Vir Nobilissime, & memor vive.

Tui

HEINSII.

Holmiæ Suecorum Anno CIↃ IↃ CLXIX. ipsis Kal. Majis Gregor.

EPI-

EPISTOLA LXXXIV.

Vir Nobilissime.

NE in valetudinem silentii culpa semper sit congerenda, nuper variis cum occupationibus luctandum mihi fuit, & quidem partem potissimam privatis ac domesticis. Exorta enim lite hoc ante biennium me inter ac sororis meæ maritum super paterna hereditate, quam is me absente adivit aliquanto incontinentius avidiusque, ut mihi visum est, indagandæ atque excutiendæ in scriniis capsulisque meis fuerunt omnes litteræ, à parente ac agnatis proximis ad me jam olim conscriptæ, per quas inficiatorem convincerem, atque adigerem ad reddendam rationem administratæ rei familiaris atque occupatæ. Nec infeliciter hoc in negotio sum versatus: invêni enim, quæ causam meam egregie tueantur, & adversarios possint profligare, ni fallor. Atque adeo etsi discessum hinc urgeo ac maturo jam pridem ipse illud quoque contigit non præter votum, ut navis illa, quam mihi in Livoniam transfretaturo Rex parari jussit, tarde sic satis rebus necessariis instruatur. Sic ante abitum, consuli à me potuit liti permolestæ, & sine hisce testimoniis in longum tempus duraturæ haud du-

dubie, quam ego judicatam quamprimum videre gestio. Illustrissimus Grotius die crastini sese abiturum hinc minatur. quando & navem usibus meis destinatam præsto fore spes est. Sed comitabor per leucas quinas aut senas abeuntem Legatum, unde profectioni meæ mora dierum pauculorum incumbet. Inde Regi valedicturus ac Reginæ me sistam. Omnia confieri intra tridui quatriduive spatium possunt. Si quid præterea procrastinationis objicietur, à ventis erit, quod ominari nolo. Ad Ruthenos cum pervenero, diligentiorem me præstabo, nec amicæ tuæ ac perquam jucundæ compellationi sum defuturus. Tuas poteris curare ad tabellariis apud Rigenses præfectum Jacobum Backerum: qui nunc est Holmiæ, & rem hanc sibi curæ inprimis fore pollicetur, ne quid amicorum litteræ aut meæ in via aberrent. Rex equestri dignitate nuper per Britannicum Oratorem adauctus est: quod ut illi bene vertat, Deum veneror. Nudius quartus supremum diem hic obiit Lutzavius aulæ Regiæ Mareschallus vir miræ probitatis & mihi perquam amicus. Hanc jacturam Rex indigne fert, multisque lacrimis ubertim est prosecutus. Novisse virum in Reginæ comitatu potuisti, cui inserviebat tempore belli Sueco-Polonici. Tres postremas tuas,

XIV, XV, & XVI. videlicet probe mihi redditas, & cum Legato nostro communicatas scito, qui in transcursu aulas Luneburgicas, & alias è Germanicis complures, puto, nomine publico accedet. Vale, Vir Nobilissime, & feliciter rem gere.

Tuus omni affectu

NICOLAUS HEINSIUS.

Holmiæ. cIɔ Iɔ CLXIX. a. d. Aug. Juliani.

EPISTOLA LXXXV.

Vir Nobilissime.

CUm multa mihi occurrant permolesta, in quibus & valetudo pertinax & lis annosa & ingruens natali solo nunc bellum, recte à te numerantur, vix tamen est ut in tanta malorum hydra quicquam iniquius feratur a me aut indignius, quam quod te virum ad meliora natum cum fatis adversis luctari jampridem intelligam: etsi haudquaquam ignarus, pectus te circumferre adeo munitum qua sapientiæ qua pietatis præceptis adversum hos insultus, ut reliqui nos, quibus ex voto res parum procedunt, à te mutuari debea-

beamus, quo armemur contra fortunæ sævientis injuriam. Quantum ad domesticam litem, quæ mihi in foro nunc intercedit cum primæ necessitudinis propinquis, spes affulget, ut judicetur ea propediem mea ex sententia. Quamquam ex tribus foris, quæ fortassis erunt obeunda, ut omni hac penitus molestia defungar, ad primos carceres etiam hæreo, & in ipso clivi hujusce scruposi desudo limine. Pro majore tamen laboris per quam incommodi parte habendum, collegisse hinc inde atque in ordinem redegisse, quicquid ad profligandam adversariorum caussam coducit: ut me etiam absente reliquum negotii totius peragi quodammodo possit, nisi exploratum haberem, negligi ut plurimum ac trahi modis indignis absentes. De morbo etiam, qui me toto triennii spatio quassavit sine missione, polliceri mitiora incipio mihimet ipsi, nescio an frustra, ex quo cerevisiæ rejecto potu, crudiore illo, calidam adhibere cœpi, cum theaherba decoctam. Jamque tempus ingruit, quo thermas Aquenses adiri à valetudinariis est moris: sed metuo, ne serus eo prorepam: adeo non desunt hic, quam me morentur, vix peragenda ante æstatis exortum. Sed vel sola publicæ calamitatis cogitatio non sinit me emergere ex abysso profundiore curarum: etsi ad

plenum timorem metus iste nondum recidit. Nam & à proposito avocari poterunt fortassis ante belli auspicia, qui nobis extrema quævis minantur, etsi persistunt in ferali proposito, est cur auguremur non defuturam nobis opem ab illis, quorum æque ac nostra inter est, tranquillitati publicæ decus illibatum constare. Certe, ni blandimur nobis spe fallaci, non adeo obtusam atque occæcatam pectoris gerent aciem Principes è Germania ac Septentrione vicini, ut sese per latus nostrum confodi opprimique inermes patiantur. Sed hoc omne θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. Nisi Pannoniæ Sarmatiæque ab incursu Thracum finitimo metuendum censeret Romanorum Imperator, advolaret & ille credo instructus haud parva manu ad propulsandam à capitibus nostris injuriam, quam rebus suis non potest non damnosissimam experiri. Robur interim fœderatis Belgis haud modicum proxime accessit, stabilita Patres inter ac plebem militemque concordia, post demandatum Principi Arausionis militare imperium. Itaque toti nunc sumus cum in conscribendo validissimo exercitu, tum in classe centenarum plus minus navium bellica instruenda. Artium interim bonarum incrementis præsentissimum incumbit periculum ab hoc tantæ molis apparatu, quæ ut neglectæ jampridem

dem apud nos jacent, ſic inter armorum inſanos ſtrepitus vix eſt ut erigantur. Kellerum pro virili rebus tuis conſulturum ne dubitato: ſed cum anguſtias ærarii Suecani habeam perſpectiſſimas, temerarius omnino ſim, ſi ſecunda quævis & ex voto proceſſura inde tibi ſpondeam. Cl. Hevelii ſtudia quo ſint loco non ſatis habeo compertum: niſi quod illum pulcherrimo conatu obſervationes novas mathematicas ajunt parturire, quæ ſub prælo typographico deſudent. Vale, Vir Nobiliſſime, & fortunam benigniorem, ut mereris, experire. Hagæ Comitum Anno CIↃ IↃ CLXXII. a. d. XXVI. Martii Gregor.

Digitized by Google

EPISTOLA LXXXVI.

LETTRE DE

GUI PATIN,

à

CHRETIEN UITEMBOGARD,

Docteur en Medecine,

A Utrecht.

Monsieur mon Bon-Ami.

JE vous réponds en François, puisque vous m'avez fait l'honneur de m'écrire en ce même langage.

Si Mr. vôtre neveu, retournant en son païs, passe par ici, je vous promets que je ferai pour lui tout ce qui me sera possible, & l'assisterai de tout ce dont il pourra avoir besoin, jusques au fonds de ma bourse. Ope, opere, operâ & consilio juvabo hominem.

Mr. Godeau, *Evêque de Grasse, est un excellent homme, petit homme, petit Evêché, mais grand en science & en mérite. Il a fait le 2. Tome de l'Histoire Ecclesiastique in fol.* qui

qui se vent au Palais. J'aurai soin de la feuille, qui vous marque, de sa Paraphrase de l'Epître de S. Paul aux Romains, *& quand je l'aurai recouverte, je chercherai les moyens de vous la faire tenir. Je pourrai bien la mettre dans le premier paquet, que j'envoyerai à nôtre bon ami* Mr. vander Linden, *pour lequel j'attens quelques livres de Lion & même de Paris; savoir, les deux derniers Tomes du Galien Grec & Latin. C'est le VII. & le VIII. que je n'ai pû tirer, jusqu'à présent, à cause du procés, qui est & qui dure il y a long-temps, entre la veuve de* M. Chartier *& les enfans du même, du premier lit. Ils le promettent toûjours en bref, mais il ne s'aquitent pas de leurs promesses. Je vous supplie toûjours de continuer fortement de m'aimer, & d'aimer aussi* Mr. vander Linden, *qui est un brave homme, fort savant & bon ami. Lisez les* 13. *Theses qu'il a faites* in Hipp. de circuitu sanguinis. *Cela est fort beau.*

Ce 9. de Mars.

Enfin le Cardinal Mazarin *a tant tiré, qu'il ne tire plus. Il est mort dans le bois de Vincennes le Lundi* 7. *de Mars. Il y en a qui disent qu'il n'est pas encore tout à fait mort mais qu'il est à l'agonie. Je le tiens mort,*

mais je croi qu'on le cele, jusqu'à ce que le Roi soit le maître de quelques gouvernemens, où il y a des Lieutenans, qui donnent quelque soupçon & font ombrage de leur fidelité. Il est tout à fait mort & ne mord plus, & ne mordra jamais; s'il ne mord le Diable en Enfer, où vont tous les tyrans, comme lui.

Je sois bien aise que vous aimiez bien Mr. Serguerdius; *c'est un brave homme; il m'a fait l'honneur de me venir voir, avec* Mr. Stuart, *& nous avons bû ensemble. J'honore pareillement fort* Mr. Blasius, *qui même m'a fait l'honneur de me citer dans son livre* in Veslingii Syntagma Anatomicum. *Helas! je ne savois pas qu'il fût au monde.*

Je vous promets que je ferai tout ce que je pourrai pour Mr. vôtre neveu, si j'ai le bonheur de le voir, lors qu'il passera par ici, avant que de s'en retourner en Hollande. Donnez en toute l'assurance possible à Madame sa Mere.

Je vous supplie de dire à Mr. Timannus Gesselius, *que je suis son trés humble serviteur, & que je l'honore bien fort. Je prie Dieu qu'il lui fasse la grace de lui donner du temps, du loisir, des forces & toute autre sorte de moyens, pour achever sa belle Histoire. Je vous supplie aussi de faire mes trés-hum-*

humbles recommandations à Mrs. Regius *&* Diemerbroek.

On parle ici d'un beau ſervice, fort ſolennel, que le Roi veut être fait la ſemaïne prochaine, pour le Mazarin, *dans Nôtre Dame de Paris où ſeront invitées & aſſiſterent toutes les Compagnies Souveraines de Paris; ſavoir, Mrs. du Parlement, de la Chambre des Comptes, la Çour des Aides, l'Hôtel de Ville, l'Univerſité &c. Nous ne ſavons encore qui aura, la place du Cardinal Mazarin;* pro quo acquirendo multi fortiter & ſtrenuè occupantur. *C'eſt ce qu'a dit Juvenal:*

Summus,nempe,locus nullâ non arte petitus,
Votaque Numinibus non exaudita malignis.

Le Mazarin eſt mort merveilleuſement riche, en diamans, bagues, joyaux & argent comptant; ce n'eſt point de ſon patrimoine, mois de l'argent, qu'il a volé en France. On parle de ſon Teſtament; s'il eſt jamais imprimé, nous verrons là bien de la vanité & de la volerie. Vale, Vir Clariſſime, & me, quod facis, amare perge.

Tuus ex animo.

De Paris ce Jeudi 10. de Mars, 1661.

Epitaphe du Mazarin.

Ci git l'Eminence deuxiéme,
Dieu nous garde de la troiſiéme.

EPISTOLA LXXXVII.

AUTRE LETTRE DU MEME.

Au Même.

MONSIEUR.

IL y à long-temps que je vous cherches & que je suis en peine de vôtre santé ; c'est pourquoi je vous écrits la présente. Je ne souhaite de vous autre chose, que vos bonnes graces & la continuation de vôtre amitié, de laquelle j'ai maintes fois reßenti de trés-bons & trés-agreables effets. On ne parle ici que du grand appareil de guerre, qui est en Hollande contre les Anglois. Mr. le Duc de Verneüil, fils naturel de Henri IV. est parti pour Londres de la part de Roi, pour tâcher de faire la paix entre ces deux partis. Nous n'avons ici rien de nouveau, in re litteraria. *On fait à Lion une nouvelle édition du* Sennertus, *à laquelle seront ajoûtées* Epistolæ Medicinales Sennerti & Daringii.

Ce 12. d'Avril.

J'avois hier commencé cette lettre, dans le deßein de l'achever & de vous l'envoyer dans 3 jours, par Leiden; mais voila Mr. vôtre ne-

neveu, qui entre & qui me rend vôtre lettre & les trois livres de vôtre part. J'ai été tout réjouï de le voir. Je vous remercie de tous vos présens & du Calendarium Romanum. *Mon fils ainé meinera Mr. vôtre neveu, chez Mr. L'Eschassier & y fera vos recommendations. On travaille tous les jours à l'impression du livre de* Mr. Joncquet, *in folio, qui sera intitulé* Hortus Regius Parisiensis. *On nous promet qu'il sera achevé vers la fin du mois de Juin: & moi je vous promets, de vous en envoyer un, dés qu'il sera achevé;* per viam tutam; *savoir, par un Marchand, que j'ai en main, & qui trafique à Leiden. Ce sera un bel ouvrage, fort copieux, & bien étoffé. Je tâcherai d'y joindre les deux autres que desirez.* Terret me pertinax illa tua valetudo, & nimium frequens recidiva. *Il faut à ce renouveau que vous aiyez recours à la saignée du bras droit &* 8. *jours aprés du bras gauché, chaque fois trois palettes, ou* 8. *onces; & par aprés, vous serez purgé avec Sené & sirop de roses palles* 4. *fois de cinq en cinq jours.* Apage pulveres illos Chymicos; pillulas omnes, & omnia medicamenta ex aliis composita. *Je vous envoyerai aussi le livre de* Mr. l'Eschassier, *avec les autres. Voilà que je viens de le toucher & de le mettre à part. Aprés vous avoir donné tant de peine*

pour

pour mes livres & mes curiositez; je vous supplie de me permettre que je vous envoye le billet ci-inclus, pour quelques livres, que je desire encore de recouvrir & pour le prix desquels je satisferai ex jure & æquo. *Faites en à vôtre commodité, sans que cela vous incommode. Je serois d'avis que Mr. vôtre neveu allât prendre ses degrez en droit à Angers. Il en aura bon marché & de plus j'y ai des amis, qui auront soin de lui, tant de Médecins, que de Professeurs en droit, ausquels je le recommenderai.* Te, sorores omnes & tuam familiam saluto, cum D. Mart. Schookio & aliis faventibus. Vale, Vir Clarissime, & me ama. *Parisiis die Jovis* 16. *Aprilis* 1665.

Tuus ex animo

GUIDO PATIN.

Cl. virum & amicum nostrum *Mart. Schookium* ex animo saluto. Quandonam veniet libri sui *de Cerevisia* secunda Editio adaucta & illustrata. Vale.

EPI-

EPISTOLA LXXXVIII.

Clarissimo Viro

D. CHRIST. UTENBOGARDO,

Ultraj.

IMmensas & quàm possum maximas ago Tibi gratias, Vir Cl. pro tuo illo in nos amore, quo me Tibi semper habebis gratissimum debitorem. Singulari Dei Opt. Max. gratia & beneficio, hactenus vixi, & valeo: ut & Carolus meus, qui adhuc est in Germania: quod novissimas meas acceperis, gaudeo; de rebus nostris vix habeo quod scribam, neque enim sunt in pejore statu quàm antehac, & vix meliore, sed tamen quietiore. Somniator tamen non amplius somniat, sed profundiore minusque turbatiore somno noctes transfigit. hîc habemus pacem in nostra Gallia promulgatam, quæ utinam per multos annos ab omnibus servetur, & nihil habeat insidiarum ex utraque parte. Tu vide utinam venias Parisios, ut iterum Te videam, Tibique gratias agam, antequam ad plures abeam. Filius meus Robertus & nobiles duo Galli Te salutant, ut & ego quàm officiosissi-

fissimè. Adolescentem Parisinum bene moratum, & supra ætatis modulum sapientem, qui hasce Tibi reddet, seriò Tibi commendo: eum quæso amplectere & dilige, tam meo quàm suo nomine. Vale, qui valere dignus es, vive per quem alii vivunt, & me ama, qui sum ære & libra tuus,

GUIDO PATIN.

Parisiis, v. Junii, 1668.

EPISTOLA LXXXIX.

Clarissimo Viro,

D. D. CHRIST. UTENBOGARDO,

Ultraj.

DIlectissimam tuam sororem, Vir Cl. propter Te ut & Teipsum lugeo, ac de ejus obitu seriò doleo: ille quodammodo moritur qui suos amittit: adsit nobis Deus: quisque suos patimur manes: nemo mortalium felix: sed leviter ferendum est quod emendari non potest. Epistolam tuam ad D. Lantin. jamdudum misi Divionem: gaudeo quod

quod tandem reverſus ſis in patriam cum firmâ valetudine. Pro ardenti illo tuo in nos & Car. meum amore, gratias ago amplisſimas. Si quid ad me miſerit pro Te D. Lantin, illud fideliter curabo. Optimè inchoatum eſſe video negotium noſtri Caroli, ut nobis reſtituatur: quod certè tandem continget, & utinam vere proximo: neque enim ante fieri poteſt: tanta eſt negotiorum quæ in Aula tractantur, tarditas & difficultas. Tandem Rex noſter arma deponere juſſit Lotharingum, qui ut tempeſtatem bellicam & ſuæ patriæ certam ruinam effugeret, ſtatim paruit, & majori ceſſit: utinam perennet illa pax, & nihil habeat fraudis nec inſidiarum. *Caſp. Hofmanni Apologiam pro Galeno*, per D. Romphium ad Te miſi, quam an acceperis neſcio: quod ut ſuo tempore mihi ſignifies, enixè rogo: ut & quid ſentias de ipſo libro: certè totum illum magni facio, præſertim vero eam partem quæ eſt *de morbis & eorum cauſis.* Somniator nihil amplius ſomniat, ſed vivit & ſtat. Dii meliora piis. *Pariſiis*, 6. *Febr.* 1669. Vale, Vir Cl. & me ama.

Tuus ut ſuus,

GUIDO PATIN.

EPI-

EPISTOLA XC.

Generosissimo ac Nobilissimo Viro,

D. STANISLAO LUBIENIECIO;

ISMAEL BULLIALDUS,

S. P. D.

THeatrum tuum Cometicum, Vir Generosissime, munus eximium ac magnificum à Te mihi transmissum, Dominus Daniel Elzevirius Bibliopola Amstelodamensis tuo nomine obtulit tradiditque gratias de tam pretioso opere, quod tam benevolo animo mihi largitus es, maximas Tibi habeo: quodque epistolas meas illi inserueris, interque tot præclarorum virorum eruditas locum eis dare volueris; tibi valde obstrictum me profiteor. In illis binis voluminibus tuis variorum hominum in physicis & Astronomicis exercitatorum opiniones & sententias expressas, tanquam in ditissimo penu, paratas invenient, ac sine laboris fastidio, qui huic physicæ parti studium impendunt, & hisce meditationibus ac speculationibus delectantur; quique pariter cum mundanarum rerum im-

immutationibus, ac converſionibus ſtupendis, Cometarum connotationem adhibent, ac conſiderationem conjungunt. Ingentem, quem ſuſtinuiſti, laborem in adornando tam magnifico opere, ſatis laudare cuncti non poterunt, proque impenſis haud mediocribus à Te factis non leve ac tenue præmium à Principibus & Magnatibus te referre jure merito debere, dubio procul ſunt palam aſſerturi. Dignam te adoream, ob exantlatos tot labores, erogatam pecuniam, ergaque literariam Rempublicam animum tuum munificam, ipſique inſerviendi propoſitum generoſum, ut obtineas cupio. Conditionem temporum noſtrorum tu ſatis noſti, quamobrem de illa monere te ſupervacaneum foret. Utilem Tibi operam meam commodare imprimis vellem, ut exemplaria multa illius tui operis apud nos diſtraherentur; ſed verum dicenti fidem adhibe, paucos hodie reperiri ejuſmodi librorum, qui ad pauciſſimos quidem pertinent, emptores; hoc inde ortum eſt incommodum, quod in privatorum loculis tenuior pecunia quam antea aſſervetur. Libros quotidie ſuos vendunt, qui de coëmendis olim cogitabant. Hiſtoriæ cœleſtis, operis in Aſtronomia primarii, omnino neceſſarii, omnibuſque nominibus commendabilis; Cometographiæ etiam celeberrimi Hevelii,

velii, in qua obſervationes exactiſſimæ & accuratiſſimæ continentur, tria aut quatuor exemplaria venundata vix ſunt. Longo temporis ſpatio ad divendendos ac diſtrahendos ejuſmodi libros opus eſt.

Illuſtriſſimum Dominum Bruſſellum reſponſi aliquid tibi repoſiturum non dubito, & gratias pariter acturum. Totus in exercendo munere Senatorio, litibuſque dirimendis ac judicandis occupatus eſt; & arctiſſima temporis interſtitia ad epiſtolas conſcribendas ſibi negotiiſque illis ſuffurari vix poteſt.

Ad me quod attinet, vitam privatam quamvis ducam, & aliena, fateor, negotia occupatum me non habeant, propria tamen aliquando mihi curas ſollicitudineſque injiciunt; ætaſque gravior, ſemeſtre quippe ſupra ſexageſimum tertium annum jam exegi, ad epiſtolarum ſcriptionem minus aptum ac idoneum, quin etiam tardum pigrumque reddit.

De opere tuo quid dicant aut ſentiant Academici noſtri hactenus non intellexi; illud evolvendi curam alicui ex ipſorum ſocietate ſunt forſan mandaturi. Schedam tuam amico cuidam tradidi, qui ut in Ephemeride τ͂ σοφῶν de Theatro tuo Cometico mentio fiat, operam daturus eſt, idque ſe præſtiturum recepit.

De

De rebus Polonicis, cùm epiſtolam tuam, cui nunc reſpondeo, 28. Novemb. anno 1668. ſcripſiſti, aliter, quam hocce tempore, judicandum vel conjiciendum fuiſſe exiſtimo. De Principis Condæi in thronum evectione certas ſpes plurimi & in Polonia & in Gallia concipiunt. hoc ut ipſi contingat, omniaque ex voto cedant, toto pectore ac animo opto, voveoque. Verum multa ſunt, quæ, unicam fore electionem, faciunt, ut in animum inducere nequeam. Moſchus namque quamplurimos habet, qui partibus ſuis favent, eaſque fovent. Habebit aliquos ſibi faventes Lotharingus. Vereor imprimis ne Othmanicus Imperator, accedentibus Tartaris & Koſackis, maximarum turbarum in Comitiis futuris author ſit. Ipſius Poloniæ calamitatem, everſionemque reformido, ſi, quæ Gedano ante dies 25. ſcripta ſunt, vera comperiantur ac comprobentur, Koſackos ſcilicet, renunciato Poloniæ obſequio, ipſiusque excuſſo jugo, Othmanico Imperio, ut à Polonorum ſimulque Moskorum dominatione ſe liberent, poſt deliberationes crebras, & inita ſæpius conſilia, ſeſe ſubdidiſſe ac ſubmiſiſſe. Quæ ab armis Muſulmanorum orbi Chriſtiano imminent pericula Deus O. M. avertat. Hiſpania quoque illius novi in Fezzano, Marrochianoque regnis exorti Im-

peratoris vires suspectas habere, & ab illius insultibus serio ac diligenter sibi cavere debet.

Apud nos omnia, Dei beneficio insigni, intus forisque pacata sunt. Sumptibus ingentibus ac cura non vulgari, propugnaculis muniuntur urbes, quas in Hispanico Belgio armis ac pactis Aquisgranensibus Rex sibi acquisivit. Auxiliarem classem copiasque Venetæ Reip. in Cretam submittendas ipse diligenter apparari jussit, utque illac versus quantocyus vel à faciant naves, curat. Ut tempori ad illam insulam applicent, prævertantque deditionem aut expugnationem Deum impense precor. Vale Vir Generosissime ac Nobilissime & me ama. Scribebam Lutetiæ Parisiorum die ultima Martii anno 1669.

De illis voluminibus Irenopoli editis cum quibusdam sum collocutus, sed emptores pauci apparebunt, cum pecuniam suam usibus vitæ necessariam asservare unusquisque cogitet, & in eo studium suum, hoc rerum apud nos statu, collocet. Ante annos decem viginti vel triginta exemplaria hac in urbe empta fuissent, nunc vero vix quatuor aut quinque ementur.

EPI-

EPISTOLA XCI.

Clarissimo Doctissimoque Viro,

CHRISTOPHORO SANDIO,

S. P. D.

PETR. DAN. HUËTIUS.

Amstelodamum.

ATtulit ad me nuper ex Hollandia Horthemellius Bibliopola quidquid ex demonstratione nostra Evangelica erat Amstelodami editum, cum istic esset; quod à Vasbergio ad me perferendum accepisse se dicebat. Elegantior visa est & concinnior operis accuratio quam speraveram, quamque ex decurtato & circumsito folio, quod miseras, arbitrari potueram. Superest, ut postquam absolutum erit omne opus, reliqua ad me transmittas: quod à Bibliopola vestrate facile impetrabis. Libellos nostros De Interpretatione, & De Origine Fabularum Romanensium puto Elsevirium nunc tandem accepisse; jam diu enim Lutetia profecti sunt. Tu velim hominem urgeas, ut ad eos recu-

dendos ocyus se accingat; quod & facturum se recepit; neque alteri quam tibi, Viro doctissimo, diligentissimo, mihique, ut spero, amicissimo, eorum emendandorum curam dari patiaris. Rogavi Clarissimum Monachum, ut Belgicam illam, de qua scribis, operis nostri De Fabulis Romanensibus interpretationem ad me mittat. Ex te vero Interpretis nomen scire cupio. Quæris à me unde acceperim notari Gabrielem Matth. 1. vers. 20. nempe ex plurimorum Interpretum consensu, & ex ipsa quoque ratione, ac similitudine veri. Vides enim in tota ἐνσαρκώσεως οἰκονομίᾳ adhibitum Gabrielem; quod ex Luc. 1. 11, 19, 26. facile intelligas. Conjecturam tuam de nomine Cataphrygarum probo & Laudo. Nescire te ais quomodo congruat Turcorum opinio de pueris illis, quos virginibus natos putant, cum iis quæ profers ex Dialogo Muhammedi cum Abdia. Ego etsi Turcorum nugas præstare non teneor, promtam tamen exceptionem suggeram: cum enim tria sine masculi opera prodiisse dicunt, Adamum, Arietem Abrahami, & Jesum Christum, non negant alia similem ortum habuisse. Culpas quod scripsi pag. 315. lin. 50. *Danieli post futurarum rerum noscendi avido*, & reponi vis, *post futuras res*. At scito Veteres ita sæpe & ele-

gan-

ganter esse locutos. Cicero 1. de finib. *Quarum potiendi spe inflammati.* Philippic. 5. *exemplorum legendi potestas.* Item, *Agrorum Latronibus condonandi.* De Universit. caussa collocandi siderum. Terentius, *Date crescendi copiam novarum.* Suetonius in Octavio, *Licentia diripiendi pomorum.* Agellius libr. 5. cap. 10. *Causarum orandi cupidus.* Phocas, *Quorum brevis usus habendi;* & similia sexcenta. pag. 370. lin. 25. scribi jubes *Artabazani;* non, ut scripsimus, *Artobazani:* nos Herodotum secuti sumus, qui *Artobazanum* appellat initio Polymniæ; Justinus *Artamenen.* pag. 487. lin. 28. peccatum putas in voce κλητίδος, quam παροξύτονον esse vis. Mihi rectum videtur κλητῖδος, ut κνημὶς, κνημῖδος. Sic optimæ Homeri editiones, Stephanica, Crispiniana, & reliquæ omnes. Sic Romana Eustathii. Sic Stephanus in Thesauro. Scitum est enim Grammaticorum, si in nominibus quintæ Declinationis acutus sit in ultima syllaba, cui syllabæ vocalis insit natura longa quæ retineatur in obliquis, acutum verti debere in circumflexum. pag. 561. lin. 35. פרקית *redemi:* Sic scribendum est; non ut putas פרקתי. Chaldaica vox est, non Ebraica. De cæteris tibi assentior. Vale, & amare, studiaque nostra juvare perge. Sangermani. A. D. VII. Cal. April. MDCLXXX.

EPISTOLA XCII.

BERNARDO SALIGNACO,

S. P.

à JESU-CHRISTO Servatore.

GEorgius ab Arminiaco, Rutenensis Episcopus Clarissimus, nuper ad me misit Φλαυΐου Ἰωσήφου, ἱστορίαν Ἰουδαϊκὴν περὶ ἁλώσεως, rogavitque, pro veteri nostra amicitia, ut, si quando hominem ἀξιόπιστον nactus essem, qui istuc proficisceretur, eam tibi primâ quaque occasione reddendam curarem. Lubens itaque ansam hanc arripui, & occasionem tibi, Pater mi Humanissime, grato aliquo officio indicandi, quo te animo, quâ te pietate colerem. Patrem te dixi, matrem etiam dicerem, si per indulgentiam mihi id tuam liceret. Quod enim utero gerentibus usui venire quotidie experimur, ut quos numquam viderunt fœtus alant, ab aërisque ambientis incommodis tueantur, αὐτὸ τοῦτο σύγ' ἔπαθες, qui me tibi de facie ignotum, nomine etiam ignobilem sic educasti, sic castissimis divinæ tuæ doctrinæ uberibus usque aluisti, ut quidquid sum & valeo, tibi id uni acceptum, nî se-

feram, hominum omnium qui sunt, aut aliis erunt in annis, ingratissimus sim. Salve itaque etiam atque etiam, Pater amantissime, pater decusque patriæ, litterarum adsertor ἀλεξίκακος, veritatis propugnator invictissime. Nuper rescivi ex Hilario Bertulpho, quo hîc utor familiarissimè, te nescio quid moliri adversùm calumnias Hier. Aleandri, quem suspicaris sub persona factitii cujusdam Scaligeri, adversùm te scripsisse. Non patior te diutiùs animi pendere, atque hac tuâ suspicione falli. Nam Scaliger ipse Veronensis est, ex illa Scaligerorum exsulum familia, exsul & ipse. Nunc verò Medicum agit apud Agennates, vir mihi bene notus, οὐ, μὰ τὸν Δί' εὐδοκιμηθείς, ἔστι τοίνυν διάβολος ἐκεῖνος, ὡς συνελόντι φάναι, τὰ μὲν ἰατρικὰ οὐκ ἀνεπιστήμων, τ' ἄλλα δὲ πάντῃ πάντως ἄθεος, ὡς οὐκ ἄλλος πώποτ' οὐδείς. Ejus librum nondum videre contigit, nec huc, tot jam mensibus delatum est exemplar ullum; atque adeò suppressum puto ab iis, qui Lutetiæ bene tibi volunt. Vale καὶ εὐτυχῶν διατέλει. Lugduni, pridie Cal. Decemb. 1532.

Tuus quatenus suus

FRANCISCUS RABELÆSUS
Medicus.

EPISTOLA XCIII.

BARLÆO BERTALDUS, S.

QUam mihi familiaris tui Vicofortii litteris salutem misisti æquum minime fuerit absque ulla gratiarum actione dimittere. Pluribus quidem rependo quam dedisti ut qui pluris longe te faciam quam me debeas & quemquam possis. mihi igitur non succenseas si molestus sim, sed tibi potius, qui in me tam urbanus fuisti. Memineras ut puto quam avidus fueram Hagæ comitis compellare te nec dubitare patiebatur antiquum illud erga te studium quin tam benigne provocanti protinus adessem. Aliqua postulavit tuo nomine Vicofortius Carmina suspicatus sum eaque Latina nec Oedipo opus fuerat qui viri de hoc litterarum genere adeo bene meriti petitionem interpretaretur. Nunquam ab ingressu Musarum in Gallias id nobis potius numerandi temporis signum sit quam urbis aut Imperii primordium majori in pretio fuit latinitas. Nunquam Horatii fœlicitas gratior nec lepores Catulliani suaviores Galliæ nostræ fuerunt addam si placet & Romæ suæ. Eligunt

gunt jam mediocria ingenia hoc ſcribendi genus quod nonniſi paucorum cenſuris pateat, ſublimia vero quod omnium admirationi. Quæ publici juris ſunt difficile foret Epiſtolari faſciculo comprehendere tibique ab Elzeviriis tuis comparare facillimum. multa inſuper doctiorum hominum folia inter amicos lectitanda ſparguntur vulgo ignota. Horum & quædam habeo & plura habere potero ſi ulterius quæras. aliquos Balzacii elegos nunc mitto ſcriptoris inter noſtros celeberrimi, quique jam neglecta quam adeptus eſt Gallicæ eloquentiæ palma jam Romanæ ſtudet: ſtatueram etiam ultimo ſcriptam odem illius gloria obtegere, pœnituit ſubito mendacii & mox animadverti nec poſſe me fraudem hanc perſpicaciæ tuæ ſubducere, nec debere labem iſtam inurere ejus nomini: meas ego nugas totus tibi approbo, ſat magnum præmium conſecutas ſi cenſura tua dignæ ſint cum æquiori æſtimatione non poſſint. Commutes quæſo ex Divinis tuis operibus aliqua: fateor quidem eo me animo ad te in præſentiarum ea mittere. exemplo Batavorum tuorum, qui nuces ſuas exteris diſtribuunt Gemmas reportaturi. Vale. Datum Pariſiis.

EPI-

EPISTOLA XCIV.

BARLÆO DORISLAUS.

Lugd. Batav.

SIlentium meum si bene te novi, cuivis potius impedimento quam negligentiæ imputabis. Dicas attamen, num publico silentio damnatus, & privatos alloqui prohiberis. Equidem incussus ob παῤῥησίαν supplicii horror non ad Litteras solum, sed ad internas quoque cogitationes meas trepidabat: nec me solum prælectionibus & epistolis, sed mei ipsius imaginationibus prodi putabam, donec omnis illa tempestas regii vultus serenitate discuteretur. Nunc restitutus in integrum ad colloquium tuum redeo à quo abfui nimis diu. Heros, Heros: quam futilis est natura mortalium, quam fastidiosa suæ sortis. Ego cum imperio ferulæ regerem Aulam meam, iniquitatem fortunæ culpabam, quæ me tam putido pulvere mersisset: Nunc cum in hominum lucem me fata protulerint ad alterius sceptrum horreo & tacitis sæpe votis ignobilem illam securitatem exopto. Sed nolo nimis philosophari. Tota hominum vita ambitione distracta est: & arduum illud iter

ad

ad gloriam periculosæ viæ simile est quam Phaëtonti suo depingit Apollo in Metamorphosi. Non defuit etiam mihi meus consiliarius qui vastum & altiora cupientem animum discriminum indicio compesceret: sed ille nec rectorem audiit nec habenas. Interim curru insideo & fortunam meam rego, quam non deseram nisi vi majore excussus. Si me putas hominem esse, crede nullum æquè caput atque tuum mihi charum esse. Vale. Valeant Uxor, Schrevelius, Jacchæus, & si quos alios alit Leida non indignos καρπὸς ἀρούρης. Iterum vale & me ama.

EPISTOLA XCV.

Eruditissimo Viro,

SAMUELI NÆRANO,

Scholæ Sedanensis Gymnasiarchæ.

Sedanum.

ISaacus Casaubonus, Samueli Nærano S. D. Vellem tantum mihi esset aut facultatis aut otii, quantum est animi & voluntatis, tuo de-

desiderio, Vir eruditissime, satisfaciendi: non dubitarem, quin si minus re, certe benevolentiæ significatione, essem tibi vel cumulate satisfacturus. Nunc adeo curis variis & diverso studiorum genere sum impeditus, ut diem diffindere, ἑκὼν ἀέκοντι θυμῷ, cogar. Quanquam, mi Nærane, si non penitus fallor, rem supervacuam à me petis. Quid enim tibi hac doctrina viro, monitore opus? Qui tantum profecisti in itinere suscepto, potes mihi persuadere viam rectam te ignorare? Ego non puto, & non dubito, si ut cepisti pergas, eo quo tendis esse te perventurum. Longum sane iter ad doctas Athenas es ingressus: sed amœnum Deus bone! & oppido fructuosum. Nam qui sine literis Græcis aliquid se putant in literis posse præstare dignum in Minervæ arce poni; eorum fatuitatis, stuporis ἢ κακογνωμοσύνης me sane pudet. Sed de his pluribus alias σὺν θεῷ φάναι. Gaudeo tibi esse commissam Sedanensis Scholæ curam: idque munus bene tibi, bene Reip. literariæ evenire opto. Constituimus, si dabit Deus ὁ ἐπὶ πᾶσι, unum è meis filiis isthuc mittere; ubi confido amicos me habere: quorum numerum per te factum esse auctiorem non parum lætor. Ea est futura occasio mutuæ scriptionis inter nos sæpe repetendæ. Ita velit, qui solus quicquid vult potest. Va-

le

le Lutetiæ Parif. XIII. Kal. Jul. cIↃ IↃ CVIII.

EPISTOLA XCVI.

EIDEM.

ISaacus Caſaubonus, Nærano ſuo S. D. Quod dudum optabam, effeci tandem, ut filium meum ſtudiorum cauſa iſthuc mitterem. Si mihi ſatis compertus fuiſſet tuus ſtatus, rectâ ab urbis porta illum ad te proficiſci juſſiſſem. Nunc quia neque de voluntate neque de facultate tua ſatis liquet, egi cum amicis ut tibi quid animi eſſet viderent. Spero ſi tuæ res ferunt, non deteriore loco illum apud te futurum, quam cæteros, ſi quos forte habes. Tradita eſt vectori pecunia ad menſes aliquot, neque eſt quod verearis, ullam, Deo bene juvante, moram in eo futuram. Non delicate illum haberi volumus ego & mater, ſed commode & munde. Sed multo magis de ſtudiis ejus ſumus ſolliciti. Itaque, ſi ita evenit, ut tecum habitet, peculiari cura ut ejus ſtudiis invigilès obnixe à te contendimus. Pietatem imprimis doceri illum optamus, & cum pietate bonos mores. Eſt nobis alius minor ætate filius,

lius, quem vere ineunte, si Deus dederit, & hujus educationi benedixerit, eodem mittere cogitamus. Ita velit, ita faxit ὁ ἐπὶ πᾶσι. Vale vir eruditissime, & si me amas, novum discipulum habe commendatum. Lutetiæ Parisiorum a.d. xv. Kal. Nov. cIↃ IↃ CVIII.

EPISTOLA XCVII.

A MERIC CASAUBON,

Escholier

A Sedan.

M*Eric, Je suis bien aise que tu m'escris assés diligemment, & je serai encores plus, quand tu le feras plus souvent. pourveu que tousjours par tes dernieres je puisse cognoistre, que tu ayes profite quelque chose despuis les precedentes.* Video te jam incipere themata Latina componere; sed non sine gravibus erroribus. Fac quotidie aliquid addiscas. Exerce memoriam assiduè. Si isthic docetur Terentius; volo ut eum librum à principio ad finem mandes memoriæ. Nemo Latine loquetur bene, qui Terentium non con-

contriverit. *Escris moi si par de là on lit Terence, & qu'est ce que on te lit. Sur tout sois sage; crains Dieu: prie le pour tes pere & mere, & freres & sœurs. Honore tes præcepteurs, & leur sois obeïssant. Garde toi de perdre le temps.* Si ita feceris, Deus tuis studiis benedicet. Scripsi ad tuum Præceptorem atque hospitem ne quid tibi deesset. Mater te salvere jubet, *& vous commende de baiser les mains à Madamoiselle Capel en son nom: comme je fais aussi. A Paris ce* 18. *Sept.* 1609.

Ton Pere

Is. Casaubon.

Saluta meis verbis Hottomannos fratres.

EPISTOLA XCVIII.

JACOBUS SADOLETUS,

S. R. E.

CARDINALIS

PHILIPPO MELANCHTHONI,

Suo S.

CArpentoracti cum essem, quo in loco statutum habere me credens domicilium perpetuum vitæ fortunarumque mearum omnium; repente tamen inde discedere & Romam redire, jussu Pontificis Maximi, sum coactus. Sed cum ibi essem, accidebat mihi ferme quotidie, ut aliquid nanciscerer de scriptis tuis; quæ ego, & propter excellens ingenium tuum, & propter elegantiam styli atque orationis, libentissime legere solebam. Id cum sæpius facerem magnaque in legendo delectatione afficerer, sensi paulatim mihi incendi animum ad quamdam benevolentiam nominis tui, usque eo quidem, ut miro quodam studio tecum ineundæ amicitiæ tenerer. Etsi enim nonnulla erat inter nos opi-

opinionum diſſenſio, ea tamen animorum diſſidium, apud ingenue eruditos minime faciebat. Jamque mihi erat deliberatum ſcribere ad te, primaſque aperire amicitiæ fores; cùm ſubitò, ut dicere cœperam, ad Urbem arceſſitus & per cauſam appropinquantis Concilii, earumque rerum tractandarum & conſiderandarum, quas mox in conſilio agi oporteret, è mea Eccleſia, ubi decennio manſeram, evocatus, Pontificis hujus optimi & prudentiſſimi judicio tacito, inſcius atque imprudens in ampliſſimum Ordinem S. R. E. Cardinalium cooptatus ſum. Hæc res effecit ut meæ voluntati, in dandis ad te literis obſequerer tardius. Non enim dici poteſt, ut ex illa priſtina, pacata, atque felice vita in hanc tumultuoſam & plenam ſtrepitus traductus ſum, quæ ſolitudines, quam multæ graves curæ, eædemque permoleſtæ me exceperint. Quod quidem mihi neceſſe fuit accidere. Hanc enim ego vitam & prius judicio fugeram, & alteram illam item judicio fueram proſequutus. Quarum nunc utraque, cum mihi contra animi ſententiam ceciderit, nec lætari poſſum habere me quod noluiſſem, & neceſſario doleo me amiſiſſe quod diligebam. Sed quoniam Deo parendum eſt de nobis ſic ſtatuenti, dabimus nos operam, quantum per ejus auxilium

xilium opemque licebit, ut honorem hunc rectè integrèque administremus. Quod autem nostræ est institutæ scriptionis, non est passus meus, mi Philippe, in te animus diutius hoc à me officium deferri, quin ut primum è turba & molestiis animus emergere cœperat litteras ad te darem & pignus meæ propensæ in te voluntatis, & invitamentum in me tuæ; si id quod ego in te amando meæ existimationi de tuis eximiis virtutibus tribuo: tu humanitati tuæ, ut me pari benevolentia complectaris esse dandum duxeris. Quod quidem te rogo ut facias, neque me sitientem familiaritatis tuæ deseras. Non enim ego is sum, qui ut quisque à nobis opinione dissentit, statim eum odio habeam. Arrogantis est hoc & elati animi non mansueti & comis, quas me potius ad partes natura mea vocat. Sed faveo ingeniis, virtutes hominum colo, studia litterarum diligo; in quibus tu ut doctrinæ & ingenii: sic amoris mei non mediocres partes possides. Nec dubito quin tu eadem mente & voluntate sis præditus, etenim animo qui tam liberaliter artibus ingenuis excultus sit, nihil agreste neque asperum inesse potest. Quo etiam majorem mihi spem virtus tua facit meas hoc apud te ponderis litteras habituras, ut qui locorum spatiis, disjuncti sumus, animis ta-

men

men & benevolentia conjungamur. Quod ego maximè aveo expetoque, tibique prorsus persuasum cupio, in numero eorum qui te diligunt & florentem cupiunt, quorum magna est profecto, pro tui nominis celebritate, multitudo, me principem locum appetere, nihilque vehementius cupere, quàm dari mihi locum probandi tibi reipsa & declarandi amoris erga te me. In quo tu, si ansam mihi aliquam, occasionemve meæ explendæ hujusce cupiditatis præbueris, magno me abs te beneficio affectum arbitrabor. Omnia quidem, quæ tibi grata esse sensero, tanto studio ac diligentia exsequar, ut nec fide quisquam exsequi majore, nec benevolentia possit; sicut & mea natura officii in primis colens, & susceptus jam in te amor & perpetuum meum erga viros doctos studium postulat. Vale, mi doctissime Melanchthon & nos tui amantissimos dilige. Romæ xv. Cal. Julii MD XXXVII.

Amantissimus tui

JAC. SADOLETUS
Card. Carpentoractensis.

EPISTOLA XCIX.

Amplissimo, Celeberrimo Doctissimoque Viro,

D. CASPARO BARLÆO,

Professori,

JACOBUS CATZIUS.

S. P.

Litteras hasce vacuas & solas (quod noluissem) ad te jam mittere cogor, absens à domo mea & occupatissimus, Vir Clarissime, eoque nomine ut me apud uxorem purges, est quod velim. Demum, cum bono Deo reversus, officio non deero. Paradisum tuum vidi, & omnia in quovis genere te posse animadverti. In eundem, ut dicis, scopum collimamus, in quibusdam tamen, ut video, differimus, tu Evam omninò Adamo consentaneam, ego amicè refractariam depinxi, rationes tu & ego habemus, de quibus cum libuerit. Id autem in controversiam rapi posse animadverti, An Adam cum Eva in Paradiso consueverit, cum demum capite 4. Genes. dicatur cum uxore usum

usum fuisse quæstionem non vidi per aliquem tractatum, rationes tamen pro nobis esse fortiores judicare ausim. Tu, si quem ex professo ista tractantem vidisti, judica. Rivetum video disputare contra eos, qui propagationem in statu innocentiæ negant: ad nostram autem quæstionem non accedit. Quæstiones plures hic tractandas video, & quibus cum commodum erit. Istud jam à te quæstum venio, cum inter alia matrimoniorum genera primum omnium, secundum Adami, tractaveris (quod & primum erit nostri operis) Anno animus tibi pro Colophone tractandi Mysticam Christi cum Ecclesia conjugium, quod ultimum nobis erit. Ego, cum tenuitatis meæ hic & ubique essem conscius, ab alto rem repeto, & verbis præstare conatus sum quod re non possum. A principio orbis terrarum modum, quo Deus Ecclesiam Sponsam & singulos pios exerceat, carmine prosecutus sum, & licet breviter pro rerum pondere, hoc agam, excrevit tamen opus in satis magnam molem, propter varietatem & multitudinem casuum, tandem vitam Salvatoris & mortem attigi imo & diem mundi supremum, & in hymno finem facio. Tu vel si hymnum tantum in mysticum hoc conjugium pangere erit animus, gratum erit; vel si aliud vel aliter agere magis arrideat, nihil

impero, nullis meis obſervationibus aſtringo, ſed ordinem & omnia tibi relinquo, finem meum noſti, eum dum tangis, mihi ſufficiet. De his nihil ſcripſiſſem, niſi prius uxori quod gratum videri poſſet miſiſſem, ſed quum id differre cogar ob rationes jam allegatas, & dies jam incommodos amicis viſendis, & forte meditationibus talibus magis aptos cum animadverterem, hanc petitionem facere auſus fui, Tu quid animi tibi ſit, cum placuerit indica, & uxori lectiſſimæ fœminæ dicas ſalutem plurimam. De captivis mutandis & liberandis Hollandiæ Ordines decreverunt, de quibus . . . . . tuo nomine me interrogavit. Vale, Vir Ornatiſſime, & nos ama. Hagæ 4. Decemb. 1634.

EPI-

EPISTOLA C.

Celeberrimo Viro,

D. FLORIANO CRUSIO,

Medicinæ Doctori,

S. P. D.

MARINUS MERSENNUS.

CUm Illustriss. Baro de Wolzogen mihi spem fecerit, te meas literas æquo animo suscepturum, Vir eruditissime, teque multa contra Atheos habere parata, quæ typis committantur, arbitratus sum operæ fore pretium, si te monerem tempus non esse insumendum in multis rationibus hinc inde conquisitis, sed uni tantùm aut alteri esse inhærendum, quæ, si fieri potest, sit apodictica, & omnes lectores convincat. Quod ut fiat, debent aliquæ definitiones & quædam anomalia præmitti, quæ nequeant ab ullo jure negari, ex quibus postea concludatur Dei existentia. Vide igitur quodnam axioma statuere possis: quod longè difficilius quàm forsan existimes. Si enim dixeris, ens à se,

id est independens, esse Deum: vel, nihil quod est finitum posse independens esse, multi non consentient. Imo nostri Geometræ putant Solem & alia ex se ipsis esse posse, licèt non sint majora & perfectiora quàm sunt: vel saltem non posse illud recipi pro pro communi notione seu axiomate; adeò ut æquè concipiánt Solem esse talem ex natura sua, esse ab initio seu ab æterno, ac concipimus idem de Deo. Sed & posito malo & non-ente, non intelligunt quomodo Deus esse possit. Quemadmodum enim corpus infinitum aliud omne corpus expellit, ita ens infinitum omne aliud ens, & etiam non-ens expellit: & tamen dicimus esse mala, & entia particularia. Neque etiam recipiunt distinctiones formaliter aut eminenter, scholis difficultatem fugientibus proprias. Sed & cùm dices, Deum esse possibilem vel impossibilem; si possibilis, jam esse actu: Si impossibilis, ubi est implacantia? respondent se nescire an implicet necne, neque illud posse demonstrari. Qua de re monitum te velim, ne minùs utiliter labores. Ipsi tamen credunt per fidem Deum esse, sunt enim Christiani, sed ratione fatentur & affirmant se non posse persuaderi aut convinci. Pluribus aliàs, si tibi videatur, tam de hac quàm de aliis rebus agemus, sive Physicis, sive Geome-

metricis. Si quem videris qui tibi in rationibus Muſicis & Mechanicis ſatisfaciat, monebis, ut mihi libros illos comparaee poſſim. Hæc ſunt quæ in præſentia ſcire te volui, quò tuum opus adeò ſit perfectum, ut omnes dociles & nulli veritati repugnantes convincat, & Deo Opt. Max. ***. quem nobis in omnibus propitium imploro. Vale Idib. Novemb. 1645.

Cùm ſcribere volueris, illuſtriſſ. Baro ſcribendi viam docebit. Amici, nobiles, juvenes, mercatores frequenter è Polonia hac veniunt, qui literas, vel etiam libros deferre poſſint, & hinc ad te ſimilia, ſi cupias, referre. Tranſſylvanum olim hîc vidi doctiſſimum qui diceret auctorem Magiſtrum in artibus Synadi ſcripſiſſe de Providentia numinis, quam tamen impugnabat. Deinde Enjedinum jactabas. Si duo iſti auctores reperiri poſſint, velim eos videre, pro quibus tibi pretium quod juſſeris refundere curabo. Jactant etiam alium aliquando Cracoviæ impreſſum, de tribus impoſtoribus, ſi videris illum. Eſt quidem apud nos ſimilis manuſcriptus, ſed Arabicè. Nunc non eſt tanta, ſaltem doctorum, in Europa cohors quæ neget Dei exiſtentiam, ac ii qui providentiam: neque ſunt tot Athei quot Theiſtæ, id eſt qui Deum ſolum abſque alio ullo legiſlatore admittunt, & qui non aliam

aliam credunt religionem, quàm à recta, quam se habere putant, ratione profectam. Quis verò possit istos expugnare? quippe referunt omnia quæ dicuntur de religionibus particularibus ad politiam: quod puto fuisse libri de tribus impostoribus institutum. Sed de his fusius, si rescribere tuamque de his mentem aperire volueris. Deus Opt. Max. nos interim in vera fide servare, porroque illam adaugere velit, donec à nobis videatur Deus Deorum in æterna Sione.

F I N I S.

Ha-

Harum Centum Epistolarum

I N D E X.

Const.

E R-

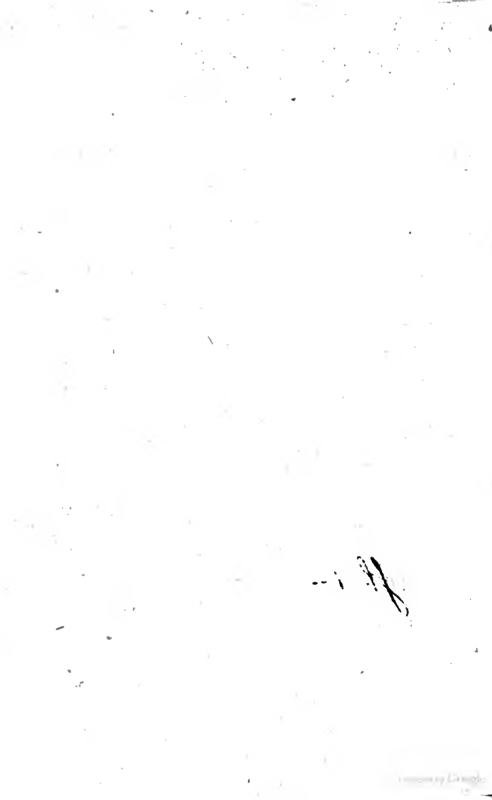
E R R A T A

corrigenda.

p. XVII.	l. 10.	ſpectent. l. ſpectet.
	l. 16.	quam. l. quem.
p. XX.	l. 11.	qua. l. quæ.
p. XXXV.	l. 12.	προύργον. l. προῦργον.
	l. 16.	Κήιος. l. Κήϊος.
p. XL.	l. 12.	ὁρμη. l. ὁρμὴ.
p. XLIV.	l. 22.	lege. ἐπιτομικὴν τῆς οἰκουμένης ἐπιτομὴν ῥώμῃ.
p. XLIX.	l. 9.	lege. ἐν τῇ τῆς ἐγκρατείας ἰσοπέδῃ.
p. LXIII.	l. 3.	χουρῶν. l. χειρῶν.
p. LXXIII.	l. 19.	ὄπουλον. l. ὕπουλον.
p. LXXXII.	l. 13.	ὑπὲρ Φρονοῦντες. l. ὑπερΦρονοῦντες.
p. LXXXIII.	l. 22.	parvi. l. pauci.
p. LXXXVI.	l. 14.	ἄπορων. l. ἀπόρων.
	l. 16.	σαλεύμη.
	l. 23.	οὐχ. l. οὐκ.
p XCIX.	l. 2.	multo. l. multa.
p. CX.	l. 17.	Soleam. l. ſolebam.
p. CXXXIV.	l. 6.	ἀναίσθητες. l. ἀναίσθητος.
p. CCXL.	l. 2.	initam. l. initæ.
p. CCXLII.	l. 18.	poſt audio, inſeratur.
p. CCXLV.	l. 17.	et. l. ex.
p. CCLXIV.	l. 10.	Serguerdius. l. Senguerdius.

Aod
1467090

Digitized by Google

Digitized by Google

fl. 1—

Digitized by Google